

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
ЛАБОРАТОРІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР ПТО

І. М. САВЧЕНКО, В. В. ЯГУПОВ

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

Термінологічний словник

Київ – 2014

ББК 74.56
УДК 377.091.12-047.22 : 004(038)
С14

Рекомендовано до друку
вченою радою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України
протокол № 9 від 28 вересня 2015 р.

Рецензенти:

Глазунова Олена, доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету інформаційних технологій Національного університету біоресурсів і природокористування України;
Карташова Любов, доктор педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії Інституту професійно-технічної освіти НАПН України;
Петренко Лариса Михайлівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, вчений секретар Інституту професійно-технічної освіти НАПН України
Тименко Володимир, доктор педагогічних наук, професор, вчений секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України;

С14 Ягупов В. В. **Інформаційно-аналітична діяльність педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів** : термінологічний словник / І. М. Савченко, В. В. Ягупов. — Київ : ПТО НАПН України, 2014. — 127 с.

Реформування професійно-технічної освіти України в складних соціально-економічних умовах вимагає нових підходів до інформаційно-аналітичної діяльності як керівників різних рівнів управління, так і педагогів професійного навчання в системі ПТО.

Здатність працювати з інформацією, творчо використовувати ефективні методи її пошуку та опрацювання за допомогою сучасних засобів інформаційно-комунікаційних технологій є мінімальними вимогами до суб'єктів педагогічного процесу в системі ПТО в інформаційному суспільстві. Запропонований тезаурус спрямований на упорядкування поняттєво-категоріального апарату в галузі інформаційно-аналітичної діяльності педагогічних працівників ПТНЗ, в якому надається трактування основних її дефініцій.

Словник може бути використаний слухачами системи підвищення кваліфікації кадрів під час навчання за програмою «Підвищення інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ». Основна мета словника — допомогти педагогічним працівникам ПТНЗ, середніх загальноосвітніх, професійних вищих навчальних закладів, інститутів післядипломної педагогічної освіти, науковцям, опанувати найбільш уживану термінологію та систематизувати свої знання щодо інформаційно-аналітичної діяльності.

ББК 74.56
УДК 377.091.12-047.22 : 004(038)

© І.М. Савченко, В.В. Ягупов, 2015
© Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2015

Передмова

Професійно-технічна освіта на сучасному етапі знаходиться в процесі докорінних змін, які викликані, з одного боку, необхідністю впровадження інноваційних педагогічних і виробничих технологій у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників, а з іншого — євроінтеграцією та входженням України в світовий інформаційний простір. У зв'язку з цим систематизації та осмислення потребує на сьогодні і ця вкрай важлива сфера життєдіяльності суспільства — інформаційно-аналітична діяльність різних суб'єктів професійно-технічної освіти.

Успішну інформаційно-аналітичну діяльність насамперед здійснюють ті суб'єкти ПТНЗ, які мають сформовану інформаційно-аналітичну компетентність як важливу складову їх професійно-педагогічної компетентності. Відповідно у професійному та кар'єрному зростанні педагогічних працівників ПТНЗ провідне місце має займати розвиток їх аналітичного мислення та здатності системно працювати з інформацією.

Пропонований увазі читачів словник має на меті надати цілісне й системне тлумачення дефініцій з педагогіки, інформаційних технологій, аналітики, проблематики моніторингових досліджень, які нерозривно пов'язані з такою інноваційною сферою профтехосвіти, як інформаційно-аналітична діяльність педагогічних працівників ПТНЗ. Такий підхід зумовлений вимогами системної роботи педагогів ПТНЗ, професійно-педагогічна діяльність яких знаходиться на перетині не тільки психолого-педагогічних наук, а й інших, насамперед, інформаційних і професійних. Саме нині керівники, викладачі й майстри виробничого навчання ПТНЗ мають бути «озброєні» цілим комплексом професійно-педагогічних здатностей, які вимагають від них використання всього арсеналу інформаційно-комунікаційних технологій для якісної професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

У словникові статті розташовані за алфавітом. Використано також гніздовий спосіб, коли тематично пов'язані терміни, поняття та категорії розглядаються в одній статті. Терміни іншомовного походження містять джерело походження.

Слід зазначити, що кожний досліджуваний процес у науці має власну термінологію та формує відповідний поняттєво-категоріальний апарат, що визнаний одним із провідних пізнавальних засобів у науковій практиці і відіграє одну з ключових ролей в отриманні об'єктивних наукових знань про різноманітні наукові явища. Зміст цього апарату свідчить про багатогранність, комплексність, складність та інтегративність проблеми. За його допомогою

забезпечується безпосередній зв'язок засобів наукового пошуку та отриманого результату.

Водночас, в інформаційному суспільстві проблема розвитку інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ є актуальною як теоретичному, так і практичному аспектах. У зв'язку з цим виникає гостра необхідність уточнення та систематизації основних понять і категорій щодо їх інформаційно-аналітичної діяльності, а інколи й обґрунтування окремих нових понять і категорій.

Зазначимо, що під поняттям у філософському аспекті розуміються предмети та явища об'єктивного світу, форма мислення в її основних властивостях, зв'язках та ознаках. Ключові, фундаментальні, важливі наукові поняття, які відображають найбільш суттєві, найістотніші сторони, закономірні зв'язки і взаємозв'язки реальної дійсності і пізнання, називаються категоріями (від гр. — стверджувати). У свою чергу, стисле логічне визначення, що встановлює суттєві відмінні ознаки, значення тлумачення термінів і понять, його зміст і межі, становлять дефініцію (від лат. — визначення).

Корисними для педагогічних працівників ПТНЗ, на нашу думку, є відомості про інформаційно-аналітичну компетентність, її складові та методи формування, розвитку та використання в професійно-педагогічній діяльності.

Даний словник підготовлений у рамках науково-дослідної роботи «Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ» науковими співробітниками лабораторії «Інформаційно-аналітичний центр ПТО» Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, що містить визначення, тлумачення та обґрунтування понад 300 термінів, понять і категорій.

Визначення, подані в описовому вигляді, розкривають поняттєво-категорійний апарат інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ і відображають специфіку її розвитку. Автори сподіваються, що дане видання буде затребуваним науково-методичним довідником для педагогічних працівників ПТНЗ, середніх загальноосвітніх і вищих професійних навчальних закладів, а також для науковців, учнів, студентів і слухачів.

Водночас словник не претендує на вичерпний обсяг, тому будемо вдячні за надані пропозиції і рекомендації.

ОСНОВНІ СКОРОЧЕННЯ

Прийняті скорочення	Розшифровка поняття
1), 2)...	— арабські цифри у межах словникової статті позначають типи значень термінів і термінологічних сполучень
Англ.	— англійська мова
АРМ	— автоматизоване робоче місце
АС	— автоматизована система
БД	— база даних
ВІАЦ	— Всеукраїнський інформаційно-аналітичний центр
гр.	— грецька (давньогрецька) мова
ІАЦ	— інформаційно-аналітичний центр
ІКТ	— інформаційно-комунікаційні технології
ІСУ	— інформаційна система управління
ІТ	— інформаційні технології
ЕОМ	— електронний обчислювальний пристрій
лат.	— латинська мова
МОН	— Міністерство освіти і науки України
нім.	— німецька мова
НМК ПТО	— навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти
НМЦ ПТО	— науково-методичний центр професійно-технічної освіти
НСД	— несанкціонований доступ
ПТНЗ	— професійно-технічний навчальний заклад
ПТО	— професійно-технічна освіта
РІАЦ	— регіональний інформаційно-аналітичний центр
старод. сл.	— стародавнє слово
СУБД	— система управління базами даних
УПТО	— управління професійно-технічною освітою

ЗМІСТ

№ з.п.	Назва структурної частини словника	Стор.
1	Передмова	
2	Використані у словнику умовні скорочення, позначення	
3	Словникові статті	
4	Індекс термінів і термінологічних виразів	
5	Використана література	

АБСТРАГУВАННЯ (від лат. *abstrahere* — відволікати) — метод наукового пізнання, який характерний для аналітичного мислення, зокрема такому як виокремлення ключових ознак предмета й ігнорування несуттєвих.

АДРЕСА ІР (англ. *Internet Protocol address* — ай-пи адреса) — унікальний номер-ідентифікатор, наданий кожному комп'ютерові, який безпосередньо приєднаний до Інтернету. Він складається з чотирьох чисел, з'єднаних крапками. Наприклад, 193.113.36.32. Під час передачі пакетів даних мережею ці числа визначають мережу і комп'ютер, звідки вони відправлені, а також мережу і комп'ютер — одержувачі пакету. Адреса ІР використовується програмним і апаратним забезпеченням мережі.

АВТОМАТИЗОВАНА НАВЧАЛЬНА СИСТЕМА — це: 1) система, що включає комплекс різних навчально-методичних матеріалів — демонстраційних, теоретичних, практичних, контрольних, а також комп'ютерні програми, що управляють процесом навчання; 2) система для розроблення, модифікації та застосування програм, які навчають, управління навчальним процесом в діалозі з тим, хто вчиться, збору та опрацювання результатів навчальної та педагогічної діяльності; ця система виконує окремі функції педагога: доведення нового навчального матеріалу від педагога до того, хто вчиться; навчання вирішенню навчальних і професійних задач під керівництвом викладача, а також самостійно тим, хто вчиться; перевірка та контроль навчальних досягнень тих, хто вчиться;

АВТОМАТИЗОВАНЕ РОБОЧЕ МІСЦЕ — робоче місце фахівця, яке оснащено технічними засобами, набором інструкцій для конкретного фахівця при роботі з програмою, а також інтерфейс користувача. У більш широкому розумінні це програмно-технічний комплекс, який забезпечує автоматизацію роботи конкретного виконавця шляхом поєднання комплексу технічних, програмних, інформаційних та інших засобів. При розробці АРМ для управління технологічним обладнанням зазвичай використовують SCADA-системи. АРМ забезпечує взаємодію фахівця з ПК, надає можливість введення інформації та її виведення на екран монітору, принтер та на інші пристрої. АРМ

є професійно орієнтованою інформаційно-обчислювальною системою, що може функціонувати як автономно, так і в мережі. Її традиційно організують за функціональною ознакою. Воно забезпечує діалогову інформаційну взаємодію користувачів і оперативний доступ до централізованих баз даних. Основні функції: введення, нагромадження та зберігання інформації; пошук інформації за заданими ознаками; виконання прикладних програм оброблення інформації; видача здобутих результатів у потрібному вигляді; контроль усіх етапів оброблення інформації; автоматичне протоколювання робочих процесів; відображення інформації та результатів її оброблення на екрані ПЕОМ тощо. Спільні ознаки АРМ: доступність користувача до сукупності технічних, програмних, інформаційних засобів; розміщення обчислювальної техніки безпосередньо на робочому столі користувача; можливість створення та вдосконалення проектів автоматизованої обробки даних у конкретній сфері діяльності; здійснення обробки даних самим користувачем.

АКСІОМИ ТЕОРІЇ ІНФОРМАЦІЇ. Теорія інформації — це розділ математики, який досліджує процеси зберігання, перетворення і передачі інформації. Вона тісно пов'язана з теорією ймовірностей і математичною статистикою, а також пов'язана з інформаційною ентропією, комунікаційними системами, криптографією, корекцією помилок та іншими важливими областями. Виникнення теорії інформації зазвичай пов'язують із появою у 1948 р. фундаментальної праці американського вченого Клода Шеннона «Математична теорія зв'язку». Ключовими аксіомами теорії інформації вважаються такі положення: інформація є лише там, де функціонують пристрої керування. Інформація зберігається і передається лише на матеріальному носії. Інформація має ідеальний характер. Інформація має різні форми.

АЛГОРИТМ (старод. сл. — algorism) — це послідовність, система, набір систематизованих правил виконання обчислювального процесу, що обов'язково приводить до розв'язання певного класу задач після скінченного числа операцій. Він позначає «виконання арифметичних операцій за допомогою арабських цифр» і походить від імені автора знаменитого перського підручника з математики IX сторіччя Мухаммеда аль-Хорезмі. У дидактиці поняття

«алгоритм» з'явилося в кінці 50-х рр. ХХ і. у зв'язку з розвитком програмованого навчання (Б.Ф. Скіннер) і застосуванням навчальних машин. У найбільш широкому трактуванні, алгоритм – це точний набір інструкцій, що описує послідовність дій виконавця для досягнення результату, рішення певної задачі, точний і зрозумілий, сформульований певною мовою, кінцевий опис загального способу рішення певного класу задач з використанням елементарних кроків. Алгоритм — це метод, якому властиві такі ознаки: скінченність — закінчення роботи за скінченну кількість кроків; визначеність — дії, що потрібно виконати, суворо й однозначно визначені для всіх можливих ситуацій; наявність вхідних даних — дані, з яких починається робота алгоритму; наявність результативних даних — дані, що формуються в результаті виконання алгоритму; ефективність — здатність алгоритму перетворювати вхідні дані в результат. Відшукування алгоритму для аналітичних задач певного типу пов'язано зі складними міркуваннями, що вимагають участі інтелекту людини. Доказом еквівалентності різних класів алгоритмів займалися такі вчені, як Е. Пост, А. Тьюринг, А. Марков, А. Колмогоров. Процес розв'язання задач, для яких знайдені відповідні алгоритми, практично не потребує інтелектуальних зусиль і тому його може здійснювати об'єкт (людина або комп'ютер), здатний виконувати елементарні операції, з яких складається алгоритм.

АЛГОРИТМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ — це: 1) концепція навчання, яка переважно орієнтується на використання структурованих алгоритмів для розв'язання навчальних завдань, як для тих, хто вчиться, так і тими, хто навчає; 2) розроблення алгоритмів для учнів, а також для тих, хто навчає (або навчальних машин).

АНАЛІЗ (від гр. — *αναλυσις* — розклад, англ. — *analysis*, нім. — *analyse*) — 1) розумова операція, яка дозволяє проводити розчленування цілого на частини; 2) один із найпопулярніших аналітичних інструментів, призначений для впорядкування інформації. Зазвичай термін «аналіз» розглядають у певних контекстах. З одного боку, аналіз — це уявне розчленування об'єкта, яке дозволяє одержати уявлення про його будову, структуру, частини, в

протилежність синтезу, а іншого — аналіз включає в себе і процедури синтезу, у зв'язку з цим аналіз ототожнюють з діяльністю.

АНАЛІТИКА (гр. *ἀναλυτικά* — мистецтво аналізу) — основа інтелектуальної, логіко-мисленнєвої діяльності, яка спрямована на вирішення різноманітних завдань. В її основі лежить не стільки принцип констатації фактів, скільки принцип «випередження подій», що дозволяє організації або індивідові прогнозувати майбутній стан об'єкта аналізу.

АНАЛІТИКО-СИНТЕТИЧНА ПЕРЕРОБКА ІНФОРМАЦІЇ (АСП) — це перетворення змісту документів з метою їх аналізу, вилучення необхідних відомостей, оцінювання, зіставлення та узагальнення, а також подання отриманої інформації у такому вигляді, що відповідає запиту. Така переробка передбачає згортання інформації для зменшення її обсягу за умови мінімальної втрати інформативності. Основні види АСП: складання бібліографічного опису, анотування, реферування, індексування, науковий переклад, підготовка оглядів, витяг і узагальнення фактичних даних тощо. Систематизація, аналіз та синтез наукових документів, що не доходять до отримання нового наукового знання, то така аналітико-синтетична переробка інформації відноситься до науково-інформаційної, а коли отримуються нових знань — до науково-дослідної.

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА — це документ, який містить результати певних проведених досліджень. Пишуть її, як правило, для того, щоб чітко дати характеристику стану досліджуваного явища, проблеми, які були з'ясовані, та пропонувати кілька варіантів виходу із проблемних ситуацій. Її обсяг і форма жорстко не регламентуються, але рекомендуються такі:

1. Анотація: короткий виклад суті документа: з яких причин і за яких обставин виникла необхідність у його написанні, які завдання і цілі ставив перед собою автор, які методи дослідження застосовував і які результати отримав. Розкриття кожного з цих питань починається з нового абзацу. Тут же вказуються й всі використані автором джерела інформації. Всі ці дані викладаються на 2/3 аркуша формату А4.

2. Зміст: перераховуються всі структурні елементи аналітичної довідки та вказуються номери сторінок.
3. Введення: має бути присутнім обов'язково, хоча може і не виділятися окремими підзаголовками. У ньому коротко викладається зміст проблеми, методи, цілі і принципи, використовувані при її розв'язанні, окреслюється коло тих питань, які належить розглянути.
4. Основна частина, що складається з декількох розділів і підрозділів. Це і є суть всього дослідження. Запитання, що вивчаються по темі, викладаються з дотриманням логічного ланцюжка. Доповідач має спиратися не тільки на додаткову літературу, а й на власне вивчення джерел. Поетапно ведеться узагальнення та аналіз даних. Висуваються гіпотези і відразу обґрунтовуються.
5. Висновок, а також прогноз і рекомендації: вони спираються на інформацію, викладену у попередніх розділах документа.
6. Підпис: наприкінці аналітичної довідки ставиться відмітка про відповідального виконавця документа; також вказується дата і номери робочих телефонів.
7. Додаток: містяться різні таблиці, графіки, схеми, словник та інша додаткова інформація.

Якщо вимагає керівництво, складається ще і список літератури.

АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ПТНЗ — це його здатність і готовність вирішувати різноманітні аналітичні завдання наукового, дослідницького, управлінського, фінансово-економічного, кадрового, педагогічного та іншого спрямування, які входять коло його посадових компетенцій як суб'єкта управління в ПТНЗ. Вона є інтегральною складовою інформаційно-аналітичної компетентності керівника ПТНЗ, яка у свою чергу є важливою складовою його управлінської компетентності.

АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СПЕЦІАЛІСТІВ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ СТРУКТУР — це їх здатність і готовність розв'язувати різноманітні завдання, що забезпечують ефективність конструювання і програмування розв'язання практичних проблем аналітичного характеру в процесі професійної діяльності, в якій об'єкти пізнання здатні перетворюватися

у структури мислення, набувати логічних форм, тобто стати способами аналізу, синтезу, категоріалізації.

АНАЛІТИЧНИЙ ДОКУМЕНТ – це найдосконаліший вид вторинних документів, які повно і кваліфіковано висвітлюють не окремі першоджерела, а конкретну тему в згорнутому й узагальненому вигляді. Аналітичний документ утворюють два основних специфічних функціональних розділи: інформаційний та аналітичний, які визначають їхній змістовний склад, а також форму подання матеріалу та особливості відповідних лінгвістичних конструкцій. Види аналітичних документів:

аналітична записка (в ній подається детальний аналіз проблеми, пропонуються висновки та практичні рекомендації, обсяг до 10 сторінок);

оглядова записка (використовується для аналізу публікацій у ЗМІ з того чи іншого питання та подається як правило у вигляді прямих цитат, її обсяг до 20 сторінок);

довідка (короткий огляд окремого аспекту конкретної події (в основному це інформація статистичного характеру, обсяг — 2-3 сторінки).

Вимоги до складання аналітичного документу: орієнтація на потреби замовника; формулювання загальної «картини» проблеми, що розглядається; розташування на першому місці основних висновків з проблеми; логічне структурування матеріалу. Під час його складання рекомендовано вказувати: прізвище та ініціали, посаду замовника; прізвище, ініціали та посаду аналітика-консультанта; дату закінчення роботи над аналітичним документом; тему аналітичного документа (заголовок); основну частину — аналіз проблеми, ключові ідеї, які мають відношення до заявленої теми; висновки; рекомендації.

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД — інформаційний документ, який виконаний на основі як фактографічного, так і концептографічного аналізу первинних документів, призначений зорієнтувати спеціалістів у певному інформаційному потоці (проблемі) та дати оцінку його/її стану, виявити певні тенденції розвитку та проблемні моменти. Є результатом як інформаційного згортання інформації, так і її розгортання, що здійснюється для інтерпретованої орієнтації

користувачів в певному інформаційному потоці. Аналітичні огляди за функціональною ознакою бувають таких видів:

огляд-обґрунтування, де подана оцінка стану проблеми з обґрунтуванням необхідності її вирішення та набором і оцінкою альтернативних шляхів і методів вирішення;

підсумкові огляди, які містять оцінку стану проблеми з характеристикою досягнутого рівня, а також невирішених проблемних питань;

прогностичні огляди — подають аргументовану оцінку стану певного об'єкта, явища і визначають перспективні шляхи його розвитку в умовах науково-технічного прогресу та інформаційного суспільства.

АНКЕТА — 1) опитувальний лист, який самостійно заповнюється респондентом за вказаними в ній правилами та рекомендаціями; 2) методичний засіб для одержання первинної інформації, яка необхідна для з'ясування думок, ставлень респондентів щодо певної проблеми, проблемної ситуації, явища, осіб та ін.

АСІНХРОННЕ НАВЧАННЯ — форма навчальної телекомунікації, коли кожен суб'єкт навчання знайомиться з навчальним матеріалом або виконує роботу не одночасно з усіма, а в зручний для нього час. Обмін повідомленнями відбувається засобами електронної пошти, форуму, соціальних мереж тощо. Навчальний телекомунікаційний проект — це спільна навчально-пізнавальна, дослідна, творча ігрова діяльність учнів-партнерів, яка організована на основі комп'ютерної телекомунікації, що має загальну проблему, мету, погоджені методи, способи діяльності, які спрямовані на досягнення спільного результату діяльності, що реалізується у вигляді деякого спільного продукту.

АТЕСТАЦІЯ (лат. attestatio — свідчення) — це визначення кваліфікації, рівня знань працівника чи того, хто вчиться, оцінювання його здібностей, здатностей та професійно важливих та інших якостей, а також навчальної успішності.

АТРИБУТИВНА КОНЦЕПЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ — одна з двох філософських концепцій (парадигм) інформації, відповідно до якої: інформація — це об'єктивна внутрішня властивість всіх матеріальних об'єктів, яка міститься у всіх без винятку елементах і системах матеріального світу. Іншими словами,

інформація є невід'ємним атрибутом (властивістю) матерії (звідси назва концепції). Нині немало вчених і філософів вважають, що доречно говорити про три «іпостасі» існування матерії: речовина, яка відображає сталість матерії; енергія, яка відображає рух і зміну матерії; інформація, яка відображає структуру, організацію матерії. Інформація, згідно з цією концепцією, міститься у формі властивих матеріальним об'єктам структур (така інформація одержала назву як структурна, потенційна, апіорна, внутрішня інформація, інформація «у собі»). З цим підходом пов'язане визначення інформації як відображення різноманітності.

АУДИОГРАФІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ — це технологія голосової комунікації з передачею малюнків, графічних зображень тощо. Аудиографічні зовнішні пристрої забезпечують реалізацію візуального компонента засвоєння інформації завдяки електронній дошці, використання відеотехнологій фотознімків і персональному комп'ютеру.

АУДИОКОНФЕРЕНЦІЯ — інформаційна технологія, яка використовує систему громадського телефонного зв'язку для з'єднання людей у двох або більше місцях. Для великих груп людей використовуються додаткові пристрої для зменшення шуму та інтерференції.

-Б-

БАНК ДАНИХ — автоматизована система файлів і баз даних, яка представляє сукупність інформаційних, програмних, технічних засобів і персоналу, що забезпечує зберігання, накопичення, оновлення, пошук і видачу даних користувачам. Вони можуть бути географічно розділені й отримувати доступ до банку даних через комп'ютерний зв'язок або поштою.

БАЗА ДАНИХ — один або кілька спеціальним чином організованих файлів, які зберігають систематизовану інформацію та призначені для задоволення інформаційних потреб користувачів, а для доступу до яких використовуються програмні засоби. База даних має бути достатньо повною, правильно організованою, зручною для використання і відповідати вимогам часу. Головне завдання баз даних — гарантоване збереження значних обсягів інформації та надання доступу до неї користувачеві. Основні частини баз даних: збережена

інформація та система керування нею. Вони можуть бути як персонального, так і колективного використання. Супровід баз даних колективного використання здійснює адміністратор.

БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА — комплексна система освіти, яка об'єднує довузівську підготовку (школи, коледжі), вищу і післядипломну освіту, включаючи курсове навчання.

БІОАДЕКВАТНИЙ ПІДРУЧНИК — підручник з біоадекватним (погодженим з природою) викладенням змісту, якій пристосований для самостійної роботи. Він дозволяє занести навчальну інформацію у довгочасну (тривалу) пам'ять, скоротити у 3-5 разів час навчання, зберегти ресурси здоров'я тих, хто вчиться.

БЛОКИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН — це довільне змістовне об'єднання навчальних дисциплін у навчальних планах за певним принципом з метою поетапного надання освітніх послуг, проведення аудиторних і позааудиторних занять, задоволення освітніх потреб учнів, студентів, слухачів.

БЛОКУВАННЯ ДАНИХ — захист запису, блоку інформації шляхом заборони доступу до них від усіх користувачів, за винятком одного.

БРАНДМАУЕР — обчислювальна система чи комбінація систем, яка створює захисний бар'єр між певною кількістю мереж і відвертає небажані вторгнення у приватну мережу (Інтранет). Ці системи служать віртуальними бар'єрами для передачі пакетів з однієї мережі в іншу і відслідковують рух даних між мережами Інтернет і Інтранет.

БУФЕР ОБМІНУ — засіб операційної системи Windows, призначений для обміну даними між прикладними програмами. Він дозволяє переміщати та копіювати інформацію в спеціальне місце, відведене для тимчасового збереження даних, а потім уставити її з буфера в інше місце. У буфері обміну разом з даними зберігаються відомості про їхній тип і формат, тому їх вставка з буфера обміну здійснюється по різному, в залежності від типу даних і можливостей прикладної програми, у документ якої вставляються певні дані.

-В-

ВАЛІДНІСТЬ — 1) якісна характеристика вимірювання, яка встановлює головне: чи справді ми вимірюємо те, що нам треба, чи щось інше, подібне;

2) критерій якості педагогічного моніторингу, технологій відстеження результативності функціонування освітньої системи; чим більш валідні ці технології, тим надійніше досліджується та вимірюється певна якість.

ВЕБ-СТОРІНКА — інформаційний ресурс доступний у мережі World Wide Web (Всесвітня павутина), сторінка інформації на комп'ютері, створена в форматі HTML (за допомоги цієї мови вебмайстер спілкується з іншими Інтернет браузером (провідником) і дає вказівки: який розмір шрифту використовувати, який колір треба вибрати для фону і т.п.).

ВЕБ-ЗАНЯТТЯ — це телеуроки, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи та практикуми, проведені за допомогою засобів телекомунікації й інших можливостей «Інтернет».

ВЕБ-ФОРУМ — це організація веб-стосунків для спілкування відвідувачів веб-сайту з певної теми чи проблеми. Окремо взята тема являє собою тематичну гостьову книгу. Найпоширеніше ділення веб-форуму: розділи; теми; повідомлення. Види Веб-форумів за тематичним охопленням: спеціалізовані (присвячені певній визначеній предметній області, тематиці або продукту); неспеціалізовані (форуми широкої тематики, які не обмежені предметною галуззю). Типи Веб-форумів: проектні; фахові; аматорські; інформаційно-розважальні.

ВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ — (лат. *verbum* — слово) комунікація (лат. *communicatio* — зв'язок, повідомлення) — процес взаємообміну інформацією за допомогою мови (усної, писемної, внутрішньої), що відбувається за своїми внутрішніми законами, вимагає активної розумової діяльності та ґрунтується на певній системі усталених норм. Найважливішим каналом вербальної комунікації є предметний зміст, тобто як особа здатна найбільш зрозуміліше передати інформацію, проявити себе в цьому повідомленні, вплинути на події отриманими даними.

ВЕРИФІКАЦІЯ — поняття, що вживається в логіці й методології науки для позначення процесу встановлення істинності наукових тверджень у результаті їх емпіричної перевірки. Розрізняють безпосередню верифікацію — як пряму перевірку тверджень, що формулюють дані спостереження та експерименту

(або тверджень, що фіксують залежності між цими даними), і опосередковану верифікацію — як установлення теоретичних і логічних відносин між побічно верифіковуваними і прямо верифіковуваними твердженнями.

ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЯ (англ. videoconference) — телекомунікаційна технологія інтерактивної взаємодії двох чи більше віддалених абонентів, які обладнані відповідним апаратним та програмним забезпеченням і завдяки чому між ними здійснюється інформаційний обмін відеозображенням, звуком і цифровими даними в реальному часі. Першою системою такого класу можна вважати комплекс Videophone, якій був представлений у 1964 р. дослідницьким підрозділом Bell Labs компанії AT&T (США). Взаємодію в режимі відеоконференцій іноді називають сеансом відеоконференцзв'язку. Виокремлюють персональні (один-на-один) і групові відеоконференції. Групову відеоконференцію, в якій усі учасники бачать і чують один одного, називають симетричною відеоконференцією. Інші види групових відеоконференцій називають асиметричними. Відеоконференції в навчальному процесі застосовуються як ефективний навчальний засіб, який використовується для проведення дискусій, презентацій, а також як один з елементів технологій дистанційного навчання, проведення масових науково-практичних заходів, наприклад, щодо підвищення кваліфікації фахівців.

ВІДЕОКОНФЕРЕНЦЗВ'ЯЗОК — послуга, яка надається операторами електрозв'язку, комп'ютерних мереж щодо забезпечення обміну аудіо- та відеоінформацією в режимі реального часу для учасників територіально-розподіленої групи.

ВІДЕО-НАВЧАЛЬНІ ЗАСОБИ — це інформаційні навчальні засоби, які представляють собою візуальні зображення навчальної інформації (нерухомі — слайди (малюнки, діаграми, графіки, креслення тощо); рухомі — фільми, відеокасети (демонстрація дії інструментів, обладнання, аналіз змін у часі з використанням анімації тощо), а також навчальних та інших дій (аудіо-відео конференції в реальному масштабі часу).

ВІДКРИТИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР (англ. Information space) — середовище, в якому існує, циркулює та обертається інформація, яка призначена людині, і де

інформаційні комунікації, електронні мережі відіграють провідну роль. Переваги розбудови відкритого інформаційного простору в системі ПТО: доступність інформації; активна взаємодія інформаційних партнерів; оперативність і можливість підвищення якості прийняття управлінських рішень; інтеграція наявних інформаційних баз даних з метою отримання якісно нових інформаційних джерел; можливість аналізу, вивчення, узагальнення, систематизації та впровадження як кращого вітчизняного, так і зарубіжного педагогічного досвіду; позиціонування системи ПТО; здійснення профорієнтації у новому форматі; проведення дистанційного навчання, розташовування педагогічних програмних засобів навчання на освітніх порталах, або сайтах та сприяння розвитку маркетингових, інформаційних служб у ПТНЗ.

ВІДКРИТИЙ УНІВЕРСИТЕТ — вищий навчальний заклад, який надає відкриту освіту. Найбільш відомі відкриті університети: Британський, Канадський, Голландський. Перший у світі відкритий університет був організований у Великій Британії в 1969 р. Нині — це ВНЗ, що здійснює підготовку висококваліфікованих спеціалістів за формою неповного навчального дня за формою дистанційного навчання. Керування здійснюється Радою, Сенатом і Генеральною Асамблеєю Університету.

ВІДЧУТТЯ — це психічний пізнавальний процес, що забезпечує відображення в корі головного мозку окремих властивостей, предметів і явищ навколишнього світу за умови їх безпосереднього впливу на органи чуття людини. Наприклад, зорові відчуття є провідним видом відчуття людини.

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ (англ. visualization — відтворення, відображення) — це процес проектування, генерації та представлення вихідних цифрових даних завдяки певним комп'ютерним моделям у вигляді малюнків, діаграм, схем, таблиць і графіків, що підвищує якість сприйняття людиною інформації.

ВІРТУАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ — навчальний заклад, незалежний від будь-яких навчальних установ. Надає освітні послуги тільки формами, методами та засобами дистанційного навчання. Має ліцензію, власні навчальні програми та курси. В ньому відсутні навчальні корпуси, гуртожитки, кабінети, актові зали

та інші засоби та матеріально-технічне забезпечення, які характерні для стаціонарних навчальних закладів тощо.

ВІРТУАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ — механізм управління пам'яттю обчислювальної системи, що дозволяє програмі використовувати пам'ять, розмір якої більше реальної оперативної пам'яті комп'ютера. Це поняття містить у собі як апаратні і програмні засоби управління пам'яттю, так і спосіб управління пам'яттю: задачі, що виконується, відводиться фізична пам'ять, яка складається частково з оперативної пам'яті і частково з більш повільних і більш дешевих зовнішніх пристроїв запам'ятовування. Ця пам'ять розбивається на сторінки фіксованої довжини чи сегменти змінної довжини, параметри яких записуються в спеціальні таблиці сторінок чи сегментів. За допомогою цих таблиць встановлюється відповідність між віртуальними адресами, зазначеними в програмі, і фізичними адресами пристроїв запам'ятовування. Процесор працює з командами і даними, що знаходяться в оперативній пам'яті, доти, поки не відбудеться звертання до команди, що міститься в сторінці чи сегменті зовнішньої пам'яті. У цьому випадку виконання програми переривається і відбувається переписування потрібної сторінки чи сегменту з зовнішньої пам'яті в оперативну. Якщо в оперативній пам'яті не виявилось вільного місця, то воно спочатку вивільняється, для чого зміст однієї зі сторінок або сегменту оперативної пам'яті зберігається на зовнішньому пристрої. Після такого обміну сторінками чи сегментами відповідно коректуються таблиці сторінок або сегментів і виконання програми продовжується.

ВІРТУАЛЬНІ СПІВТОВАРИСТВА (англ. Virtual Community) — це новий соціальний тип співтовариств, який притаманний інформаційному суспільству та об'єднує користувачів мережі в групи за спільними, найчастіше професійними, інтересами в кіберпросторі. Категорії віртуальних співтовариств: інтересів; ігрові; географічні; взаємин; комерційні; віртуальні держави.

ВІРТУАЛЬНА ОСВІТА — це процес і результат взаємодії суб'єктів і об'єктів освіти, що супроводжується створенням ними віртуального освітнього простору. Основний ефект, завдяки якому реалізується навчання, ефект

присутності (занурення у віртуальну реальність). Системи віртуальної реальності дають змогу бачити, чути і відчувати навколишній віртуальний світ, синтезований комп'ютером. Віртуальна освіта тісно пов'язана з дистанційною освітою, але не зводиться тільки до неї. Подібний ефект може бути створений при звичайній очній взаємодії вчителів, учнів і об'єктів, які вивчаються.

ВИБІРКА — група осіб, на якій проводиться певне психологічне, педагогічне, соціологічне та інше дослідження.

ВИБІРКА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА — відібрана за принципами випадковості частина сукупності досліджуваних осіб, яка з певною точністю відтворює всю генеральну сукупність за складом досліджуваних та їхніми основними характеристиками (наприклад, стосовно успішності в навчальній діяльності, це середній бал, частка успішних або помилкових відповідей на поставлені контрольні запитання тощо).

ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ — це ті навчальні дисципліни, які встановлюються навчальним закладом і вводяться для задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб особи, яка здобуває освіту, ефективного використання можливостей і традицій конкретного навчального закладу, регіональних потреб тощо. Вони поділяються на цикли дисциплін: самостійного вибору навчального закладу та самостійного вибору студента/учня.

ВИБІРКИ ОБСЯГ — це мінімально достатня кількість досліджуваних, при якій вибіркові оцінки репрезентували б основні властивості генеральної сукупності, оскільки занадто великий обсяг вибірки потребує зайвих витрат, а занадто малий призведе до збільшення похибки репрезентативності. Теорія вибіркового методу дає змогу науково обґрунтувати достатній обсяг вибірки. Згідно з формулою граничної похибки вибірки, обсяг вибірки залежить від ступеня однорідності генеральної сукупності, ймовірності, з якою гарантується результат, і необхідної точності вибіркової оцінки; кількості елементів, які включені у вибіркочну сукупність. Він визначається: завданнями дослідження та його специфікою; ступенем однорідності генеральної сукупності, яку дана вибірка репрезентує, оскільки чим більша варіація досліджуваних ознак, тим більшою має бути чисельність вибірки, і навпаки; необхідною точністю

результатів, тобто величиною припустимої помилки репрезентативності, оскільки чим менший розмір можливої помилки, тим більша має бути чисельність вибірки. Існує правило, якщо помилку потрібно зменшити в три рази, то чисельність вибірки збільшують в дев'ять раз; від способу відбору одиниць у вибіркову сукупність для обстеження: власне випадковий відбір; механічний відбір; типовий відбір; серійний відбір; комбінований відбір.

ВИДИ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЙ: веб-конференції, онлайн-семінари, вебінари. Онлайн-семінар — різновид веб-конференції для проведення онлайн-зустрічей або презентацій через мережу в режимі реального часу. Вебінари можуть бути спільними і здійснювати сеанси обговорень і опитувань, що забезпечує повну взаємодію між групою учнів і викладачами. В деяких випадках, викладач може спілкуватися з учнями за допомогою телефону, коментуючи інформацію, що відображається на екрані, а учні можуть йому відповідати, переважно за допомогою мікрофона з гучномовцем. Під час веб-конференції кожен з учасників знаходиться біля свого комп'ютера, а зв'язок між ними підтримується через Інтернет за допомогою завантажувального пристрою, встановленого на комп'ютері кожного учасника або через веб-додаток. В останньому випадку, щоб приєднатися до конференції, слід просто ввести URL (адресу сайту) у вікні програми-браузера. Серед інших типових функцій конференц-зв'язку слід відзначити: слайдові презентації; відео в режимі реального часу; VoIP (аудіозв'язок через комп'ютер у режимі реального часу з використанням навушників або колонок); веб-тури — коли адреси сторінок, дані форм, cookies, скрипти й інша інформація про сеанс може бути передана іншим учасникам з метою використання її для наочного навчання з елементами входу в систему, переходами між екранами; whiteboard (електронна дошка для коментарів, на якій викладач та учні можуть залишати позначки або коментувати пункти презентації); текстовий чат — для сеансів запитань і відповідей для учасників конференції в режимі реального часу. В чаті можливе як групове (повідомлення видно усім учасникам), так і приватне спілкування (розмова між двома учасниками), голосування та опитування (дозволяють викладачеві опитувати аудиторію, надаючи на вибір декілька варіантів відповідей). Використання

функцій «віддалений робочий стіл» дозволяє учасникам переглядати усе, що відображено на їх моніторах ведучому веб-конференції.

ВИДИ ІНФОРМАЦІЇ (згідно зі Законом України «Про інформацію», прийнятого 13 січня 2011 року): інформація про фізичну особу; інформація довідково-енциклопедичного характеру; інформація про стан довкілля; інформація про товар; науково-технічна інформація; податкова інформація; правова інформація; статистична інформація; соціологічна інформація; інші види інформації.

ВИДИ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ (ІС) розрізняють за рівнем і сферою діяльності: державні, територіальні (регіональні), галузеві, об'єднань, підприємств, установ, технологічних процесів. Державні ІС призначені для складання перспективних і поточних планів розвитку країни, обліку результатів і регулювання функціонування окремих ланцюгів народного господарства, розроблення державного бюджету і контролювання його виконання та ін. До них відносяться автоматизована система державної статистики (АСДС), автоматизована система планових розрахунків (АСПР), державна інформаційна система фінансових розрахунків (АСФР) при Міністерстві фінансів України, система обробки інформації з цін (АСОІ цін), система управління національним банком (АСУ банк), система обробки науково-технічної інформації (АСО НТІ). Територіальні (регіональні) ІС призначені для управління адміністративно-територіальним регіоном, до яких належать ІС області, міста, району. Ці системи виконують роботи з обробки інформації, яка необхідна для реалізації функцій управління регіоном, формування звітності й видачі оперативних даних місцевим і керівним державним і господарським органам. Галузеві інформаційні системи управління призначені для управління підвідомчими підприємствами та організаціями, які діють у промисловості та в сільському господарстві, будівництві на транспорті та ін. В них розв'язуються завдання інформаційного обслуговування апарату управління галузевих міністерств та їх підрозділів. Галузеві ІС відрізняються сферами застосування — промислова, непромислова, наукова. Інформаційні системи управління підприємствами (ІСУП) або виробничими об'єднаннями (ІСУ ВО) — це системи із засто-

суванням сучасних засобів автоматизованої обробки даних, економіко-математичних та інших методів для регулярного розв'язування задач управління виробничо-господарського діяльністю підприємства. Інформаційні системи управління технологічними процесами (ІСУ ТП) керують станом технологічних процесів (робота верстата, домни тощо). Перша й головна відмінність цих систем від розглянутих вище полягає передусім у характері об'єкта управління, тобто для ІСУ ТП — це різноманітні машини, прилади, обладнання, а для державних, територіальних та інших АСУ — це колективи. Друга відмінність полягає у формі передачі інформації. Для ІСУ ТП основною формою передачі інформації є сигнал, а в інших ІСУ — документи.

ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО

НАВЧАННЯ: лекції; групові семінари (тьюторіали); співбесіди та консультації; аналіз ситуацій (кейс-стаді); контроль знань; психологічне тестування; практичні заняття; лабораторні заняття; комп'ютерні ділові ігри; курсове проектування тощо. Основним видом навчальних занять у системі дистанційного навчання є самостійна робота тих, хто вчиться.

ВИМІРЮВАННЯ — виявлення кількісних та якісних характеристик досліджуваних педагогічних явищ і процесів.

ВИМОГИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ПТНЗ:

моделювання має здійснюватися з урахуванням таких видів їх досвіду, потенціалу та професійних й управлінських перспектив: ціннісно-мотиваційних, особистісних, діяльнісних, професійних, управлінських і суб'єктних ставлень до інформаційно-аналітичної діяльності як особистості, педагога, керівника та суб'єкта управління в педагогічній системі ПТНЗ; пізнавальної діяльності як педагога та керівника; професійної діяльності як керівника ПТНЗ; управлінської діяльності як суб'єкта управління в системі ПТО.

ВИПЕРЕДЖУВАЛЬНА ОСВІТА — це освіта, яка орієнтована на розвиток творчості, професійної мобільності особистості в інформаційному суспільстві та підвищення її здатності використовувати складні системи інформації та

комунікації задля отримання нового знання в умовах швидкого старіння інформації.

ВИРОБНИКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ — суб'єкти, які створюють документовану інформацію для поширення в матеріальній і нематеріальній формі, що підготовлена й призначена для задоволення потреб користувачів і може розглядатися як предмет купівлі-продажу. В якості інформаційних продуктів можуть виступати дайджести, аналітичні огляди, бібліографічні покажчики, реферативні журнали, довідки тощо. Виробники інформаційної продукції можуть бути як національні, регіональні, так і зарубіжні, а виробником продукції може бути як окрема людина, так і певна організація.

ВЛАСТИВОСТІ ІНФОРМАЦІЇ: актуальність, достовірність, цінність, адекватність, своєчасність, чіткість, доступність, точність, суб'єктивність, корисність, якість, репрезентативність, змістовність.

Актуальність інформації — ступінь зберігання цінності інформації для керування в момент її використання, що залежить від динаміки зміни її характеристик і від інтервалу часу, що пройшов із моменту виникнення даної інформації. Актуальність є важливою при роботі в постійно змінюваних умовах. Вчасна подача інформації в будь-якій сфері людської діяльності є критичним моментом, оскільки за певний період часу вона може втратити свою цінність. На кожному рівні управління виробляються свої інформаційні продукти, пов'язані з певними часовими проміжками. *Достовірність інформації* — властивість інформації відображати реально існуючі об'єкти з необхідною точністю, що вимірюється ймовірністю того, що відображуване інформацією значення параметра відрізняється від істинного значення цього параметра в межах необхідної точності. Недостовірною інформація характеризується інформаційним шумом, і чим він вищий, тим нижча достовірність інформації.

Цінність інформації не може бути абстрактною, вона має бути корисною та цінною для певної категорії користувачів. Цінність інформації залежить від того, які завдання можна вирішувати за її допомогою.

Адекватність інформації характеризує ступінь відповідності інформації реаліям, тобто це повна і достовірна інформація.

Своєчасність інформації — її надходження не пізніше заздалегідь призначеного часу, узгодженого з часом вирішення поставленого перед користувачем завдання.

Чіткість інформації. Інформація має бути зрозумілою для того, кому вона призначена.

Доступність інформації — це можливість отримання і перетворення інформації. На цю властивість інформації впливають одночасно доступність даних і можливість застосування адекватних методів.

Повнота інформації — це якість інформації та її достатність для прийняття певного рішення. Поняття «повнота інформації» пов'язано з її змістом (семантикою) і прагматикою. Як неповна, тобто недостатня для прийняття правильного рішення, так і надлишкова інформація знижує ефективність рішень, які прийняті користувачем.

Точність інформації — ступінь подібності отриманої інформації до реального стану об'єкта, процесу, явища тощо. Розрізняють: формальну точність, що вимірюється значенням одиниці молодшого розряду числа; дійсну точність, що зумовлена значенням одиниці останнього розряду числа; максимальну точність, яку можна отримати в конкретних умовах функціонування системи; необхідну точність, що зумовлюється функціональним призначенням показника.

Суб'єктивність інформації. Інформація носить суб'єктивний характер, оскільки вона визначається ступенем сприйняття суб'єкта (одержувача інформації).

Корисна інформація — інформація, що зменшує невизначеність прийняття рішення.

Якість інформації — це характеристика інформаційних продуктів. Ефективність використання інформації зумовлює: репрезентативність, змістовність, достатність, актуальність, своєчасність, точність, достовірність, сталість.

Репрезентативність інформації — правильність її відбору і формування для адекватного відображення властивостей об'єкта.

Змістовність інформації — це відношення кількості семантичної інформації в повідомленні до обсягу даних, які оброблюються.

Сталість інформації — її спроможність реагувати на зміни вихідних даних без порушення необхідної точності [75, С.16-18].

ВЛАСТИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ УМІНЬ: відкритість до нової інформації, нестандартних способів розв'язання поставлених проблем; сприяння формуванню власної ідеї на основі наданої інформації та обґрунтованого вибору між ними; сприяння всебічному та системному аналізу інформації; гнучкість, тобто конструктивний діалог на основі всебічного аналізу висунутих точок зору; спрямованість на самодіагностику в процесі формування власної системи знань, висновків і рекомендацій.

ВНУТРІШНІЙ МОНІТОРИНГ ПТНЗ — моніторинг, який є складовою частиною системи освітнього моніторингу, що здійснюється адміністрацією, педагогічними працівниками та передбачає збирання, оброблення, аналіз, систематизацію й використання інформації про функціонування і стан ПТНЗ на підставі об'єктивних даних для з'ясування тенденцій розвитку та прогнозування його динаміки, визначення характеру та результативності навчально-виховної діяльності педагогічних працівників, виявлення прогалин у знаннях учнів, проведенні експериментально-дослідницької роботи, науково-методичної роботи, атестації педагогічних працівників, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення якості надання освітніх послуг ПТНЗ.

-Г-

ГЕНЕЗА ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО». Вперше поняття «інформаційне суспільство» було використано в працях зарубіжних дослідників (Ф. Махлуп, Т. Умесао, Й. Масуда, Т. Сакайя), подальший розвиток отримав в дослідженнях провідних американських та європейських теоретиків (Б. Тоффлер, У. Дайзард, З. Бжезинський, Ю. Хаяш, Ж. Еллюль, Р. Коен, К. Ясперс, А. Дракер, Е. Гідденс, Ч. Хенд, Л. Туроу, Дж. Гелбрайт, М. Мак-

клюен), які підкреслювали значення інформаційного розвитку суспільства як нової історичної віхи цивілізації. Синонімічними щодо інформаційного суспільства є терміни «посткапіталістичне суспільство» (Д. Дарендорф, П. Дрюкер), «постекономічне суспільство» (В. Іноземцев, І. Канн), «технотронне суспільство» (З. Бжезінський), «постіндустріальне суспільство» (Д. Белл, Т. Стоунер). Масштабний рівень досліджень щодо формування інформаційного суспільства дозволив дійти висновку про важливість не тільки інформації, але й знань. Саме це викликало появу в наукових колах інших синонімічних термінів щодо інформаційного суспільства — «інтелектуальне суспільство», «суспільство знань», «цифрове суспільство», «суспільство мережевого інтелекту» тощо. Побудова інформаційного суспільства є стратегічною метою провідних держав світу (США, Японія, Канада), а також країн-членів Європейського Союзу. Розуміючи актуальність і важливість розвитку інформаційно-технічної сфери як запоруки конкурентоспроможності, все більше країн обирають аналогічну стратегію, зокрема й Україна. Перехід до інформаційного суспільства — це найбільш раціональний шлях підвищення якості життя населення країни за рахунок вступу України на новий шлях цивілізованого розвитку і переходу економіки на наукоємні, ресурсозберігаючі виробництва. Підставами для такого переходу є постійний рух країни від комп'ютеризації (у 60-80-х рр. ХХ ст.) до інформатизації (у 80-90-х рр. ХХ ст.) і створення розвиненого інформаційного середовища в суспільстві (на рубежі століть).

ГЕНЕРАЛЬНА СУКУПНІСТЬ — сукупність об'єктів, на яку поширюються висновки, отримані в результаті наукового дослідження на певній вибірковій сукупності.

ГЕОГРАФІЧНО-ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ — це програмно-технічний комплекс, що забезпечує автоматизований збір, обробку, зберігання, аналіз, відображення і розповсюдження просторово-координованої інформації. Він забезпечує інтеграцію баз даних та операції над ними: запит і статистичний аналіз, подання даних, результатів запитів, вибірок і аналітичних розрахунків у наочній, легко доступній картографічній формі.

ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ — це технології, що призначені для створення геоінформаційних систем, в яких принципово вирішуються всі завдання автоматизованого управління на високому рівні інтеграції та об'єднання даних, які використовують методи просторового аналізу.

ГІПЕРТЕКСТ — система веб-сторінок, які пов'язані між собою посиланнями, завдяки яким можна переміщатися з однієї сторінки на будь-яку іншу. Гіпертекст змінює традиційні поняття про підручник, навчальний посібник як набір послідовно розташованих «паперових» сторінок.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ (фр. global — взятий у цілому) — одна з фундаментальних тенденцій розвитку освіти в світі, що полягає в універсальній освітній інтеграції та уніфікації. Вона відображає формування єдиного соціального, інформаційного й освітнього простору в масштабах усієї планети, що нині найбільш інтенсивно відбувається за допомогою засобів масової інформації та Інтернет.

ГОТОВНІСТЬ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ — особливий психічний стан педагога, який включає його ціннісно-мотиваційне ставлення до педагогічної діяльності та інновацій у ній, успішне оволодіння ефективними формами, методами, методиками, технологіями та засобами досягнення ієрархії цілей педагогічної діяльності, характеризує творчі здатності та демонструє суб'єктивність у педагогічній діяльності.

-Д-

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ — передача управлінських повноважень у державі від центральних органів регіональним і місцевим органам управління.

ДІАГРАМА ЗВ'ЯЗКІВ — дозволяє графічно відобразити логіку, алгоритми мислення і може бути представлена схемою, чи деревом цілей.

ДИСКУРСИВНЕ МИСЛЕННЯ — мислення, що здійснюється шляхом логічних міркувань, суджень і опосередкувань.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА — це форма здобуття особою освіти, яка може використовувати окремі елементи денної (очної), заочної, вечірньої форм навчання та екстернату на основі сучасних інформаційних технологій і систем

мультимедіа. Сучасні засоби телекомунікацій та електронних видань дають змогу подолати недоліки традиційних форм навчання, зберігаючи, при цьому, більшість їх переваг.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ — це методи, засоби та форми здобуття особою дистанційної освіти, які переважно ґрунтуються на інформаційних технологіях. Основу дистанційного навчання становить цілеспрямована і контрольована самостійна робота студента/учня, який може навчатися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання і погоджену можливість контакту з викладачем за телефоном, електронною та звичайною поштою, а також очно.

ДИСТРАКТОРИ — неправильні альтернативи у тестових питаннях.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ В ОСВІТІ (лат. *differentia* — відмінність) — принцип у сучасній освіті, який передбачає різноманітність форм навчання з урахуванням основних видів потенціалів, індивідуальних можливостей, інтересів, нахилів, здібностей, здатностей, ціннісних орієнтації і професійних спрямувань тих, хто вчиться.

ДІАГНОСТИКА ПЕДАГОГІЧНА — кількісне оцінювання і якісний аналіз різноманітних педагогічних процесів і явищ за допомогою спеціально розроблених наукових методів.

ДІАГНОСТУВАННЯ (від гр. *διαγνωστικος* — здатний розпізнавати) — в буквальному перекладі означає прояснення, визначення, розпізнавання або отримання інформації про стан і розвиток об'єкта, що діагностується, з'ясування його відхилення від норми та визначення його причин.

ДІЯЛЬНІСТЬ — 1) специфічна форма свідомого, цілеспрямованого активного ставлення особи до оточення для його цілеспрямованої зміни і перетворення. Структура людської діяльності складається з потреб, мотивів, цілей, задач, дій і операцій. Аналіз конкретної діяльності можливий лише за умови визначення потреб, мотивів такої діяльності та умов досягнення мети;

2) активність особи, спрямована на досягнення свідомо поставлених цілей, пов'язаних із задоволенням її потреб і інтересів, на виконання вимог, що висуває до неї суспільство; компоненти діяльності: постановка мети діяльності,

планування діяльності, виконання діяльності, перевірка отриманих результатів, підбиття підсумків, оцінювання та корегування діяльності.

Основні види діяльності людини: гра (ігрова), учіння (навчальна) та праця (трудова).

ДОМЕН — складова частина імені комп'ютера в мережі Інтернет.

ДОМЕННА СИСТЕМА ІМЕН — ієрархічна система унікальних імен кожного з комп'ютерів, які пов'язані у мережі, подібно до Інтернету; доменне ім'я складається з доменів, які розділені крапками частин, відповідних зростаючим зліва направо рівням ієрархії; в імені може бути будь-яка кількість доменів, але більше п'яти зустрічається рідко. Значення кожного домену призначається особами, які відповідають за ієрархічний рівень. Наприклад, в імені `cmp.ctd.unv.reg.ua` елемент `cmp` — ім'я реального комп'ютера. Це ім'я створене на рівні кафедри (`ctd`), де знаходиться комп'ютер. Кафедра належить університетові (`unv`), який підключений до регіональної комп'ютерної мережі (`reg`), що знаходиться в Україні (`ua`). Деякі значення доменів верхніх рівнів, які прийняті в мережі Інтернет, наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Значення домену верхнього рівня доменної системи імен Інтернету

Домен	Значення	Домен	Значення
com	Комерційні організації	ua	Україна
edu	Навчальні заклади	us	США
net	Мережеві ресурси	ca	Канада
gov	Урядові заклади	uk	Великобританія
mil	Військові установи	au	Австралія
org	Інші організації	ru	Росія

ДОСТУПНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСВІТНЬОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ПТНЗ — це ймовірна можливість вільного користування за допомогою засобів Інтернет інформаційним ресурсом ПТНЗ — навчальні матеріали, результати моніторингових досліджень, методичні розробки тощо. Така доступність найчастіше здійснюється засобами сайтів і відкритих порталних структур.

ЕКСПЕРИМЕНТ — метод наукового пізнання, що полягає в цілеспрямованому вивченні будь-якого явища дійсності в контрольованих і керованих умовах.

ЕКСПЕРТ — фахівець, який атестований для проведення оцінних робіт щодо сертифікації певної продукції, послуг, акредитації органів сертифікації, які здатні на основі професійних знань, навичок, умінь і фахового досвіду достатньо кваліфіковано визначити рівень відповідності об'єкта сертифікації встановленим вимогам (технічними умовам), надати кваліфіковану консультацію.

ЕКСПЕРТНА НАВЧАЛЬНА СИСТЕМА — засіб представлення знань, який шляхом забезпечення діалогу користувача з системою забезпечує: пояснення стратегії і тактики рішення задач предметної галузі, що вивчається; контроль рівня знань, умінь і навичок з діагностикою помилок за результатами навчання й оцінкою достовірності контролю; автоматизацію процесу управління навчанням у цілому.

ЕКСПЕРТНІ СИСТЕМИ (ЕС) — клас систем штучного інтелекту, який призначений для отримання, накопичення та корегування знань, представлених експертами певної предметної галузі для отримання нового знання, що дозволяє вирішувати певні завдання, що відносяться до класу неформалізованих, слабоструктурованих, водночас пояснюючи хід їх вирішення. Вони орієнтовані на використання неформальних знань у таких галузях, як медицина, освіта, геологія тощо. Технологічно експертна система — це пакет програм, орієнтований за допомогою методів штучного інтелекту аналізувати факти, досліджувати ситуацію чи процес, встановити діагноз чи надати рекомендації. ЕС складаються з бази знань (емпіричні правила, спостереження, опис прецедентів, які отримані шляхом опитування експертів) і машини логічного вводу.

ЕКСТЕРНАЛ — тип особистості, який схильний пояснювати наслідки певних своїх вчинків, невдач у діяльності під впливом несприятливих обставин, інших осіб, тим самим мов би знімаючи з себе моральну відповідальність за них.

ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ — розповсюдження висновків, які отримані у результаті дослідження однієї частини явищ, на іншу частину цього роду явищ.

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА — програмний комплекс, що забезпечує можливість накопичення й надання користувачу на основі засобів ІКТ повнотекстових електронних інформаційних навчальних ресурсів; він має власну систему документування безпеки, що зберігається на сервері навчального закладу чи на певному освітньому Інтернет-ресурсі.

ЕЛЕКТРОННА ВІРТУАЛЬНА НАВЧАЛЬНА ЛАБОРАТОРІЯ — електронне середовище, яке дозволяє створювати і досліджувати наочні моделі реальних дослідів, процесів та явищ; у педагогічній практиці найбільш поширені віртуальні навчальні лабораторії з фізики, хімії, біології, екології.

ЕЛЕКТРОННА КНИГА (англ. e-book, e-text) — це електронний оцифрований матеріал, який призначений для читання як на настільному, так і портативному комп'ютері, або на спеціальному переносному пристрої. Електронна книга складається з двох основних частин, одна з яких — власне файл, що містить її оригінальний зміст, а інша — програма, яка дозволяє читати файл даної книги. Відповідно, щоб прочитати електронну книгу, необхідно завантажити сам файл, а до нього необхідно встановити на комп'ютер відповідну програму (E-book reader, MS Reader чи Acrobat Reader).

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ — навчальний ресурс, який реалізований завдяки можливостям засобів ІКТ і орієнтований на досягнення таких цілей: надання навчальної інформації з залученням засобів мультимедіа; забезпечення зворотного зв'язку з учнем при інтерактивній взаємодії; контролювання та самоконтролювання результатів навчання; автоматизація процесів інформаційно-методичного забезпечення навчально-виробничого, виховного процесів і організаційного управління ПТНЗ.

ЕЛЕКТРОННІ КОНФЕРЕНЦІЇ («електронні дошки оголошень») — це різновид електронної дошки оголошень, який дозволяє широкому колу учасників, за допомогою ПК і засобів ІКТ, брати участь в обговоренні певних проблем за інтересами, у тому числі й педагогічних, що забезпечує при цьому

учасникам можливість одночасної присутності на декількох конференціях. Вони бувають «відкритими» (доступними для всіх) і «зачиненими» (доступний для обмеженого кола осіб). Призначення електронних конференцій: ставити питання; відповідати на питання других; приймати участь в дискусіях; читати повідомлення, які надіслані на конференцію; розсилати інформаційні повідомлення; навчальні та ін.

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ — це нове покоління навчальних видань (посібників, словників, віртуальних наочностей і лабораторій тощо), яке базується на використанні інформаційних технологій навчання та являють собою сукупність графічної, текстової, цифрової, мовної, мовленнєвої, музичної, відео -, фото-та іншої інформації, яка дозволяє візуалізувати навчальний матеріал, зробити його більш доступними. Електронне навчальне видання може бути виконано як на електронних носіях, так і розташовано в корпоративній комп'ютерній мережі навчального закладу та в мережі Інтернет.

ЕЛЕКТРОННИЙ СЛОВНИК — електронне інформаційне джерело, яке аналогічне традиційному «паперовому» словнику. Його переваги полягають у тому, що на відміну від традиційних словників, одночасно з текстом і графічними об'єктами він може містити аудіо-, відео -, анімаційні фрагменти, систему гіперпосилань і забезпечує оперативний доступ до слова чи групи слів, а також може візуалізувати необхідний фрагмент словника.

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА (e-mail) — всесвітня система розсилки та одержання інформації, одна із основних послуг Інтернет.

ЕЛЕКТРОННІ ТЕСТИ (ЕТ, англ. test — проба, випробування, досвід) — комплекс програмних, інформаційних, методичних і організаційних матеріалів і засобів, який забезпечує проведення тестування тих, хто тестується, на основі розроблених завдань для визначення рівня, наприклад, засвоєння певних знань, формування умінь і навичок. Специфіка ЕТ, на відміну від паперових, полягає в тому, що вони створюються, обробляються, зберігаються за допомогою ІКТ. Основними показниками якості електронного тестування є валідність, надійність, диференційна здатність, практичність та економічність.

ЕЛЕКТРОННИЙ (КОМП'ЮТЕРИЗОВАНИЙ) ПІДРУЧНИК (ПОСІБНИК)

— відрізняється від традиційного підручника тим, що в його зміст закладена специфічна система управління процесом навчальної діяльності того, хто вчиться, яка включає засоби нелінійного структуроутворення та оптимізації навчального матеріалу, діагностування і корегування знань, а також містить розгалужену мережу зворотного зв'язку. Переваги електронних навчальних видань над паперовими: великий обсяг текстової інформації; тестування для перевірки того, що засвоєно; можливість сканування та копіювання тексту; яскравий дизайн; музичний супровід; можливість використання відео-лекцій; наявність у тексті довідково-інформаційної пошукової системи; компактність видання.

ЕМОЦІЙНА ДЕПРІВІАЦІЯ (дефіцит емоцій) — довгочасна відсутність у особи ласки, турботи, людської теплоти, розуміння.

ЕТАПИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ІАД):

1. Визначення об'єкта, предмета і проблеми аналізу. Даний етап включає ознайомлення з проблемою в цілому, а також з суміжними питаннями, вивчення яких може виявитися корисним; розроблення загального плану роботи та основних джерел, які ймовірно можуть бути використані. В процесі збору фактографічних даних необхідне в першу чергу чітке визначення використовуваних понять і максимально велика джерельна база. При підборі джерел необхідно критично ставитися до знайденої інформації.
2. Оцінка фактографічного матеріалу. Основне завдання на цьому етапі полягає в тому, щоб оцінити отримані дані, виділити з маси описуваних фактів ті, аналіз яких доцільно продовжити. Цей етап включає оцінювання, класифікацію, аналіз і з'ясування фактів.
3. На даному етапі належить вибрати тип аналізу (метод ситуаційного аналізу, контент-аналіз тощо). Обраний тип аналізу зумовлює вибір конкретних методів аналітичної діяльності. У процесі розкриття значення фактів слід звернути увагу на те, що факт несе в собі велике смислове навантаження, тому необхідним є найбільш повне розкриття значення кожного факту.

4) Висновки. Тут формулюються остаточні висновки, які є метою будь-якого інформаційного аналізу. При необхідності для досягнення максимального ефекту можна використовувати таблиці та діаграми, мультимедійні презентації [30, С.10-11].

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ аналізується шляхом дослідження зовнішньої і внутрішньої результативності його функціонування як системи. Зовнішня результативність функціонування системи передбачає задоволення потреб суспільства, держави, економіки, а внутрішня — задоволення потреб особистості учня і колективу ПТНЗ. Внутрішні результати ефективності визначаються мірою реалізації моделі конкурентоздатного випускника; зовнішні — результатами працевлаштування випускників і високою оцінкою якості професійної підготовки роботодавцем. Як раз відстеження результатів такої діяльності керівництвом ПТНЗ дозволяє проаналізувати наскільки ефективно використовуються кадрові, педагогічні, методичні, матеріальні, технічні ресурси, спрацьовують механізми соціального партнерства та при необхідності виявити причини недоліків і внести відповідне корегування у планування. Ефективність педагогічної системи управління якістю представляється у вигляді забезпечення взаємозв'язаних компонентів: цільового, ресурсного, процесуально-технологічного і соціально-психологічного.

-Є-

ЄДИНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР — сукупність баз і банків даних, технологій їхнього використання, інформаційно-телекомунікаційних систем і мереж, які функціонують на основі єдиних принципів і за загальними правилами, що забезпечує інформаційну взаємодію організацій і громадян, а також задоволення їх інформаційних потреб. Інформаційний простір характеризується такими параметрами: видами інформаційних ресурсів, якими можуть обмінюватися суб'єкти системи (текстова, графічна інформація, бази даних, програми, аудіо- відеоінформація тощо); кількістю об'єктів, які інформаційно взаємодіють у системі; територією, на якій розташовані об'єкти,

що охоплені єдиним інформаційним простором (весь світ, територія країни, регіону, району, міста); правилами організації обміну інформаційними ресурсами між суб'єктами та об'єктами (обмін типу «клієнт — сервер», «тичка — тички», маршрутизація, протоколи обміну тощо); швидкістю обміну інформаційними ресурсами між об'єктами; типами каналів обміну інформаційними ресурсами між об'єктами (провідний, оптоволоконний, супутниковий канал) тощо. Компоненти інформаційного простору: інформаційні ресурси (ІР) — бази і банки даних, усі види архівів, системи депозитаріїв державних інформаційних ресурсів, бібліотеки, музейні сховища тощо; інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура: територіально розподілені державні і корпоративні комп'ютерні мережі, телекомунікаційні мережі і системи спеціального призначення та загального користування, мережі і канали передачі даних, засоби комутації та управління інформаційними потоками; інформаційні, комп'ютерні і телекомунікаційні технології — базові, прикладні і забезпечувальні системи, засоби їх реалізації; науково-виробничий потенціал у галузях зв'язку, телекомунікацій, інформатики, обчислювальної техніки, поширення і доступу до інформації; організаційні структури, включаючи кадри, що забезпечують функціонування і розвиток національної інформаційної інфраструктури; ринок інформаційних технологій, засобів зв'язку, інформатизації і телекомунікацій, інформаційних продуктів і послуг; система взаємодії інформаційного простору України зі світовими відкритими мережами; система забезпечення інформаційного захисту (безпеки); система масової інформації; система інформаційного законодавства.

-Ж-

ЖИТТЄВЕ КРЕДО — стисло визначений сенс життя конкретної особи, чітко сформульований провідний принцип її життя.

-З-

ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСЬ — загальнокультурна підготовленість, здатність і готовність до активної життєдіяльності особистості в суспільстві та творча її орієнтації в культурному просторі конкретного соціального середовища.

ЗАГРОЗА ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ (англ. information security treat) — це сукупність несприятливих умов і чинників, що створюють небезпеку життєво важливим інтересам людині, особи, особистості, суспільства і держави в інформаційній сфері. Основні загрози: загрози впливу неякісної інформації (недостовірної, фальшивої, дезінформації) на людину, особистість, особу, суспільство, державу; загрози несанкціонованого і неправомірного впливу сторонніх осіб на інформацію й інформаційні ресурси (на виробництво інформації, інформаційні ресурси, системи їхнього формування і використання); загрози інформаційним правам і свободам особистості (праву на виробництво, розповсюдження, пошук, одержання, передавання і використання інформації; праву на інтелектуальну власність на інформацію і речову власність на документовану інформацію; праву на особисту таємницю; праву на захист честі і достоїнства особи тощо).

ЗАКОНОМІРНІСТЬ — 1) об'єктивно існуючий, повторюваний, істотний зв'язок явищ у будь-якій сфері громадського життя або етапів будь якого процесу; 2) впорядкованість подій, відносна постійність детермінованих чинників, регулярність зв'язку між певними речами.

ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЙНИХ І КОМУКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ — програмні, програмно-апаратні й технічні засоби та пристрої, які функціонують на базі мікропроцесорної, обчислювальної техніки, а також сучасних засобів і систем трансляції інформації, інформаційного обміну, що забезпечує операції збору, продукування, накопиченню, зберіганню, передачі інформації і можливість доступу до інформаційних ресурсів локальних і глобальних мереж. До засобів ІКТ відносяться: ЕОМ; ПЕОМ; комплекти термінального обладнання для ЕОМ всіх класів, локальні обчислювальні мережі, пристрої вводу-виводу інформації, засоби вводу і маніпулювання текстовою і графічною інформацією, засоби архівного зберігання великих обсягів інформації та інше периферійне обладнання сучасних ЕОМ; пристрої для перетворення даних з графічної або звукової форми представлення даних у цифрову; засоби і пристрої маніпулювання аудіовізуальною інформацією (на базі технологій мультимедіа і "Віртуальна реальність"); системи штучного інтелекту; системи

машинної графіки, програмні комплекси (мови програмування, транслятори, компілятори, операційні системи, пакети прикладних програм); інформаційно-аналітичні системи управління; сучасні засоби зв'язку.

ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЇ І КОМУНІКАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРИЗНАЧЕННЯ — засоби інформаційних і комунікаційних технологій, що використовуються в комплексі з навчально-методичними, нормативно-технічними, організаційно-інструктивними матеріалами, що забезпечують оптимальну технологію їх педагогічного використання. Функціональні можливості засобів ІКТ: забезпечення комунікації на основі використання локальних і глобальних мереж; засоби оброблення інформації під час ведення діловодства на основі автоматизованих робочих місць (АРМ) і інформатизованих робочих місць (ІРМ); засоби автоматизації прийняття управлінських рішень, які використовують засоби штучного інтелекту.

ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ — це зміст різних видів науково-педагогічних, навчально-методичних, інформаційних, інструктивно-організаційних, нормативних, технічних та інших матеріалів, який представлений в електронному вигляді.

ЗБІР ТА АНАЛІЗ ДАНИХ у моніторингових дослідженнях освітньої галузі — це весь спектр методів і засобів збору й опрацювання інформації в освітній галузі: вивчення громадської думки, аналіз документації, експертиза навчальних планів і програм, соціометричні обстеження та педагогічні вимірювання тощо. Кількість даних має бути оптимальною за обсягом, оскільки їх надлишок так само шкідливий, як і нестача, оскільки вимагає невиправданих витрат часу на опрацювання. Збирання й аналіз інформації мають відбуватися паралельно. Щодо одержаних результатів має бути як кількісна, так і якісна інтерпретація, їх слід перевіряти на вірогідність і валідність. У кількісному опрацюванні одержаних даних доцільно скористатися статистичними методами.

ЗОВНІШНІЙ МОНІТОРИНГ — моніторинг, який здійснюється управлінськими структурами освіти (управління освітою різних рівнів, центри моніторингових досліджень якості освіти, методичні служби, експерти тощо)

для отримання статистично значущої достовірної інформації з метою вивчення й оцінювання стану функціонування певного суб'єкта освітньої діяльності чи освітньої системи в цілому та прогнозування її розвитку на основі аналізу одержаних даних і виявлених тенденцій та закономірностей.

-I-

ІМІДЖ ВИКЛАДАЧА — емоційно забарвлений стереотип сприйняття образу викладача у свідомості учнів, колег, соціального оточення та в масовій свідомості громадян. При формуванні педагогічного іміджу реальні якості тісно переплітаються з тими, які приписуються викладачу колегами, учнями та соціальним оточенням. Нині імідж викладача нерозривно пов'язаний з його інформаційною культурою, інформаційно-аналітичною компетентністю, здатністю працювати з інформацією (знаходити, відбирати, систематизувати, упорядковувати, аналізувати тощо) та оптимально використовувати її в своїй педагогічній діяльності.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ — стійка система способів, прийомів, методів, технологій і засобів, яка проявляється в конкретного педагога в різних умовах здійснення педагогічної діяльності, а також в педагогічному такті.

ІНДИКАТОР — сучасний інструмент оцінювання якості освіти (наряду з показниками та інформаційними розрізами), оскільки дозволяє інформувати органи управління про стан системи, наприклад, ПТО, проаналізувати та з'ясувати вплив управлінських рішень в освітній галузі. Найпоширенішими системами освітніх індикаторів є Освітні індикатори Ради з освіти Європейського Союзу, Освітні індикатори Міжнародного Консультативного Форуму з освіти для усіх, Освітні індикатори ЮНЕСКО, Організації з економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). ОЕСР розробила систему показників, які об'єднані у три розділи: контекст освіти; витрати, ресурси та шкільні процеси; результати освіти. Показники ОЕСР використовуються для порівняльного аналізу освітніх систем різних країн світу. Вони постійно оновлюються і вдосконалюються та мають неоднакову цінність. Радою з освіти Європейського Союзу було проведено дослідження якості освіти у 26 країнах за

шістнадцятьма показниками (індикаторами), які відображають чотири сфери: індикатори навчальних досягнень учнів; індикатори успіху та переходу; індикатори моніторингу освіти; індикатори ресурсів і структури. Індикатор забезпечує отримання комплексної якісної інформації про об'єкт, надає найбільш узагальнену оцінку (наприклад, відсоток випускників, які отримали дипломи з відзнакою, доля сиріт у загальному контингенті учнів). Вони мають нести чіткий і точний цільовий опис системи освіти та визначати області порівняння при аналізі різних явищ. Найчастіше виражається певною формулою, відношенням показників. Індикатори поділяються на два типи моделей — міжнародні та національні. В експерименті, що проводився за участю міжнародного проекту «Підвищення якості професійно-технічної освіти в Україні» в 2007-2013 рр., було розроблено й апробовано в ПТНЗ пілотних регіонів індикатори ефективної діяльності ПТНЗ. Використання груп індикаторів (працевлаштування; зміст навчання і навчально-методичне забезпечення; результативність навчання; кадровий потенціал; доступність професійно-технічної освіти; матеріально-технічна база; фінансування) в моніторингових дослідженнях сприяло розумінню причинно-наслідкового зв'язку змін, які відбувались в системі ПТО і зробили їх «прозорими».

ІНДУКТИВНЕ МИСЛЕННЯ — рух думки від окремого до загального, від фактів до узагальнень, висновків.

ІНЖЕНЕРІЯ ЗНАНЬ — це область штучного інтелекту, пов'язана із розробленням експертних систем і баз знань, що вивчає методи і засоби для їх отримання, подання, структурування і використання. Інженерія знань була започаткована Е. Фейгенбаумом і Мак Кордаком у 1983 р. як дисципліна інженерії, що направлена на впровадження знань у комп'ютерні системи для вирішення комплексів завдань, які вимагають участі людського досвіду.

ІНЦІЮВАННЯ МОНІТОРИНГУ В СИСТЕМІ ОСВІТИ — здійснюється учасниками освітнього процесу, які зацікавлені в об'єктивному оцінюванні освітніх послуг навчальних закладів: випускники навчальних закладів та їхні батьки, які хочуть знати, чи відповідає обраний ними навчальний заклад їх вимогам; педагогічний колектив навчального закладу та його керівництво, які

мають переконатися в тому, що вони відповідають вимогам освітніх стандартів; управлінці в галузі освіти, яким важливо бути поінформованими щодо функціонування освітньої системи, щоб приймати виважені управлінські рішення; роботодавці, яких цікавить, наскільки освітні програми підготовки фахівців відповідають реальним потребам виробництва; фінансисти, яких цікавить ефективність використання коштів. Ініціатори моніторингових досліджень мають чітко усвідомлювати мету й предмет моніторингу та його результати, а також бути готовими до сприйняття об'єктивної інформації, яка змушує реагувати на неї.

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ — новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція та послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного та іншого характеру, що істотно підвищують результативність навчально-виховного процесу, тобто не будь-які зміни в освіті є інноваціями, а лише ті, що сприяють зміни цілей і результатів освіти (через її зміст) та зміну способів їх досягнення (через форми, характер та організацію навчально-виховного процесу). При цьому, основними елементами «освітньої інновації» є її носій (творчий фахівець — педагог), який має певну інноваційну ідею (ядро інновації) та проводить інноваційний експеримент (джерело інновації); споживач інновації — учень або група студентів, слухачів (які здобувають знання з певного напрямку); а також інституції, що забезпечують упровадження інновацій у навчальний процес (навчальні заклади; наукові, методичні, науково-методичні установи; науково-виробничі підприємства; державні і місцеві органи управління освітою та самоврядування в галузі освіти). Основними характерними рисами інновацій в освіті є: цілеспрямовані зміни, які вносять у сферу освіти нові стабільні елементи (нововведення), що викликають її перехід з одного якісного стану до іншого — більш якісного; наявність специфічних особливостей педагогів, що пов'язані із соціально-психологічними та іншими аспектами їх педагогічної діяльності; інноваційні зміни можуть ініціюватися на будь-якому з рівнів освітньої системи; інноваційні зміни мають відбуватися в діяльності та мисленні всіх суб'єктів навчально-виховного процесу; інноваційні

процеси у сфері освіти мають бути безперервними та спрямованими на постійне покращання системи освіти; ефективність впровадження певної інновації значною мірою залежить від рівня сприйнятливості до інноваційних змін системи (яка впроваджує інновацію) та наявності в неї реальних можливостей здійснення (впровадження) інновації (тобто, реалізованості).

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПТНЗ — здатність закладу ПТО створювати, сприймати, реалізовувати прогресивні педагогічні ідеї та нововведення, вчасно відходити від педагогічно недоцільного.

ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ПТНЗ — педагогічно доцільно організований простір навчання й життєдіяльності майбутніх кваліфікованих робітників за допомогою прогресивних педагогічних технологій, сучасного технологічного виробничого обладнання, якісного інформаційного і комплексно-методичного забезпечення тощо, що сприяє розвитку інноваційного ресурсу суб'єктів педагогічного процесу, їх мобільності та підприємницької активності, створенню інноваційного результату.

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор та ін.) — це, згідно зі Законом України «Про інноваційну діяльність», підприємство, що розробляє і реалізує інноваційні продукти, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70% його загального обсягу продукції або послуг.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПТНЗ — системний процес, що спирається на безперервний пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу навчального закладу в умовах впливу зовнішнього середовища, що постійно змінюється, в межах обраної місії і прийнятої мотивації функціонування ПТНЗ; він пов'язаний з модернізацією, забезпеченням ефективності професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

ІНТЕЛЕКТ (лат. intellectus — пізнання) — здатність людини міркувати, діяти цілеспрямовано, правильно реагувати на ситуацію. Розрізняють практичний і теоретичний інтелект. Система ПТО насамперед функціонує для формування та розвитку практичного інтелекту майбутніх кваліфікованих працівників.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КОЕФІЦІЄНТ (IQ) — кількісний показник рівня розумової розвиненості людини/особи. Для його встановлення треба пройти спеціальний тест, в якому тестові завдання розраховані на визначення здатності людини до розумового процесу, а не з'ясування рівня її ерудованості. За результатами тесту виявляється коефіцієнт математичного, вербального, просторового та інших типів інтелекту людини. Для кожної вікової групи існує свій тип тесту, то цілком може виявитися, що школяр опиниться на одному рівні щодо IQ з випускником ВНЗ.

ІНТЕРАКТИВНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ — це процес активної взаємодії всіх суб'єктів педагогічного і навчально-виробничого процесів у предметному інформаційно-комунікаційному середовищі в процесі користування інформаційним потенціалом ПТНЗ навчального та управлінського призначення. У цьому процесі відбуваються пошук, збір, передача та обмін навчальною та управлінською інформацією між його учасниками.

ІНТЕРВ'ЮВАННЯ (англ. interview — зустріч, побачення) — процес виявлення позицій (ставлень) опитуваних щодо кількісних та якісних характеристик певних педагогічних та інших явищ і процесів, які досліджуються в конкретному науковому пошуку.

ІНТРОСПЕКЦІЯ — метод психологічного дослідження, що полягає в самоспостереженні дослідника за власними почуттями, думками, ставленнями, результатами, поведінкою тощо.

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ — це, згідно зі Законом України «Про Концепцію Національної програми інформатизації», сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних і виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів і технологій, які створені на основі застосування сучасних обчислювальних та інформаційно-комунікаційних засобів і технологій.

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ (ІО) — упорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів, яка спрямована на задоволення освітніх інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб всіх учасників навчально-виховного процесу, на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм, змісту, методик навчально-виховного процесу шляхом упровадження інформаційно-комунікаційних засобів і технологій. Методологічним фундаментом ІО виступає, з одного боку, інформатика — наука про інформацію й інформаційні процеси у природі та суспільстві, методи та засоби інформаційних і комунікаційних технологій, що забезпечують організацію, одержання, опрацювання, зберігання, подання, передавання, копіювання інформації та управління інформаційними процесами, а з іншого — ті розділи інформаційних наук, в яких досліджуються й розробляються комп'ютерно-орієнтовані технології діяльності – педагогічної, наукової, управлінської тощо. На сучасному етапі розвитку суспільства і освіти головною метою ІО є підготовка тих, хто вчиться, до активної життєдіяльності в інформаційному суспільстві, забезпечення доступності освіти та підвищення її якості, створення освітніх умов для широких верств населення щодо забезпечення навчання ними протягом усього життя, завдяки широкому впровадженню в освіту методів і засобів ІКТ та комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання.

ІНФОРМАТИЗОВАНЕ РОБОЧЕ МІСЦЕ ВИКЛАДАЧА СПЕЦТЕХНОЛОГІЇ ПТНЗ — це організоване на основі програмно-апаратних засобів робоче місце викладача спецтехнології ПТНЗ, яке представлено (орієнтовно) таким інформаційними забезпеченням: електронний зошит викладача; автоматизований консультант-довідник; інформаційно-пошукова система навчально-методичних матеріалів; електронний класний журнал; банк тематичних конспектів; банк навчальних програм з предмету; банк навчально-предметного середовища (додаткові матеріали: відеофільми, презентації, технологічні карти, наочність); імітаційні моделі виробничих операції; тестові програми для контролю знань учнів; електронний розклад занять; банк ділових

ігор і проблемних ситуацій виробничого характеру; АРМ кваліфікованого робітника з професії; інструкції щодо користування АРМ кваліфікованого робітника з професії.

ІНФОРМАЦІЙНА АНАЛІТИКА — це якісно-змістовне перетворення інформації в процесі інформаційно-аналітичної діяльності, що функціонально перетинається з науково-дослідною та управлінською діяльністю. Характер функціональної взаємодії в системі «аналітика — наука» можна визначити наступним чином: наука та інформаційна аналітика — це, з одного боку, інформаційні способи пізнання і наукового аналізу реальності, а з іншого — це відмінність, оскільки інформаційна аналітика, спираючись на наукове знання, загальні закономірності, найчастіше має справу з феноменологією буття, здійснюючи оцінку певних фактів і подій, прогнозуючи їх розвиток з урахуванням не тільки узагальнених типових параметрів, а й цілої низки додаткових чинників; наука виявляє насамперед фундаментальні, об'єктивні закономірності досліджуваної області, істотні зв'язки об'єктів, узагальнені параметри процесів і т. п.

ІНФОРМАЦІЙНА АНАЛІТИКА В СИСТЕМІ ПТО — це процес, який спрямований на виробництво нового знання на основі перероблення наявної інформації з метою оптимізації прийняття управлінських рішень і підвищення якості навчально-виховного та виробничого процесу. Вона відбувається за участі теоретичного і практичного інтелекту фахівця, спирається на комп'ютерні технології оперування інформаційними масивами, методи математичного моделювання процесів, що виконує завдання якісно-змістовного перетворення інформації, функціонально перетинаючись в цьому плані з науково-дослідною та управлінською діяльністю.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ПТНЗ — системна функція навчального закладу, що забезпечує розмежування функціональних повноважень і обмежений доступ до інформації з метою збереження її конфіденційності та цілісності. Вона, як правило, організується та забезпечується системним адміністратором.

ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА — комплекс програмно-технічних засобів, організаційних систем і нормативних баз, який забезпечує організацію взаємодії інформаційних потоків, функціонування засобів інформаційної взаємодії та інформаційного простору на загальнодержавному рівні та складових держави. Національна (державна) інфраструктура інформатизації включає: міжнародні та міжміські телекомунікаційні і комп'ютерні мережі; інформаційно-аналітичні центри різного рівня; інформаційні ресурси; інформаційні технології; систему науково-дослідних установ з проблем інформатизації; виробництво та обслуговування технічних засобів інформатизації; системи підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері інформатизації. Основне завдання інформаційної інфраструктури у процесі здійснення інформаційної діяльності — це отримання і доведення до споживача інформаційних продуктів і послуг через складний технологічний процес науково-інформаційної діяльності.

ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ПТНЗ — це складова національної (загальнодержавної) інформаційної інфраструктури у вигляді частини інформаційного простору ПТНЗ, що забезпечує створення, використання, продукування, накопичення й циркуляцію інформаційних потоків у ПТНЗ по вертикалі і горизонталі, а також забезпечує інформаційну продуктивність баз даних адміністративно-господарської діяльності, депозитаріїв знань, статистичних програм, виробництво інформаційних продуктів та ін.

ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ПТО — це технологічна основа для інформаційного забезпечення, створення й циркуляції інформаційних потоків в органах управління, що забезпечується завдяки сукупності джерел (інформаційні системи (АСОД ПРОФТЕХ, кадри контингент, МТБ, успішність); інформаційно-аналітичні системи (ІАС ПРОФТЕХ); мережі комунікативного зв'язку; відкриті порталні структури (портал «ПРОФТЕХОСВІТА», регіональні сайти НМЦ ПТО та сайти ПТНЗ), яка забезпечує інформаційну продуктивність.

ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЮ ОСВІТОЮ — це сукупність організаційних

структур, інформаційних систем, мереж комунікативного зв'язку та статистичних програм в органах управління ПТО, яка забезпечує інформаційне обґрунтування управлінських рішень, дозволяє оцінювати стан системи та вирішити низку інших завдань.

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ — це одна зі складових їх загальної професійно-педагогічної культури, тобто інтегративна єдність інформаційного світогляду, системи інформаційних та інформатичних знань, умінь, навичок, здатностей і ставлень, професійно важливих якостей, особистого та професійного досвіду у сфері пошуку, оцінювання, використання, збереження, аналізу, оформлення та передачі інформації за допомогою різних засобів, методів і форм інформаційно-аналітичної діяльності, що забезпечує їх інформаційні потреби як соціальних, професійних і педагогічних суб'єктів педагогічної системи ПТО.

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ — це підготовленість, здатність і готовність людини до роботи з інформацією у всіх її формах і представленнях (наприклад, самостійно шукати, аналізувати, відбирати і передавати необхідну інформацію), які дозволяють успішно користуватись інформаційними технологіями різних видів як у традиційній друкованій формі, так і засобом комп'ютерних телекомунікацій, працювати з інформацією в різних її формах і представленнях як у повсякденному житті, так і в професійній діяльності.

ІНФОРМАТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ — це інструментальна сторона інформаційної культури та інформаційної компетентності людини, тобто вона складає технологічну основу інформаційної компетентності та проявляється в успішному застосуванні інформаційних технологій різних видів як у повсякденному житті, так і в професійній діяльності.

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ — це сукупність дій і процедур, яка спрямована на задоволення інформаційних потреб особи, фахівця, організацій, установ і в цілому держави.

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ПТНЗ — це комплекс розумових і практичних дій у сфері пошуку, оцінювання, використання,

збереження, аналізу, оформлення та передачі інформації керівниками ПТНЗ у процесі реалізації посадових компетенцій як суб'єкта управління.

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПТНЗ — складова їх професійної підготовки й підвищення кваліфікації, спрямована на формування, розвиток і вдосконалення інформаційної культури, культури праці з інформацією та засобами ІКТ у процесі професійно-педагогічної діяльності.

ІНФОРМАЦІЙНА ПОСЛУГА — здійснення у визначеній законодавчими актами формі інформаційної діяльності, яка спрямована на доведення інформаційної продукції до споживачів з метою задоволення їх інформаційних потреб.

ІНФОРМАЦІЙНА ПОТРЕБА — потреба людини (групи людей) в інформації; необхідність отримання інформації, що відповідає характеру діяльності, яка виконується користувачем інформації.

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ПТНЗ — це організаційно упорядкована сукупність документів (масивів документів), інформаційних засобів, інформаційних та інформаційно-комунікаційних технологій, за допомогою якої реалізуються певні інформаційні процеси в ПТНЗ.

ІНФОРМАЦІЙНА СУКУПНІСТЬ — це сукупність інформації, достатня для всебічної характеристики певного об'єкта дослідження за деякий проміжок часу.

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО — 1) найрозвиненіша щодо технологічного способу виробництва людська цивілізація, яка виникла в результаті інформаційно-комп'ютерної революції й базується на інформаційних технологіях, інформатизації й роботизації усіх сфер і галузей економіки й управління; 2) громадянське суспільство з розвинутим інформаційним виробництвом і високим рівнем інформаційно-правової культури, в якому ефективність діяльності людей забезпечується розмаїттям послуг на основі інтелектуальних інформаційних технологій та технологій зв'язку.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ — це окремі документи та масиви документів в інформаційних системах — бібліотеках, архівах, фондах, банках даних та ін.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ (Information and Communication Technologies, ICT) — це сукупність інформаційних методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, яка інтегрована для збирання, опрацювання, зберігання, розповсюдження, показу і використання інформації в інтересах її споживачів, а також забезпечення процедури доступу до інформації. Види ІКТ: інформаційні технології опрацювання даних (обробляються дані про операції, що їх виконує організація, установа, навчальний заклад; створюються періодичні контрольні звіти про стан справ в організації; отримуються відповіді на різні можливі поточні запити в вигляді паперових документів і звітів); інформаційні технології управління (оцінювання запланованого стану об'єкта управління; оцінювання відхилень від запланованого стану; виявлення причин відхилень; аналіз можливих рішень і дій); інформаційні технології підтримки прийняття рішень (може використовуватись на будь-якому рівні управління).

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗАПИТ — це, згідно зі Законом України «Про доступ до публічної інформації», прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні. Запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту. Запит на інформацію може бути індивідуальним або колективним. Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача. Запит на інформацію має містити: ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є; загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо; підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБМІН В СИСТЕМІ ПТО — це напрями і характеристики інформаційних потоків, порядок, правила і норми інформаційного взаємодії суб'єктів системи, обов'язки і відповідальність управлінців з реалізації прийнятого регламенту інформаційного обміну.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПІДХІД — сучасний методологічний підхід пізнавальної та практичної діяльності, який концентрує увагу дослідника на вивченні та використанні всіх видів інформації в суспільстві, інформаційного аспекту будь-яких явищ.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС — це процес пошуку, збирання, оброблення, осмислення, систематизації, зберігання, поширення, використання й циркуляції інформації в певних системах та її створення.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ — дії, які здійснюються за допомогою програмно-апаратних засобів автоматизації системи, що пов'язані зі збиранням, обробкою, реєстрацією, збереженням, візуалізацією, захистом і поширенням інформаційних продуктів.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ПТО — сукупність всієї інформації, яка одержується і накопичується в процесі функціонування системи ПТО та використовується її суб'єктами, партнерами, а також користувачами освітніх послуг за допомогою інформаційних мереж.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА — цілеспрямована діяльність фахівця-аналітика щодо продукування інформації, яка проаналізована, синтезована, логічно обґрунтована, систематизована та представлена у зручній для користування формі.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ — це: 1) циркуляція інформації по горизонталі й вертикалі в апараті управління різних рівнів (всеукраїнського, регіонального та на рівні ПТНЗ), що відбувається в процесах пошуку, оброблення, створення, аналізу, оцінювання, зберігання, поширення, використання інформації; 2) циркуляція інформації в навчальному середовищі задля організації навчання та отримання знань.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБ'ЄКТ — загальне поняття, яке притаманне різним видам об'єктів: простим (звук, зображення, текст, число); комплексним і структурованим (елемент, база даних, таблиця, гіпертекст, гіпермедіа).

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА — сукупність змісту всього обсягу розподіленого

інформаційного ресурсу, що містить семантичний і техніко-технологічний компоненти та його структурні особливості, можливості роботи з ним, у тому числі і повідомлення, які циркулюють у мережі (трафік мережі).

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОТІК — це стабільний рух інформації, який спрямований від джерела інформації до отримувача, визначений функціональними зв'язками між ними. Він аналізується у трьох аспектах: синтаксичному — встановлює формальні правила (параметри) побудови інформаційного потоку, визначає взаємозв'язок між його елементами; семантичному — встановлює правила інтерпретації кожного елемента інформаційного потоку; прагматичному — встановлює ступінь корисності кожного елемента інформаційного потоку для цілей управління.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ ПТНЗ — 1) електронні засоби навчання, навчально-методичні комплекси з навчальних предметів щодо підготовки кваліфікованих робітників як на переносних носіях інформації, так і розміщені в Інтернет-депозитаріях, які розроблені педагогами професійного навчання; 2) отримана в результаті експлуатації інформаційно-аналітичної системи і закріплена на носії звітна візуалізована інформація, яка підготовлена для передачі даних вищестоящим органам управління з подальшою автоматизованою обробкою; 3) сукупність документованої інформації щодо управлінської діяльності, яка отримана за допомогою ІКТ і призначена для забезпечення інформаційних потреб суб'єктів ПТНЗ.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ ДЛЯ СИСТЕМИ ПТО — це сукупність задокументованих, закріплених на матеріальному носії даних, що призначена для забезпечення інформаційних потреб користувачів (будь то органи управління, педагогічний колектив, учні та їх батьки) та підготовлена не тільки для одноразового використання, а й для автоматизованого оброблення й поширення за допомогою сучасних інформаційних засобів передачі даних.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС — сукупність всієї інформації, яка отримана і накопичена в процесі розвитку науки, культури, освіти, практичної діяльності

осіб і фахівців, функціонування спеціальних пристроїв, що використовуються в суспільному виробництві та управлінні.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ШУМ — показник, який визначається співвідношенням між кількістю виданих нерелевантних документів і загальною кількістю виданих документів

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ – це: 1) сукупність інформаційних процесів у вигляді збирання, пошуку, перероблення, передачі та використання інформації, необхідної для цілеспрямованого управління; 2) комплекс заходів, які здійснюються фахівцями, органами управління щодо реалізації інформаційних процесів. Вона поділяється на інформаційну, яка здійснюється за допомогою документальних, технічних та інших пристроїв, призначених для накопичування, оброблення, систематизації, зберігання і видачі інформації, та аналітичну – законів і методів розумової діяльності, а також інших технічних засобів, на основі і за допомогою яких здійснюється обробка фактичних даних з більш високою якістю. Збір, оброблення, використання та передача інформації є невід'ємним елементом будь-якої цілеспрямованої діяльності, у тому числі й у сфері освіти. Отже, це процес семантичного оброблення даних фахівцем-аналітиком (пошук, ознайомлення, обробка, опрацювання первинних даних, підготовка аналітичних довідок) з метою перетворення їх на інформаційну продукцію для забезпечення прийняття управлінських рішень. Вона забезпечує «матеріалом» весь процес управління, стратегічне планування, маркетинг і менеджмент. Для педагога ПТНЗ у процесі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників потреба у інформаційно-аналітичній діяльності актуалізується у зв'язку з швидким оновленням техніки й технологій, старінням знань.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ПТНЗ — це: 1) безпосередня складова його управлінської діяльності як суб'єкта управління в системі ПТО, яка характеризується цілеспрямованим пошуком, збором, експертною оцінкою, аналізом та опрацюванням різноманітної інформації, яка стосується життєдіяльності та функціонування ПТНЗ як навчально-виховного закладу та педагогічної системи, та продуктивним її

використанням для вирішення управлінських завдань в умовах невизначеності (неповної інформації) в управлінській діяльності; 2) це взаємодія теоретичного та практичного інтелекту, інтелектуальних здатностей, мотивації, креативності, рефлексії і саморефлексії керівника в процесах аналізу-синтезу певної інформації. Синтез передбачає обов'язкове встановлення зв'язків, взаємозв'язків і взаємозалежностей між елементами об'єкта, які були виокремлені в процесі аналізу. Вона включає такі заходи: пошук, збір та аналіз інформації, у тому числі різних документів; опрацювання інформації з різних джерел; моніторинг нормативно-правової, навчально-методичної та іншої інформації, яка стосується життєдіяльності колективу ПТНЗ; здійснення експертного оцінювання отриманої інформації; підготовку матеріалів для публічної комунікації та міжособистісної взаємодії зі різними суб'єктами — педагогами, учнями, вищестоящими інстанціями, батьками учнів тощо; комунікативно-інформаційне забезпечення проведення нарад, семінарів, інших заходів публічного та службового характеру.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ПТНЗ — це інформаційно-аналітичні знання, навички, вміння, здатності, професійно важливі якості, особистий досвід у сфері пошуку, оцінювання, використання, збереження, аналізу, оформлення та передачі інформації за допомогою різних засобів, методів і форм управлінської діяльності в ПТНЗ, що дозволяє оперативно орієнтуватися в інформаційному просторі ПТНЗ, приймати участь у його формуванні, а також успішно реалізовувати інформаційно-аналітичну функцію як суб'єкта управління в системі ПТО. Отже, інформаційно-аналітична компетентність керівника ПТНЗ це, по-перше, складова його управлінської компетентності; по-друге, це здатність і готовність до інформаційно-аналітичної діяльності як суб'єкта управління в системі ПТО, яка має певну специфіку. Ця специфіка пов'язана, з одного боку, з призначенням ПТНЗ та основними функціями, які він розв'язує в системі ПТО та українському суспільстві, а з іншого — призначенням керівника ПТНЗ та його функціями як суб'єкта управління. У зв'язку з цим така його діяльність представляє різновид професійної діяльності фахівця, яка спрямована не

стільки на здатність знаходити, оцінювати та використовувати певну інформацію в своїй управлінській діяльності, а скільки на здатність аналізувати, оцінювати та структурувати інформацію, володіти сучасними методами, формами та засобами її опрацювання, прогнозувати на основі опрацьованої інформації розвиток певних явищ і процесів у ПТНЗ і найголовніше — зробити її придатною для «споживання» іншими суб'єктами ПТНЗ.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА — комплекс сучасних програмно-апаратних засобів, який розроблений з використанням методів системного аналізу, математичного моделювання та програмування для забезпечення автоматизації комплексу управлінських процесів щодо отримання, оброблення, аналізу й синтезу, групування та збереження інформації з метою підвищення ефективності управлінських рішень та оптимізації інформаційно-аналітичної діяльності.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА ПРОФТЕХ — сучасний програмний продукт, який призначений для оперативного моніторингу результативності функціонування ПТНЗ з метою забезпечення інформаційних потреб органів управління ПТО національного, регіонального рівня та рівня ПТНЗ і користувачів системи задля отримання своєчасної оперативної інформації про стан і тенденції розвитку системи ПТО. Система спроектована і розміщена в мережі Інтернет як веб-ресурс (режим доступу: <http://www.proftechinfo.org.ua>), що дозволяє працівникам регіональних інформаційно-аналітичних центрів ПТО вносити в нього показники навчальних закладів як безпосередньо із самої системи, так і імпортувати за допомогою офлайн-форми (файлом Excel). Дані в систему вводяться щорічно, часові ряди зберігаються і дозволяють здійснювати відстеження показників та індикаторів у динаміці. Технічні можливості системи дозволяють не тільки при введенні показників ПТНЗ розраховувати індикатори ефективної діяльності, а й отримувати завдяки конструктору звітів оперативну інформацію у візуальній, графічній формі згідно з індивідуальними потребами і запитам користувачів. Завдяки консолідації даних, кожен індикатор має можливість бути

представленим і проаналізованими не тільки на рівні ПТУЗ, але і на всеукраїнському та регіональному рівнях.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ПТНЗ — це його інтегративна характеристика, яка відображає підготовленість, готовність і здатність успішно здійснювати пошук, збір, аналіз, оброблення інформації й продуктивно її використовувати в процесі розв'язання професійно-педагогічних завдань у процесі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ — це система інформаційно-аналітичних заходів, яка спрямована на задоволення інформаційних потреб користувачів інформації шляхом її підготовки та доведення до споживачів.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ — це інтегральне динамічне професійно важливе утворення фахівця, яке є результатом його надбань в області інформаційно-комунікаційних технологій та підвалиною успішної реалізації інформаційно-комунікаційної функції в процесі професійної діяльності.

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ (ІОС) — це програмно-технічний комплекс, який поєднує всі доступні нині засоби телекомунікацій для створення педагогічної системи: інформаційні освітні ресурси, комп'ютерні засоби навчання, засоби управління навчальним процесом, педагогічні прийоми, методи і технології, спрямовані на формування інтелектуально-розвиненої соціально-значущої творчої особистості. Воно забезпечує інформатизацію основних видів людської діяльності в освітньому середовищі: освітньої (навчально-виховного процесу), управління (освітнім процесом, контингентом учнів, матеріально-технічними, інформаційними, кадровими та іншими ресурсами), забезпечення комунікації (повноцінний інформаційний обмін), автоматизації управлінських і педагогічних процесів, узгоджене оброблення та використання інформації. Воно передбачає наявність нормативно-організаційної бази, технічного і навчально-методичного супроводження.

ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ЕТАПИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ПТНЗ.

1 етап: виокремлення певного об'єкта для аналізу та синтезу, з'ясування його зв'язків зі зовнішнім середовищем; 2 етап: виокремлення елементів об'єкта як системи, тобто з'ясування цілого та його частин, які створюють систему; 3 етап: шляхом аналізу-синтезу встановлюється функціонально-логічна структура об'єкта як системи, з'ясовуються взаємодії між елементами об'єкта та визначаються їх місця в системі; 4 етап: пояснення властивостей системи, тобто об'єкта як цілого — продукування нового знання про об'єкт і його елементи як підсистеми; найголовніше — з'ясувати зв'язки підсистем як в системі, так і поза системою; 5 етап: визначення функцій елементів і підсистем у функціонально-логічній структурі системи, тобто об'єкта; 6 етап: визначення мети функціонування системи та її співставлення з функціями елементів і підсистем системи; для цього доцільно співставити стан системи та зовнішнього середовища, конкретизувати чинники, які мають вплив на систему та її підсистеми, здійснити кількісну та якісну параметризацію чинників; 7 етап: виявлення змінних системи, які можуть змінюватися, і параметри, які можна тільки спостерігати, але не можна цілеспрямовано змінювати; у результаті аналізу та синтезу сукупностей впливу на систему та її мети виникає завдання щодо управління системою, що полягає у цілеспрямованій зміні змінних системи для її приведення в одно з бажаних станів; 8 етап: з'ясування зворотних зв'язків системи, які можуть стимулювати, спровокувати, викликати її динамічну поведінку; 9 етап: визначення управляючих впливів, тобто визначення сукупності управлінських дій, які приведуть систему в бажаний для керівника стан.

ІНФОРМАЦІЯ — (лат. *informatio* — роз'яснення, викладення) — має багато значень. Багато вчених зі світовим ім'ям присвятили наукові праці визначенню й дослідженню наукових проблем, які пов'язані з інформацією: комунікація та зв'язок, у процесі якого усувається невизначеність (теорія зв'язку, Клод Шеннон); міра неоднорідності розподілу матерії та енергії у просторі та у часі, міра змін, якими супроводжуються всі процеси, що протікають у світі (Віктор

Михайлович Глушков); заперечення ентропії, міра хаосу в системі (Леон Бріллюен); передача різноманітності (Вільям Росс Ешбі); міра складності структур (Абраам Моль); відображена різноманітність (Аркадій Дмитрович Урсул); результат інтелектуальної (аналітико-синтетичної чи евристичної) діяльності певної людини щодо подання відомостей, повідомлень, сигналів, кодів, образів тощо (Віталій Степанович Цимбалюк); універсальна субстанція, що пронизує усі сфери людської діяльності, слугує провідником знань і думок, інструментом спілкування, взаєморозуміння та співробітництва, утвердження стереотипів мислення та поведінки (ЮНЕСКО); документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі (Закон України «Про інформацію»).

Властивості інформації: виступаючи на певному етапі управління як предмет праці, в подальшому сама стає продуктом праці; має здатність тривалого і багаторазового застосування і не втрачає своїх властивостей; має властивість накопичення; здатна старіти і втрачати свої властивості з появою нових відомостей і знань; корисність і цінність отриманої інформації залежить від уміння користувача скористатися нею, його кваліфікації; підлягає тиражуванню й одночасному використанню в багатьох місцях, незалежно від мети використання. Отже, у найпоширенішому розумінні інформація є відомістю, повідомленням, що містить у собі нові дані, які сприймаються, переробляються і використовуються людьми в своїй діяльності. В кібернетиці та управлінні поняття «інформація» тісно пов'язується з двома визначальними чинниками: з наявністю певної системи та процесами управління, що відбуваються в ній; інформацією є лише ті відомості, які корисні для вирішення певних завдань.

Інформація у загальному трактуванні — це: 1) продукт інтелектуальної діяльності людини, взаємодії людини з природою, іншою людиною і суспільством; 2) відомості про стан системи та навколишнього середовища, які сприймаються людиною чи спеціальним пристроєм. В освіті поняття «інформація» трактується як продукти праці суб'єкта в навчально-виховному процесі та результати діяльності педагогів й учнів.

ІНФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ І МІСЦЕВОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО САМОВРЯДУВАННЯ — це офіційна документована інформація, яка створюється законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади, а також органами місцевого та регіонального самоврядування.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСОБУ — це сукупність відомостей про певну особу, які документовані та публічно оголошені.

ІНФОРМАЦІЯ ДОВІДКОВО-ЕНЦИКЛОПЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ — це систематизовані, документовані та публічно оголошені відомості про суспільне, державне життя та навколишнє середовище, та ін.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ — необхідна складова процесу управління, від якої залежить результативність прийняття управлінських рішень, контроль за їх виконанням та оцінювання ефективності функціонування ПТНЗ. Вона відбувається у взаємодії з інформаційними партнерами (Державна служба зайнятості, статистичні організації, галузеві роботодавці, абітурієнти, інші навчальні заклади тощо) та передбачає наявність сукупності здатностей оперативно працювати з інформацією (знаходити, обробляти, аналізувати, використовувати її задля обґрунтованості управлінських рішень). Кінцевим її продуктом є певний аналітичний документ.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВА СИСТЕМА (ІПС) — сукупність інформаційно-пошукового масиву, інформаційно-пошукової мови, правил її використання, критерії видачі, а також технічних засобів, які призначені для інформаційного пошуку.

-К-

КАТЕГОРІЯ (грец. *kategoria* — вислів, вираз) — форма мислення, яка відображає універсальні властивості та співвідношення предметів об'єктивної дійсності; спосіб засвоєння конкретного, а також ще не виявлених й не усвідомлених елементів дійсності.

КВАЛІМЕТРІЯ — 1) наукова дисципліна, яка досліджує методологію і розв'язує проблему комплексних кількісних оцінок якості будь-яких об'єктів-предметів і процесів; 2) наука, яка досліджує методологію та проблему

розроблення комплексного оцінювання якості різних об'єктів і процесів; педагогічна кваліметрія — наука про педагогічні виміри, кількісне та якісне оцінювання психолого-педагогічних і дидактичних об'єктів.

КВАНТИФІКАЦІЯ — це процедура вимірювання і кількісного вираження якісних ознак і відносин соціальних об'єктів. Наприклад, вимір у балах задоволення педагогів педагогічною діяльністю в системі ПТО, оцінка певних професійно важливих якостей кваліфікованих робітників на сучасному ринку праці тощо. Вона передбачає розташування на шкалі конструйованих дослідником еталонів вимірювання, під час якого застосовують індекси — якісно-кількісні показники, які дають можливість врахувати баланс позитивних і негативних оцінок.

КІБЕРПРОСТІР — це віртуальний простір, в якому циркулюють електронні дані всіх комп'ютерів світу. Це поняття увійшло в науковий обіг завдяки письменнику Вільяму Гібсону.

КЕРІВНИЙ СКЛАД ПТНЗ: директор; заступники директора з навчально-виробничої, навчально-виховної, адміністративно-господарської роботи; завідувачі відділень; старші майстри; керівник фізичного виховання.

КЛАСИФІКАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ПТНЗ. *За стійкістю:* *Ситуативний інтерес* — епізодичне переживання, коли в учня ще немає стійкого інтересу до навчального предмета, він виникає як реакція на щось нове, емоційно привабливе у змісті. Прояви інтересу мають тимчасовий характер. *Стійкий інтерес* — перетворення епізодичного переживання у емоційно-пізнавальне ставлення до предмета, яке спонукає учнів прагнути до пізнання нового, вирішувати пізнавальні завдання не тільки на уроці, а й у вільний час. *Інтерес-ставлення* — емоційно-пізнавальна спрямованість особистості, яка під впливом пізнавального інтересу поступово змінює сенс життя учня. Цей інтерес є достатньо глибоким, якій закріплюється не тільки відповідною навчальною діяльністю, а й спостерігається в пізнавальній активності поза межами навчального процесу. *За спрямованістю пізнавального інтересу:* *Безпосередній інтерес* — до самої діяльності — процесу пізнання або змісту навчального матеріалу. *Опосередкований інтерес*

— до результату діяльності (наприклад, до оволодіння обраною учнем професією, задля отримання оцінки за вивчений матеріал, для складання іспиту тощо). Серед опосередкованих інтересів виділяють: матеріальні, професійні, пізнавальні, спортивні та ін. **За рівнем дієвості інтересів:** *Пасивний інтерес* — споглядальний, коли учень лише сприймає цікавий для нього об'єкт. *Активний інтерес* — той, який спонукає учня оволодіти об'єктом інтересу, він сприяє успішності навчальної діяльності. **За обсягом пізнавального інтересу:** *Широкі інтереси* — пов'язані з вивченням різних предметів, з процесом навчання загалом. *Вузькі інтереси* — пов'язані з вивченням одного предмета або окремих тем, розділів (рис 1).

Рис. 1. Класифікація пізнавального інтересу

КОМПЕТЕНТНІСТЬ — 1) рівень освіченості особи, що характеризується її здатністю вирішувати певні завдання в різних сферах життєдіяльності на базі отриманих теоретичних і практичних знань, сформованих практичних навичок, вмінь і здатностей; 2) комплексна інтегративна якість фахівця, яка дає змогу виконувати певну діяльність на високому професійному рівні. Виділяють три універсальні види компетентності: ключові, професійні, фахові.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ — це: 1) підготовленість (теоретична та практична), здатність (інтелектуальна, діяльнісна та суб'єктна) і готовність (професійна, особистісна, психологічна тощо) особи, як фахівця, до конкретного виду професійної діяльності як її суб'єкта; 2) складне інтегральне психологічне, професійне і суб'єктне утворення, яке формується у процесі набуття професійної освіти, актуалізується, розвивається і вдосконалюється у процесі практичної професійної діяльності, а ефективність її здійснення суттєво залежить від теоретичної, практичної та психологічної видів його підготовленості до неї, здатності та готовності до її здійснення, суб'єктних, професійно важливих та індивідуально-психічних якостей, сприйняття ним цілей, цінностей, змісту, результатів та особливостей цієї діяльності.

КОМПЕТЕНТНИЙ — це загальна професійна підготовленість фахівця, актуалізація його професійної компетентності у професійній діяльності та практична реалізація ним своїх компетенцій на конкретній посаді, що представляє якісний бік його професійної підготовленості, характеризує професіоналізм і майстерність на практиці.

КОМПЕТЕНЦІЯ (лат. *competentia* — відповідаю, підходжу) — коло посадових обов'язків певного фахівця.

КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЯ — навчальна технологія, яка поширена в системі відкритої і дистанційної освіти. Це чітко структуровані навчально-методичні матеріали, що комплектуються в спеціальній набір («кейс») і надаються суб'єкту навчальної діяльності для самостійного опрацювання з паралельною можливістю консультування у педагогів (координаторів, тьюторів, коучів).

КОМПЛЕЇ — навчальні комп'ютерні програми, ділові ігри.

КОМПРЕСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ — це програми-архіватори, які використовуються для компресування інформації в комп'ютерах. Найбільш розповсюджені програми-архіватори: ZIP, RAR, ARJ, LHA та ін.

КОМУНІКАЦІЯ — процес обміну інформацією між різними особами, об'єктами, системами, у тому числі й технічними засобами та комп'ютерами.

КОНТЕНТ — змістовне, інформаційне наповнення навчального курсу, яке залежить від його спрямованості.

КОНЦЕПЦІЯ «TOTAL QUALITY MANAGEMENT» (загальне управління якістю). Її основна ідея полягає в тому, що протягом існування «життєвого циклу продукту» він має задовольняти замовника цієї послуги та продукту. Галузь професійно-технічної освіти відноситься до галузі послуг. Продукт якісної професійно-технічної освіти — це професійна підготовленість випускників ПТНЗ до здійснення успішної виробничої діяльності.

КОНЦЕПЦІЯ (від лат. conception — сприйняття) — система однорідних, узгоджених між собою поглядів на певне явище; спосіб розуміння та оригінального трактування якихось явищ. Концепцією в різних видах людської діяльності називають письмове перспективне викладення стратегії розвитку, обрані перспективи, провідний задум, основну ідею будь-якої теорії чи провідний конструктивний принцип.

КООРДИНАТНЕ ІНДЕКСУВАННЯ — це індексування, яке передбачає багатоаспектне вираження основного змісту документу і змісту інформаційного запиту ключовими словами або дескрипторами.

КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ — метод математико-статистичного аналізу сукупності певної інформації, який пов'язаний з обчисленням і вивченням коефіцієнтів кореляції між певними досліджуваними змінними, наприклад, педагогічними явищами.

КОРИСТУВАЧ ІНФОРМАЦІЇ — суб'єкт, який звертається до інформаційної системи чи інформаційного реципієнта за одержанням необхідної йому інформації та її споживає.

КРЕАТИВНИЙ ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ — це педагог професійного навчання, який творчо ставиться до своєї професійно-педагогічної діяльності та до процесу професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ. Внутрішніми передумовами його креативності є цінності та смисл професійно-педагогічної діяльності, особистісні намагання повної самоактуалізації в ній як людині, особистості, професіонала та педагога, нейрофізичні здатності, специфіка функціонування когнітивної сфери психіки тощо.

КРИТЕРІЙ ВІДБОРУ ІНДИКАТОРІВ. Індикатор має бути точним, надійним, виявляти критичні місця і проблеми, мати взаємозв'язок з іншими оціночними показниками та відповідати поставленим завданням.

КРИТЕРІЙ (гр. kriterion) — 1) мірило оцінювання параметрів, які описуються певними показниками; 2) ознака для визначення оцінки предмета, явища; ознака, яка взята за основу класифікації.

КРИТЕРІЙ ДОСТОВІРНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ: обґрунтованість (наявність підтверджень одержаної інформації у низці незалежних джерел); несуперечливість (відсутність суперечностей між окремими твердженнями, викладеними у повідомленні; відсутність суперечностей всередині групи повідомлень, які надійшли від одного і/або групи джерел за деякий відрізок часу); авторитетність джерела і/або ступень захищеності носія інформації (документа).

КРИТЕРІЙ ОПТИМАЛЬНОСТІ (лат. optimus — найкращий) — показник, за яким здійснюється оцінювання можливих варіантів, наприклад, формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників і вибір найкращого з них.

КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ — актуальність, вірогідність, достовірність, зрозумілість, надійність, об'єктивність, повнота, порівнюваність, своєчасність, точність, релевантність, цінність.

-Л-

ЛІНІЇ ЗВ'ЯЗКУ (сучасні) — оптико-волоконний телефонний кабель, використання якого дозволяє одночасно передавати мільйони повідомлень, інформації тощо. За допомогою ліній зв'язку і розроблених нових технологічних рішень щодо стискання бітів інформації отримано можливість передавати величезну кількість інформації.

ЛОКАЛЬНА КОРПОРАТИВНА МЕРЕЖА — це мережа, яка обслуговує обмежену кількість користувачів на відміну від мережі Інтернет. Локальна корпоративна мережа конкретного ПТНЗ.

-М-

МАСИВ ДАНИХ — це сукупність взаємопов'язаних даних однієї форми. Сукупність масивів даних, що стосуються певної ділянки управлінської діяльності, називається інформаційним потоком.

МАСОВА ІНФОРМАЦІЯ — це публічно поширювальна друкована й аудіовізуальна інформація.

МЕТА СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЮ ОСВІТОЮ — створення інформаційного ресурсу щодо забезпечення органів управління ПТО, ПТНЗ, наукових установ інформацією про стан і тенденції розвитку ринку праці та ринку освітніх послуг, яка необхідна для поліпшення якості підготовки кваліфікованих робітників, прийняття своєчасних та обґрунтованих управлінських рішень. Відповідно до мети основними завданнями є: визначення інформаційних потреб користувачів ІАСУ ПТО; скоординоване проведення відповідних аналітичних досліджень (замовлених МОН) за напрямками та тематикою; налагодження співпраці з інформаційними партнерами; формування інформаційно-аналітичного ресурсу та забезпечення його доступності; підвищення оперативності та якості надання інформації; організація надійного архівування даних; випуск за результатами проведених досліджень інформаційно-аналітичних матеріалів та їх розповсюдження; проведення науково-практичних і методичних заходів щодо оприлюднення результатів досліджень; створення сайтів інформаційно-аналітичних центрів з метою поліпшення обслуговування й інформування населення в області надання освітніх послуг, створення умов для підвищення авторитету, популяризації, позиціонування ПТО; проведення заходів з підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПТНЗ щодо створення інформаційних, маркетингових служб, здійснення самооцінювання ефективності функціонування навчального закладу.

МЕДІАОСВІТА — 1) це теорія і практика опанування сучасних мас-медіа, які є специфічною, автономною галуззю знань у педагогічній науці. Вона відрізняється від використання медіа як допоміжних засобів у методиці викладання різних навчальних дисциплін, наприклад, математики, фізики,

механіки, інформатики та ін.; 2) частина основних прав кожного громадянина будь-якої країни світу на свободу самовираження і права на інформацію, а також інструмент підтримки демократії. Медіаосвіта належить до основних прав людини й вона має позитивний характер.

МЕТОД ГРУПОВОГО ЕКСПЕРТНОГО ОЦІНЮВАННЯ — метод для проведення експертизи групою експертів за певним алгоритмом. Це важливий інструмент у підвищенні якості управління ПТО на всіх рівнях. Про те він не замінює собою адміністративні рішення, а спрямований на те, щоб надати необхідну інформацію для планування, у тому числі й стратегічного та оперативного. Він застосовується тоді, коли необхідно вибрати оптимальне рішення, що не може бути обране на основі точних розрахунків при прогнозуванні та довгостроковому плануванні. Переваги цього методу: простота організації; можливість використання статистичної обробки та охоплення великих груп респондентів. Недоліки: неповнота відповідей; суб'єктивність; можливість неправильного тлумачення поставлених питань.

МЕТОДИКА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – це сукупність концепції, принципів, методів, способів, процедур, техніки, засобів та основні етапи організації та проведення інформаційно-аналітичної діяльності: концепція – провідна ідея, ведучий принцип; принципи – вироблені наукою та практикою, сформульовані у концентрованому вигляді найбільш важливі правила і рекомендації щодо її проведення; метод – сукупність прийомів і способів пізнання; прийом – окрема дія для досягнення мети дослідження; спосіб – система дій, що застосовуються для виконання певного дослідження; процедура – встановлений порядок виконання прийомів і способів дослідження; основні етапи – послідовність конкретних процедур, реалізація яких забезпечує досягнення мети діяльності; технологія (техніка) – сукупність прийомів і способів, які входять до складу процедур; засоби – сукупність інтелектуальних (відомості – характеристики властивостей об'єкта, що спостерігається або досліджується, представлені у доступній формі для людини; дані – факти або відомості, представлені у формалізованому вигляді, що забезпечує можливість їх зберігання, оброблення та передачі; повідомлення – сукупність логічно пов'язаних відомостей, що представляють для споживача єдине ціле та інформаційні картки, каталоги, щоденники, інформаційні та

інформаційно-аналітичні системи, системи інформаційного обслуговування, системи штучного інтелекту, експертні системи, АРМ аналітиків тощо) технічних засобів, що забезпечують виконання поставної мети.

МЕТОД УПРАВЛІННЯ — сукупність способів, прийомів і засобів цілеспрямованого впливу суб'єкта управління на об'єкт управління.

МИСЛЕННЯ — це узагальнене відображення в свідомості людини предметів і явищ в їх закономірних зв'язках і відносинах.

МОБІЛЬНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ — властивість відкритої системи, що забезпечує перенесення даних при модернізації або заміні апаратних платформ, можливість роботи з ними фахівців, які користуються інформаційними технологіями без їхньої перепідготовки при внесенні цих змін.

МОЗКОВИЙ ШТУРМ — це метод навчання, основу якої складає спонтанна генерація ідей з заданої тематики всіма учасниками навчального заходу. Для забезпечення максимальної креативності учасників навчального заходу критика й оцінювання висловлювань і думок інших учасників на перших етапах мозкового штурму не практикуються.

МОНІТОРИНГ У ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ — це технологія відстеження процесуальних і результативних аспектів функціонування системи ПТО. Він базується на певних елементах: визначенні цілей, завдань, принципів, функцій, методики (стадії, фази, технологічні блоки, що реалізують функції; методи і засоби його проведення; параметри і критерії спостереження) і специфічні особливості. Він здійснюється на загальнодержавному та регіональному рівнях ПТО та на рівні конкретного ПТНЗ. Моніторинг у системі ПТО виконує інформаційну, корекційну, діагностичну, кваліметричну, моделювальну, експертну та управлінську функції. В основу моніторингу регіональних систем ПТО покладено збирання, аналіз, синтез, узагальнення, систематизація та оцінювання кількісних і якісних показників її функціонування, з відповідним поширенням і доступом до цієї інформації також громадськості та користувачів освітніх послуг. Він є дієвим інструментом, що дозволяє моніторити як управлінський процес у цілому, так і окремі його складові; сприяє вирішувати основні завдання планування:

обґрунтовано встановлювати ієрархію цілей; мати достовірну інформацію щодо розвитку системи ПТО, порівнювати отримані результати діяльності з поставленими цілями; виявляти проблеми, які виникають під час функціонування об'єктів управління; надавати об'єктивні аргументи щодо мотивування педагогічного колективу до досягнення поставлених цілей щодо якісної професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; формувати інформаційне середовище, накопичувати інформаційний ресурс щодо прийняття рішень та інформаційного забезпечення навчально-виробничого процесу; здійснювати аналіз, своєчасно корегувати плани, оновлювати механізми управління. Мета моніторингу — своєчасне виявлення якісних і кількісних змін об'єкта, тенденцій збільшення чи зменшення, локалізації або активізації процесів, які відбуваються в системі ПТО. Отже, моніторинг за своєю сутністю — це інформаційна система, за процесом — створення сприятливих умов для прийняття управлінського рішення, за результативністю — технологія оцінювання поточного стану об'єкта управління, його регулювання та прогнозування подальшого розвитку. Реалізація планів ПТНЗ вимагає постійного спостереження за результатами його функціонування та освітньої діяльності. У зв'язку з цим, однією з функцій керівника ПТНЗ є організація системи моніторингу, яка дозволяє швидко вносити необхідні корективи у планування та освітню діяльність ПТНЗ в умовах непередбачуваних змін. Принципи організації та проведення моніторингу: науковості, прогностичності, конкретності, систематичності, послідовності, тематичності, індивідуальності, диференційованості, діагностичності очікуваних результатів.

МЕГАБАЙТ — одиниця виміру кількості інформації; $1 \text{ Мбайт} = 1024 \text{ Кбайт} = 1\,048\,576 \text{ байт}$ Модем.

МЕТАДАНИ — повний опис даних і засобів їх подання кінцевим користувачам.

МЕТАІНФОРМАЦІЯ — це пошукові індекси, анотації, довідковий апарат, іноді вступ, передмова, способи організації масиву документів, правила роботи з автоматизованими системами, тобто це інформація про дані та способи кодування інформації.

МОТИВАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПТНЗ ДО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ — наявність інтересів, потреб, позитивного ставлення і мотивів педагогічних працівників щодо інформаційно-аналітичної діяльності, основними цілями якої є забезпечення якості навчально-виробничого та інших процесів у життєдіяльності педагогічного та учнівського колективів. Основу такої мотивації складає інформаційно-аналітична компетентність, яка включає такі взаємодоповнюючі компоненти: ціннісно-мотиваційний (усвідомлення педагогічними працівниками ціннісних сторін аналітичної діяльності, настанова на інформаційно-аналітичну діяльність, позитивне емоційне ставлення до інформаційно-аналітичної діяльності; бажання вдосконалюватися в інформаційно-аналітичній діяльності), когнітивний (сформованість знань з інформаційно-аналітичної діяльності), операційний (сформованість практичних умінь, навичок і здатностей з інформаційно-аналітичної діяльності, наявність практичного, у тому числі й аналітичного мислення, творчий підхід до справи) та рефлексивно-оцінний (забезпечує самодіагностику власної інформаційно-аналітичної діяльності, прагнень до вдосконалення своїх інформаційно-аналітичних здатностей, самостійний пошук інформації для аналізу з метою саморозвитку, здатність до рефлексії власного аналітичного досвіду).

МУЛЬТИМЕДІА ТЕХНОЛОГІЇ — це ті інформаційні технології, які дозволяють одночасно використовувати різні засоби надання інформації: тривимірні комп'ютерна графіка; звуковий і відеоряд; динаміка зображень; інтерфейси віртуальної реальності, які дають змогу досягати в навчальних програмах максимальної наочності.

-Н-

НАВЧАЛЬНА БАЗА ДАНИХ — така база даних, що орієнтована на певну предметну галузь; вона забезпечує вирішення таких завдань: формування наборів даних; створення, зберігання і використання інформації вибраної по кон'юнкції або диз'юнкції ознак; оброблення наборів даних, здійснення пошуку, сортування, вибору, аналізу і зміни інформації за заданими ознаками;

використання модуля сервісної технології, що дозволяє використовувати редактор тексту, контролювати результати рішень, регламентувати роботу.

НАВЧАЛЬНА БАЗА ЗНАНЬ — це орієнтована на деяку предметну галузь база знань, а також і методики і моделі навчання з цієї предметної галузі. Вона забезпечує перевірку вірності відповідей, формування правильних відповідей, управління процесом навчальної діяльності тих, хто вчиться.

НАВЧАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ — це один із структурних компонентів змісту освіти, який містить: інформацію, що підлягає засвоєнню (навчальну інформацію) та охоплює систему знань, яка накопичена людством (основні ідеї, концепції, теорії, поняття науки), а також знання про шляхи, методи пізнання, типи і способи розумових дій; способи діяльності — уміння, навички, здатності; досвід емоційно-ціннісного ставлення до знань; досвід творчої діяльності в інформаційній сфері.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД — це сукупність різноманітних форм, технологій, підходів, процедур, заходів і засобів, яка цілеспрямовано створена на допомогу педагогічним працівникам з метою підвищення якості їх професійно-педагогічної діяльності. Функції науково-методичного супроводу: наукова, навчальна, методично-консультативна, психотерапевтично-коригувальна, адаптаційна та допоміжна.

НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ – це організаційно-правова структура, за допомогою якої формується державна інформаційна політика, а також здійснюється координація робіт щодо створення, використання, зберігання та поширення національних ресурсів науково-технічної інформації із урахуванням інтересів національної безпеки. НС НТІ складається із спеціалізованих державних підприємств, установ, організацій, державних органів НТІ, наукових і науково-технічних бібліотек, об'єднаних загальносистемними зв'язками і обов'язками. Її склад, основні завдання, інформаційні ресурси та керівництво нею визначено Законом України «Про науково-технічну інформацію». Її склад: спеціалізовані державні підприємства, установи, організації, державні органи науково-технічної інформації, наукові і науково-технічні бібліотеки, які об'єднані загально-

системними зв'язками та обов'язками; підприємства будь-яких організаційно-правових форм, які засновані на приватній чи колективній власності, предметом діяльності яких є інформаційне забезпечення народного господарства і громадян України. Їх функціонування здійснюється на основі договірно-зумовленого поділу праці в збиранні, накопичуванні, переробленні, зберіганні, поширенні та використанні інформації. Основні завдання: формування на основі вітчизняних і зарубіжних джерел довідниково-інформаційних фондів та інформаційне забезпечення юридичних і фізичних осіб; одержання, оброблення, зберігання, поширення і використання інформації, яка отримана в процесі людської діяльності; організація надходження до України зарубіжної НТІ, оброблення, зберігання і поширення її при вивченні світового інформаційного ринку; розроблення і впровадження сучасних технологій в науково-інформаційну діяльність; використання інформаційно-пошукових систем органів НТІ, у тому числі на базі мережі Internet.

-О-

ОБ'ЄКТИВНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ — це якість управлінської інформації, яка орієнтується виключно на факти та дані, що не піддаються суб'єктивним спотворенням людини.

ОГЛЯД — інформаційний документ, що вміщує зведену характеристику стану певного питання (проблеми) із ступенем згортання інформації, необхідним і достатнім для орієнтації певної категорії користувачів інформації в документальному та інформаційному потоках. Огляди, за формою згортання інформації, бувають бібліографічними, реферативними та аналітичними.

ОГЛЯДОВА ІНФОРМАЦІЯ — цілеспрямовано систематизована узагальнена інформація про стан певного об'єкта (предмета, питання). Стан об'єкта — це його науковий і технічний рівень, технологічний та організаційно-економічний стан, тенденції функціонування та розвитку.

ОЗНАКА — це властивість певної досліджуваної змінної або одиниця виміру, наприклад, вік, освіта, стать, кількість, успішність у навчальній діяльності учнів та їх ставлення, мотивація, час реакції, якість, вага тощо.

ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ — елемент (*група елементів*) системи управління, який змінює свою поведінку, функціонування і діяльність під впливом суб'єкта управління.

ОБ'ЄКТ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ — сукупність інформаційних ресурсів, засобів і систем оброблення інформації, яка використовується відповідно до наявних інформаційних технологій, засобів забезпечення об'єкта інформатизації, приміщень, а також до об'єкта, в якому вони встановлені.

ОБ'ЄКТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СИСТЕМІ ПТО — документована та публічно оголошувана інформація щодо результатів функціонування системи ПТО (наприклад, склад контингенту та його динаміка, результати успішності навчальної діяльності учнів, склад педагогічних кадрів, фінансування, навчально-методичне забезпечення, матеріально-технічна база тощо) та її взаємодії з іншими освітніми системами, об'єктами економіки, соціальної політики, зокрема з ринком праці.

ОБРОБЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ — це процеси її збирання, реєстрації, введення, записування, перетворення, зчитування, зберігання, знищення, що здійснюються за допомогою різноманітних технічних і програмних засобів.

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ — це робочий, діловий конспект, який має стислу форму за допомогою поєднання викладок, графічних символів, малюнків, графіків, цифр, ключових слів, доведений до досконалості, що полегшує тим, хто вчиться, засвоєння великого обсягу теоретичних і практичних знань. Розташування матеріалу, структура, схеми, виділення кольором обґрунтовано та є алгоритмом міркування й відповіді. Він забезпечує максимум інформації при мінімумі обсягу та полегшує логічне її запам'ятовування. Поняття введено в педагогічну практику В. Ф. Шаталовим.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ ЗАВДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПТНЗ: діагностико-інформаційні: здійснення моніторингу стану справ у ПТНЗ як в освітньому закладі, з'ясування ефективності функціонування окремих його структур і підсистем — навчальних, виховних, культурно-побутових, навчально-виробничих, кадрових, економічно-фінансових тощо; усі моніторингові заходи складають систему дій і лежать в основі управлінської

діяльності керівника ПТНЗ; моніторингова інформація насамперед потрібна для об'єктивного оцінювання стану справ у ПТНЗ у цілому та по частинах і прогнозування їх розвитку на перспективу; статистико-аналітичні: кількісне узагальнення отриманих даних, які дозволяють науково обґрунтувати конкретну інформацію, яка стосується функціонування ПТНЗ та його різних структур; інформаційно-аналітичні: системний аналіз стану справ у ПТНЗ як суб'єкта освітньої діяльності; консультативно-інформаційні: аналіз і вивчення нормативно-правових та інших документів, матеріалів і даних, які стосуються функціонування системи ПТО в державі, професійної підготовки фахівців конкретного напрямку та визначення специфіки їх фахової підготовки, впровадження їх вимог у навчально-виховний та виробничий процес ПТНЗ.

ОПТИМАЛЬНЕ УПРАВЛІНСЬКЕ РІШЕННЯ — це таке рішення керівника, яке забезпечує максимальну ступень досягнення цілей управління.

ОСВІТНІЙ МОНІТОРИНГ — система організації збору, збереження, оброблення і поширення інформації про функціонування освітніх систем, що забезпечує безперервне відстеження їх стану і дає змогу прогнозувати їх розвиток.

ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА — це міжгалузевий нормативний документ, в якому узагальнюється зміст освіти, цілі професійної підготовки, визначається місце конкретного фахівця в структурі галузей економіки держави, відображаються вимоги до знань, компетентності, інших соціально і професійно важливих властивостей та якостей особи, яка здобула певний освітній рівень та оволоділа професійними навичками, уміннями й здатностями, що необхідні для успішної професійної діяльності.

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПТНЗ — це багатомірне соціально-педагогічне явище, пов'язане в єдине ціле різними комунікативними механізмами, яке має психолого-педагогічний вплив на формування ціннісних орієнтацій особистості, відносин і способів буття, поведінки та діяльності, що актуалізуються в процесах освоєння, споживання й поширення соціокультурних і професійних цінностей і знань. Воно виступає як сукупність соціальних, культурних, професійних, психолого-педагогічних умов, матеріально-

технічних засобів, просторово-предметних чинників, соціальних компонентів, міжособистісних стосунків, у результаті взаємодії яких з учнем відбувається розвиток його особистості як фахівця, формування професійної та фахової компетентності як суб'єкта майбутньої професійної діяльності. Воно формується: *педагогічним колективом ПТНЗ* у цілому, який визначає загальні вимоги до учнів, формує, підтримує і розвиває традиції ПТНЗ, культуру взаємин педагогічного й учнівського колективів; *конкретними викладачами*, які визначають зміст навчальної дисципліни, вибір навчально-методичної літератури, методи викладання, стиль педагогічного спілкування тощо; *учнями*, які є "барометром" обґрунтованості обраних педагогами ефективних засобів і методів навчання та професійної підготовки; *державою*, яка визначає матеріально-технічне забезпечення професійної освіти в цілому, здійснює соціальне замовлення на формування професійної компетентності у випускників тощо.

ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА

ПТНЗ: розуміння ролі інформації в життєдіяльності як особи, так і в функціонуванні суспільства; знання феномену та призначення інформації в інформаційному суспільстві та професійній діяльності фахівця, а також її впливу на формування сучасної картини світу; здатність сприймати інформацію, переробити та враховувати її в своїй управлінській діяльності як суб'єкта професійної діяльності в системі ПТО; здатність до аналізу та оцінювання фахової та професійної інформації для цілеспрямованого використання у своїй управлінській діяльності в ПТНЗ як суб'єкта управління.

ОСНОВНІ ВИДИ КОМПЕТЕНТНОСТІ: Ключові — необхідні для буття особи в соціумі, набуття нею освіти та активної діяльності в суспільстві як соціальному суб'єктові: 1) планування, організація та оцінювання власного учіння чи навчальна компетентність; 2) результативне порозуміння в різних ситуаціях чи здатність чітко висловлювати власні думки та чути інших чи комунікативна компетентність; 3) ефективна взаємодія в команді, колективі, чи здатність бути членом команди, виконувати в ній різні ролі та спроможність до знаходження відповідного місця в ній, чи соціальна компетентність;

4) здатність творчо розв'язувати проблеми чи здатність до наукового стилю організації власного мислення та діяльності чи діяльнісна компетентність;

5) комп'ютерна грамотність чи інформаційна компетентність та ін. Професійні — необхідні для професійного буття особи як професійному суб'єктові. Їх багато, оскільки скільки напрямів підготовки спеціалістів у державі, стільки їх. Професійна компетентність будь-якого фахівця є складним інтегральним психологічним, професійним і суб'єктним утворенням, який формується у процесі набуття професійної освіти, актуалізується, розвивається і вдосконалюється у процесі практичної професійної діяльності, а ефективність її здійснення суттєво залежить від теоретичної, практичної та психологічної видів його підготовленості до неї, здатності та готовності до її здійснення, суб'єктних, професійно важливих та індивідуально-психічних якостей фахівця, сприйняття ним цілей, цінностей, змісту, результатів та особливостей цієї діяльності.

ОСНОВНІ ВИДИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – це одержання, використання, поширення та зберігання інформації. Одержання інформації – це набуття, придбання, накопичення відповідно до чинного законодавства України документованої або публічно оголошеної інформації громадянами, юридичними особами або державою. Використання інформації – це задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави. Поширення інформації – це розповсюдження, обнародування, реалізація у встановленому законом порядку документованої або публічно оголошеної інформації. Зберігання інформації – це забезпечення належного стану інформації та її матеріальних носіїв. Суттєвим аспектом є те, що одержання, використання, поширення та зберігання документованої або публічно оголошеної інформації здійснюється у порядку, який передбачений законодавчими актами в галузі інформації.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ чи ЇЇ ЕТАПИ: 1) формування мети досліджень; 2) створення поняттєвого апарату; 3) забезпечення достатньої інформованості; 4) розкриття значення фактів; 5) встановлення причинно-наслідкових зв'язків; 6) врахування

історичного розвитку та національного характеру; 7) визначення тенденцій розвитку; 8) забезпечення високого рівня достовірності; 9) чітке формування висновків і рекомендацій; 10) забезпечення зворотного зв'язку.

ОСНОВНІ ТИПОВІ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ: професійна позиція фахівця — система сформованих настанов, ціннісних орієнтацій, мотиваційних ставлень, суб'єктивних оцінок внутрішнього та оточуючого досвіду, реальності і перспектив, а також власні домагання фахівця, які визначають характер його діяльності, поведінки, спілкування, місце і роль у професійній діяльності і повсякденному житті (це ціннісно-мотиваційний компонент); система професійних теоретичних і практичних знань — це системне психічне утворення, яке формує загальний і професійний інтелект, забезпечує загальнонаукову, професійну та фахову підготовленість фахівця до професійної діяльності (це когнітивний компонент); система практичних навичок, умінь і здатностей — це психічне утворення, яке формує практичну підготовленість фахівця до професійної діяльності (це операційно-діяльнісний, праксеологічний компонент); професійно важливі якості — стійке поєднання різних структурно-функціональних компонентів і проявів психіки, які зумовлюють індивідуальний стиль професійної діяльності фахівця (це індивідуально-психологічний компонент); професійна суб'єктність фахівця — інтегральний компонент, основними показниками якого є професійна свідомість і самосвідомість, професійна рефлексія та саморефлексія, професійна «Я»-концепція (це суб'єктний компонент). Мінімальними складовими професійної компетентності будь-якого фахівця є, як правило, ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, результативний і суб'єктний компоненти.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ — це провідні правила і рекомендації, які доцільно дотримуватися в процесі аналітичної роботи для досягнення поставлених цілей. Це такі принципи: цілеспрямованість (орієнтація аналітичної роботи на досягнення конкретних цілей для вирішення певних завдань, як результатів практичної діяльності); актуальність (аналітична діяльність має відповідати потребам практики, мати високій ступінь важливості

на даний момент, у даній ситуації, для вирішення конкретної проблеми); активність (проведення інформаційної роботи і видача її результатів незалежно від конкретних запитів користувачів з елементами прогнозування); достовірність (врахування достовірності вихідних даних аналізу, точності кількісних даних, що використовуються, ступеня об'єктивності та обґрунтованості висновків, оцінок, пропозицій); повнота (використання всієї наявної інформації в інформаційній роботі, що має відношення до вирішення поставлених завдань); альтернативність (пошук альтернативних варіантів вирішення проблеми, а також наявність можливості кожного працівника вільно висказати свою незалежну думку щодо результатів проведеного дослідження та довести її до вищого керівництва); обґрунтованість (отримання аргументованих результатів аналітичної роботи на підставі врахування досягнень науки, застосування сучасних інформаційно-аналітичних технологій тощо); системність і комплексність (системний аналіз проблеми з урахуванням її місця, ролі та взаємозв'язків у загальній структурі забезпечення функціонування установи); своєчасність (отримання та видача результатів аналітичної роботи в встановлені терміни, у зручній формі для користування); ініціативність – визначення та опис проблем, формування завдань і способів їх рішення (в т.ч., що виходять за межі традиційних уявлень); об'єктивність (відсутність тенденційності, неупередженого ставлення аналітика до дослідження та його результатів); неперервність (організація постійного моніторингу певної ситуації, своєчасне відображення основних її змін); гнучкість (можливість швидкої адаптації до обставин без модифікації структури методів і засобів реалізації аналітичної роботи).

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ — це провідні правила і рекомендації її організації, які доцільно дотримуватися для досягнення поставлених цілей. Вони коротко та стисло були сформульовані фахівцем зі стратегічної розвідки американським генералом Вашингтоном Плетом: повідомляти достовірно, своєчасно та ясно. Принцип достовірності: достовірність повідомлення є ключовою ознакою при оцінюванні будь-якого інформаційного документа, що

забезпечується шляхом правильного поєднання таких аспектів: усвідомлення та розуміння дійсності тим, хто аналізує повідомлення; системний відбір фактів, які стосуються об'єкта аналізу; виокремлення на підставі аналізу фактів, основних моментів явищ і процесів, причинно-наслідкових зв'язків. Принцип своєчасності підготовки документів, оскільки своєчасність отримання інформації визначає її цінність для користувача. Принцип ясності викладення матеріалу: зробити документ доступним для інших результатів роботи, оскільки коректне сприйняття інформації робить її переконливою для споживача, а отже, забезпечує успіх справи. Відповідно, інформаційно-аналітичний документ має бути також лаконічним, зрозумілим (доступним) і переконливим. Лаконічність — коротке повідомлення легше сприймається і краще запам'ятовується, ніж об'ємне. В середовищі аналітиків широко відомо "правило п'яти сторінок", яке наголошує, що при поданні аналітичних висновків на вищій рівень управлінської ієрархії будь-якої організації об'єм аналітичної довідки має складати не більше п'яти сторінок. Вимоги до зрозумілості та доступності інформаційно-аналітичного документу: перш за все він повинен мати чітку структуру; кожен пункт краще висловлювати кількома короткими простими реченнями; викладати думку бажано простою (але не побутовою) мовою, намагаючись, уникати надмірного вживання спеціальних термінів. Переконливості можна досягти дотримуючись точності та коректності змісту повідомлення: якщо ж постає дилема — дотримуватися літературного стилю, дещо знизивши точність і коректність висловлюваної думки, або ж заради досягнення максимальної точності та коректності викладення матеріалу пожертвувати якістю його літературного стилю, то треба віддати перевагу другому варіанту. Тільки так можна зберегти ясність і переконливість інформаційно-аналітичного документа для споживача, не поступаючись його достовірністю. Щоб викладене у документі повідомлення було достатньо переконливим, воно має відображати суттєві причинно-наслідкові зв'язки у доступній, зрозумілій для споживача формі.

ОСНОВНІ ЦІЛІ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ: забезпечення прав громадян

на інформацію згідно з вимогами Конституції України; створення необхідного для стійкого розвитку суспільства рівня інформаційного потенціалу та його підтримка; підвищення узгодженості рішень, які прийняті центральними органами державної влади, обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування; підвищення рівня правосвідомості громадян шляхом надання їм вільного доступу до правових і нормативних документів, що визначають їх прав, обов'язки й можливості; надання можливості контролю з боку громадян і громадських організацій за діяльністю центральних і місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування; підвищення ділової і суспільної активності громадян шляхом надання рівної з державними структурами можливості користуватися відкритою поштово-технічною, соціально-економічною, суспільно-політичною інформацією, а також інформаційними фондами сфер освіти, культури тощо; інтеграція зі світовим інформаційним простором.

ОСНОВНІ ФОРМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: бібліотеки, архівні установи, музейні сховища; інформаційно-аналітичні служби; мережеві системи Інтернет; засоби масової інформації (друковані видання; радіо; телебачення; кіно - Фотом музична продукція).

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ПТНЗ: вона з інструменту наукового пізнання перетворюється в інструмент опрацювання різноманітної інформації; вона спрямована як на комплексне оцінювання стану справ у ПТНЗ, так і на оцінювання окремих напрямів його функціонування; вона виконує і певну наукову функцію, оскільки дає можливість прогнозувати розвиток певних процесів і явищ у життєдіяльності ПТНЗ як суб'єкта надання освітніх послуг, своєчасно з'ясувати певні «критичні аспекти» в функціонуванні ПТНЗ і своєчасно змоделювати напрями їх усунення; аналітичне мислення керівника ПТНЗ завжди спрямована на певний практичний об'єкт, наприклад, на моніторинг якості надання освітніх послуг педагогічними працівниками ПТНЗ.

ПАМ'ЯТЬ — це процес запам'ятовування, збереження та подальшого відтворення (пригадування) того, що людина раніше бачила, сприймала, переживала та робила.

ПАРАМЕТР (гр. parametron) — основна властивість процесу, явища, системи.

ПРАВОВА ІНФОРМАЦІЯ — це документовані та публічно оголошені відомості про суспільне, державне життя та навколишнє природне середовище.

ПРОЦЕС ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УПРАВЛІННІ — це сукупність всіх етапів і стадій з підготовки рішень, включаючи заключний етап безпосереднього ухвалення рішення. В процесі прийняття рішень відбувається пошук, розпізнавання, класифікація, упорядкування і вибір інформації; для цього використовуються методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції. В широкому смислі слова прийняття рішень охоплює не тільки процес прийняття рішень, але і його виконання та контроль результатів його реалізації, а в вузькому — розглядається лише як вибір найкращого рішення з багатьох альтернатив. Але процес прийняття рішень складається не тільки з вибору найкращого варіанту, але й з пошуку альтернатив, встановлення критеріїв оцінювання, вибору способу оцінювання альтернатив тощо.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ — найвищий рівень опанування педагогічною діяльністю (якість як результат педагогічної діяльності) та як вияв творчої активності педагога (психологічні механізми успішної педагогічної діяльності), комплекс професійно важливих та особистісних якостей, що забезпечує самоорганізацію високого рівня педагогічної діяльності на рефлексивній основі.

ПЕДАГОГІЧНА ІНФОРМАЦІЯ — це результат наукової та пізнавальної діяльності людства у вигляді окремих фрагментів і цілісних систем логічних висловлювань, гіпотетичних уявлень, теорій, суджень і висновків щодо закономірностей розвитку антропологічних та інтелектуальних можливостей соціального феномена — людини як предмета виховного впливу, а також відомостей про організацію і перетворення «самопізнавальних» систем науки, апарату пошуку й управління потоком її інформації про комунікативні зв'язки у

світовому масштабі. Види педагогічної інформації: наукова, інструктивна та навчальна.

ПЕДАГОГІЧНА ПРОГНОСТИКА — педагогічна наука, яка займається проблемами прогнозування і перспективного планування певних педагогічних явищ і процесів.

ПЕДАГОГІЧНА УМОВА — сукупність певних чинників і обставин, яка забезпечує регулювання, взаємодію суб'єктів, об'єктів і явищ педагогічного процесу для досягнення поставленої педагогічної мети, вирішення конкретних навчально-виховних завдань, активізації навчально-пізнавальної діяльності тих, хто вчиться, а також для вирішення інших педагогічних завдань, які передбачені дослідником.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОГРАМНИЙ ЗАСІБ — сучасний інформаційний педагогічний засіб, який розроблений з метою оптимізації процесу сприйняття навчального матеріалу учнями; він ґрунтується на використанні комп'ютерних технологій і засобів Інтернету, що ставить за мету забезпечувати навчання за індивідуальними й оптимальними навчальними програмами з керування процесу навчання. Він легко доповнюється, легко розповсюджується. Важливе значення він має для заочного і дистанційного навчання.

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ — це: 1) комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних засобів управління освітнім процесом, спрямований на підвищення його ефективності; 2) теорія і практика управління педагогічними системами в ринкових умовах їх функціонування.

ПЕДАГОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ — система збору, аналізу, узагальнення, оброблення, систематизації, збереження і розповсюдження інформації про освітню систему на різних рівнях: педагога (про рівень сформованості особистості учня та її провідних рис, успішність у вивченні конкретних навчальних дисциплін, рівень навчальних досягнень учнів чи загальна успішність); адміністрації ПТНЗ; регіональному; загальнодержавному.

ПЕРВИННИЙ АНАЛІЗ (ЕКСПРЕС-АНАЛІЗ) І ВІДБІР РЕЛЕВАНТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ — це своєрідний «фільтр», який дає можливість аналітику «відкидати» непотрібне і «захищає» його від інформаційного шуму

(надлишковості інформації). Зміст цих процедур полягає, насамперед, у встановленні актуальності, сутності, точності, повноти і значимості інформації на основі її розділення і співставлення. Сутність інформації полягає у сукупності відображених у ній основних ознак об'єктів, систем, явищ і процесів, які виокремлені з більш значного обсягу ознак. Інформація завжди відображає зміст певної інформації. Інформація є важливою, якщо вона релевантна, тобто має зв'язок з вирішенням проблеми, і якщо її використання може мати вплив на діяльність (поточну чи заплановану).

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД — це творчий інтелектуальний продукт педагога, який становить перспективний емпіричний базис для педагогічної теорії та практики.

ПІКЛУВАЛЬНА РАДА ПТНЗ — це орган самоврядування, який формується з представників органів виконавчої влади, підприємств, установ, навчальних закладів, організацій, соціальних партнерів, окремих громадян з метою залучення громадськості до вирішення проблем професійно-технічної освіти, забезпечення сприятливих умов функціонування конкретного ПТНЗ.

ПОКАЗНИК — це кількісна характеристика об'єкта, що характеризує основні його властивості (наприклад, кількість випускників ПТНЗ, яка працевлаштована за професією після випуску; кількість комп'ютерів у ПТНЗ та ін.).

ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА» – це основна складова інформаційно-аналітичної діяльності, яка має два рівні (або напрями):

- 1) інформаційний рівень, що полягає в пошуку, збиранні, зберіганні, поширенні інформації;
- 2) аналітичний рівень, що полягає в узагальненні, класифікації інформації, її аналізі і перетворенні, розробленні висновків, пропозицій, рекомендацій і прогнозів.

Рівні інформаційно-аналітичної роботи з позицій прийняття рішень: оперативний, тактичний, стратегічний. Основні форми інформаційно-аналітичної роботи: 1) моніторинг, що включає інформаційні зведення та огляди; 2) аналіз ефективності прийняття рішень; 3) дослідження актуальних проблем (інформаційні розробки, оперативні дослідження, аналітичні дослідження).

ПОРІВНЯННЯ — мисленнєве встановлення подібності чи відмінності предметів, які порівнюються, за певними ознаками, рисами, характеристиками.

ПРЕДМЕТНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ — середовище, яке створене засобами ІКТ для забезпечення інформаційної взаємодії між учнем і педагогом. Воно може бути створене як засобами Інтернет (хмарні технології, блогі), так і в локальній мережі ПТНЗ.

ПРИКЛАДНО-ДОСЛІДНИЦЬКІ ЗАВДАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ПТНЗ: оцінювання стану навчально-виховного процесу в ПТНЗ та його складових; оцінювання фінансово-економічного стану ПТНЗ, виокремлення в ньому проблемних ситуацій та їх порівняльний аналіз; визначення пріоритетних напрямів управлінської діяльності та виокремлення ймовірних напрямів їх вирішення.

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ — це провідні правила, які є педагогічними «регуляторами» дистанційної освіти. До них належать такі принципи: єдиної методологічної основи; децентралізації; комплексності системи освіти (безперервна освіта); інформаційної підтримки освітнього процесу; доступності дистанційної освіти; модульності навчально-методичного забезпечення; діагностування знань.

ПРОВАЙДЕР ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ — це навчальний заклад, який пропонує пройти навчання й одержати освіту засобами системи дистанційного навчання.

ПРОГНОЗ — науково аргументоване передбачення, що дає випереджувальну інформацію про розвиток певних явищ і процесів у майбутньому.

ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ — це сукупність програмних і методичних засобів підтримки навчального процесу, яка розроблена педагогом у процесі викладання певної навчальної дисципліни для підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за певною професією.

ПРОВІДНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ПТНЗ: принцип інтелектуальності, тобто набуття певної сукупності

теоретичних і практичних знань, необхідних, з одного боку, для формування діяльнісної основи інформаційно-аналітичної діяльності, а з іншого — для формування практичного мислення керівника як управлінця; діяльнісні принципи: для інформаційно-аналітичної діяльності необхідна сукупність інформаційно-аналітичних практичних навичок, умінь і здатностей; принципи професійної спрямованості: сукупність професійних ідеалів, цінностей, настанов, мотивів і професійно важливих якостей, яка необхідна для інформаційно-аналітичної діяльності керівникові як професіоналу-управлінцю, принципи фаховості: сукупність фахових ідеалів, цінностей, настанов, мотивів і спеціальних якостей, яка необхідна для інформаційно-аналітичної діяльності керівникові ПТНЗ у системі ПТО; принцип суб'єктності: інтегральний, оскільки, з одного боку, він об'єднує всі вищевикладені принципи в унікальне єдине ціле, яке характерне тільки для конкретної особи та конкретному керівнику ПТНЗ, а з іншого — від його сформованості залежить професійне становлення керівника ПТНЗ і його відбуття як професіонала та управлінця.

ПРОВІДНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: багатогранність, тобто існують багато її видів, які характеризують якісний аспект опанування особою певним видом діяльності як її суб'єктом; багатокомпонентність, тобто будь-яка компетентність складається з певної мінімальної кількості компонентів — мотиваційних, ціннісних, інтелектуальних, діяльнісних, професійно важливих якостей, суб'єктних тощо, без яких особа не може актуалізуватися в діяльності; багатовимірність, тобто для діагностування її сформованості та розвиненості необхідно чітко виокремити конкретні критерії і показники оцінювання; надпредметність і міждисциплінарність, тобто вона демонструє інтегральний результат опанування особою навчальною програмою за певною професією і конкретним фахом, а не тільки певною навчальною дисципліною; різнофункціональність, тобто компетентність дає можливість особі реалізовувати багато функцій, у тому числі інтегральних у процесі діяльності; суб'єктність, тобто компетентність завжди конкретна, оскільки стосується конкретного суб'єкта

діяльності та його професіоналізму, майстерності та індивідуального досвіду діяльності.

ПРОДУКУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ — діяльність щодо створення інформаційного продукту, що відрізняється певними суттєвими ознаками; ці ознаки характеризують якість або належність інформаційного продукту до певної сфери використання.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ — це інтегративна характеристика професійно важливих та особистісних якостей, професійних знань, навичок, умінь, здатностей і досвіду, мотивації та ставлення, достатньої для певного виду професійної діяльності певного фахівця, а також його моральну позицію. Наприклад, структура професійно-педагогічної компетентності педагога професійної школи складається з ціннісно-мотиваційної, спеціально-предметної, спеціально-педагогічної, методичної, регламентно-нормативної, інформаційно-технологічної психофізіологічної, аутопсихологічної, контрольної-діагностичної, управлінської, комунікативної та рефлексивної складових

ПРОЦЕС ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ — це сукупність мисленнєвих операцій і технологічних процедур, яка спрямована на певний предмет і виконання яких в певній послідовності із використанням інформаційних засобів забезпечує вирішення поставленого завдання. Алгоритм інформаційно-аналітичної діяльності: виокремлення проблеми та «ознайомлення» з нею, постановка завдання; формулювання понять і категорій у сфері досліджуваного завдання, їх визначення; збір фактів і пошук необхідної інформації, створення інформаційної бази даних для аналізу; інтерпретація фактів; формулювання гіпотези, перевірка гіпотез; зроблення висновків; безпосередній виклад аналітичних матеріалів. Він складається з таких компонентів: цільово-організаційний; методично-процесуальний; інформаційно-процесуальний; комунікаційний; результативний; суб'єктний.

-Р-

РАНЖИРУВАННЯ — 1) розташування в певній послідовності (спадання або зростання) показників, які зафіксовані у ході педагогічного дослідження;

визначення їх місця (рейтингу) у цьому ряді досліджуваних об'єктів; 2) метод дослідження, який полягає у розташуванні респондентом, експертом за певним критерієм за ранговими місцями (від першого, вищого рангу до n-ного за кількістю критеріїв).

РЕГІОНАЛЬНІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ — це інформаційно-аналітичні центри ПТО, які створені для формування інформаційних, маркетингових служб у ПТНЗ, проведення аналізу потреб регіонального ринку праці за робітничими професіями, створення банків даних, проведення соціологічних досліджень, відстеження професійної траєкторії випускників ПТНЗ, виявлення потреб роботодавців щодо якості та підготовки робітничих кадрів, розроблення прогнозів системи.

РЕЗЕРВНЕ КОПЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ — технологія дублювання масивів даних із метою підвищення надійності їх зберігання.

РЕЙТИНГ — суб'єктивна оцінка особи будь якого явища по заданій шкалі.

РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА — базова технологія оцінювання успішності того, хто вчиться, з урахуванням накопичення суми оцінок з різними варіантами математичного оброблення.

РЕЛЕВАНТНІСТЬ — показник, що характеризує ступінь відповідності інформації потребам запиту чи завдання, що розв'язується. Розрізняють три різновидності релевантності: релевантність синтаксична — формальна відповідність між пошуковим образом документа і пошуковим образом запиту (визначає машина); релевантність семантична (див. вище основне визначення (відношення запит — документ); релевантність прагматична — змістове відношення між змістом документа та інформаційною потребою (цю різновидність називають пертинентністю). Коефіцієнт релевантності — це відношення обсягу релевантної інформації до загального її обсягу.

РЕСПОНДЕНТ — учасник соціологічного, педагогічного, психологічного та іншого дослідження.

РІЗНОВИДИ ДОКУМЕНТІВ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: бібліографічні і пізнавальні огляди, аналітичні довідки, довідники, рейтинги, інформаційні звіти про діяльність, тематичні збірки,

реферативні матеріали, дайджести, прес-релізи, досьє тощо.

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ОСОБИ — це: 1) усвідомлена спрямована зміна пізнавальної активності, в процесі якої розгортаються внутрішні можливості особи, відбуваються якісні й кількісні зміни пізнавальних інтересів та їх показників — пізнавальної самостійності, ініціативності, активності, уважності, вольових зусиль тощо; 2) незворотно спрямована, закономірна зміна матеріальних та ідеальних об'єктів; у результаті розвитку виникає новий якісний стан об'єкта, який виступає як зміна його складу або структури (тобто виникнення, трансформація або зникнення його елементів і зв'язків). Розвиток пізнавальних інтересів особи майбутнього фахівця є одним з найважливіших завдань системи ПТО.

РОЗПОДІЛЕНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ОСВІТНЬОГО ПРИЗНАЧЕННЯ — сукупність науково-педагогічної, навчально-методичної, хрестоматійної, нормативно-інструкційної, технічної, технологічної, організаційної та іншої інформації, програмних засобів і систем освітнього призначення, яка представлена у форматі, що забезпечує її техніко-технологічну підтримку в локальних і глобальних мережах, збереження на різних серверах.

-С-

САЙТ ПТНЗ — набір веб-сторінок, який уявляє собою єдине ціле, присвячений навчальному закладу, розташований на одному сервері з доменним ім'ям і пов'язаний між собою перехресними посиланнями. Сайт навчального закладу, що є його візиткою, має власну структуру, характеризується актуальністю, глибиною, наповненістю, методичним змістом, змістовністю та привабливістю.

СИНТЕЗ — розумова операція поєднання різних елементів, частин предмета, сторін об'єктів або його ознак, які отримані у процесі аналізу, в єдине ціле.

СИСТЕМА АВТОМАТИЗОВАНОГО ПРОЕКТУВАННЯ (САПР) — комплекс технічних і програмних засобів, що дозволяє створювати необхідну конструкторську й технологічну документацію на окремі вироби, будівлі і споруди. Найбільш розповсюджена САПР на базі ПК — AutoCAD.

СИНХРОННА ПЕРЕДАЧА ДАНИХ — спосіб здійснення інформаційного обміну в реальному часі.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОЇ ЗВІТНОСТІ — взаємопов'язана сукупність організаційних і правових заходів, програмних, програмно-апаратних і телекомунікаційних засобів, спеціалізованого програмного забезпечення, що забезпечує формування, передачу, контроль проходження, оброблення даних і зберігання електронних аналітичних матеріалів і звітів.

СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНОГО МОНІТОРИНГУ — це: комплексна система, яка забезпечує аналітичною інформацією управлінську діяльність завдяки консолідації зусиль експертів, методистів, науковців, програмістів за допомоги сучасного інструментарію, комп'ютерної техніки, програмного забезпечення; людино-комп'ютерна система, що дозволяє вирішувати завдання управління, моделювання ситуацій та здійснювати аналіз діяльності; сукупний продукт експертів, управлінців, програмістів, створення якого включає такі етапи: розроблення концептуальної моделі та експериментального й прототипу програми, яка дозволяє користувачу системи вводити дані з усіх можливих джерел, розраховувати в автоматичному режимі показники та індикатори, створює банк даних і дозволяє відстежувати процеси в динаміці та в автоматичному режимі формує звіти; розроблення методики дослідження за допомогою автоматизованої системи моніторингу; підготовка кадрів. Вона буде здійснюватись ефективно за дотримання таких умов: визначення науково-обґрунтованих критеріїв оцінювання індикаторів ефективної діяльності ПТНЗ; доцільності застосування комплексу методів дослідження та відповідних показників і індикаторів; розгортання моніторингу на засадах системно-діяльнісного підходу з визначенням етапів: підготовчого, прогностично-процесуального, аналітичного, корекційно-консультативного; врахування чинників, які впливають на якість ПТО на регіональному рівні; підготовки педагогічних працівників системи ПТО в регіонах України щодо здійснення і проведення моніторингу. Формування інформаційної моделі моніторингу здійснюється на основі аналізу і систематизації інформаційних потреб користувачів — суб'єктів моніторингу. Завдання інформаційного моніторингу

— відстеження, аналіз актуального стану проблеми або процесу і моделювання варіантів їх розвитку на основі об'єктивної інформації.

СИСТЕМА ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ (СППР) — це діалогова автоматизована система, що функціонує на основі правил прийняття рішень і відповідних моделей з базами даних, а також інтерактивний комп'ютерний процес моделювання. За допомогою СППР можуть вирішуватися неструктуровані і слабоструктуровані багатокритеріальні задачі.

СИСТЕМА ТЕСТОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, НАВИЧОК І ВМІНЬ — це сукупність педагогічних, методичних, технічних, технологічних, організаційних і кадрових ресурсів, яка задіяна в педагогічному тестовому контролі за успішністю навчальної діяльності учнів ПТНЗ.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ БАЗАМИ ДАНИХ (СУБД) — сукупність програмних засобів, яка забезпечує можливість створення баз даних, доступ до даних і управління базою даних. Склад СУБД: мова програмування, генератори програм, генератори звітів.

СКЛАДАННЯ ОГЛЯДУ — процес узагальнення інформації про відомості, що містяться в різних документах. Типи оглядів: бібліографічний; реферативний (характеризується великою глибиною узагальнень); аналітичний (результат аналізу документальних джерел; певної інтерпретації фактів; їх у свою чергу підрозділяють на підсумкові, прогностичні; огляди-обґрунтування).

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ — он-лайнкові технології, завдяки яким користувачі Інтернету, в тому числі й педагогічні працівники і учні ПТНЗ, спілкуються між собою (обговорюють проблемні питання, діляться педагогічним досвідом, створюють тематичні і предметні блоги та сайти).

СПОЖИВЧІ ВЛАСТИВОСТІ ІНФОРМАЦІЇ — властивості, що забезпечують задоволення вимог споживачів інформаційної системи, інформаційного ресурсу тощо.

СПОЖИВАЧІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПРОФЕЙНО-ТЕХНІЧНУ ОСВІТУ — це особи, які в своїй роботі, професійній діяльності користуються інформацією,

Структурні елементи	Зміст
	.

яка пов'язана з ПТО: *центральний орган виконавчої влади в галузі освіти і науки* — *Міністерство освіти і науки України* (департамент загальної середньої освіти МОН; департамент ПТО МОН; департамент вищої освіти МОН; Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН; Державна інспекція навчальних закладів МОН; Міжгалузєва рада ПТО); *регіональні органи виконавчої влади*: обласні, Київська міська державна адміністрація; Головні управління освітою обласних державних адміністрацій; навчально/науково-методичні центри (кабінети) ПТО; *центральні й регіональні органи виконавчої влади, що не відносяться безпосередньо до системи управління освітою*: Міністерство праці й соціальної політики України; Державна служба зайнятості; спілки, конфедерації роботодавців; *споживачі освітніх послуг ПТО*: випускники шкіл; батьки випускників; незайняте населення, безробітні; підприємства, замовники кадрів; *організації, які задовольняють свої інформаційні потреби*: ПТНЗ різних форм власності й підпорядкування; науково-дослідні інститути НАПН України; експерти, які працюють у галузі освіти й соціальної сфери; ЗМІ.

СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ — офіційна документована державна інформація, що дає кількісну характеристику подій і явищ, які відбуваються в різних сферах і галузях України.

СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЮ ОСВІТОЮ.

Базисний рівень (мікрорівень) — це рівень управлінської діяльності директора ПТНЗ, на якому інформація потрібна для прийняття управлінських рішень і швидкого реагування на проблеми, що пов'язані з організацією і забезпеченням навчально-виробничого та виховного процесу, господарської діяльності ПТНЗ тощо. Метарівень: аналіз інформаційних потреб регіональних органів управління ПТО свідчить, що вони залежать від функціональних завдань і обов'язків, які виконують відповідно до переданим ним повноважень. Інформаційні потоки сходяться на цьому рівні з метою виявлення загальних проблем і тенденцій, характерних для мережі ПТНЗ і використовуються для прийняття тактичних рішень, визначення стратегії на регіональному рівні. Національний рівень (макрорівень) характеризується широтою охопту,

зведенням і систематизацією всіх наявних регіональних інформаційних потоків для прийняття стратегічних рішень, які впливають на стан та розвиток всієї системи ПТО в державі. Ці рівні, як системне явище, безпосередньо пов'язані один з одним, взаємозумовлені. На міжнародному рівні (*мегарівень*) проводяться співставлення, порівняння освітніх показників і індикаторів для різних країн світу. Така інформація використовується з метою аналізу та виявлення рейтингу результатів функціонування національної освіти порівняно з іншими країнами (рис. 2).

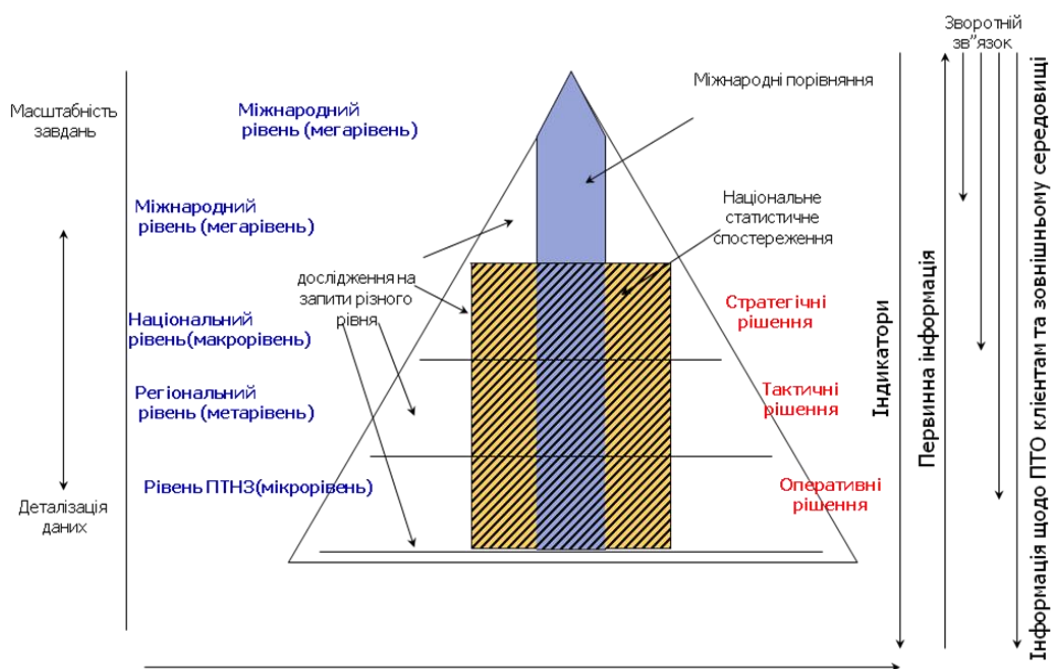

Рис. 2. Рівні аналітико-статистичного спостереження в системі управління професійно-технічною освітою

СУБ'ЄКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: особи; особистість; фахівці, у тому числі педагогічні працівники ПТНЗ; навчальні заклади, у тому числі й ПТНЗ; державні та місцеві органи влади; держава; виробники первинної інформації (книжок, газет, журналів, повнотекстових баз даних, відеотек і фонотек); виробники вторинної інформації (покажчиків літератури, бібліографічних довідників, збірників, реферативних журналів, індексних і бібліографічних баз даних); компанії та підприємства оптової і роздрібною торгівлі інформаційними продуктами та послугами, серед них різноманітні служби пошуку інформації, бібліотеки, інформаційні центри, інститути; виробники (постачальники) технічних засобів обробки інформації;

виробники (постачальники) програмних засобів обробки інформації; інформаційні посередники (брокерські фірми); Internet-провайдери; виробники (розробники) технологій обробки інформації, засобів комунікацій тощо.

СУБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ (лат. *subjectivus* — підкладений) — елемент (група елементів) системи, який своїми свідомими активними діями (поведінкою) або бездіяльністю впливає на об'єкт управління.

СЦЕНАРІЙ ЕЛЕКТРОННОГО ВИДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ — детальний план взаємодії електронного видання з користувачем, що містить точну розбивку на окремі структурні компоненти та містить опис змістовної, логічної й тимчасової їх взаємодії.

СХОВИЩА ДАНИХ — предметно-орієнтовані, інтегровані, усталені дані, які підтримують хронологію й здатні бути комплексним джерелом достовірної інформації для оперативного аналізу та прийняття рішень.

-Т-

ТАКСОНОМІЯ ЦІЛЕЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ — це ієрархія цілей інформаційно-аналітичної роботи, що відбувається шляхом конкретизації, систематизації та класифікації сукупності цілей організаційних форм інформаційно-аналітичної діяльності педагогічних працівників ПТНЗ, структурні етапи якої мають ієрархічну будову.

ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ (гр. *tele* — далеко; лат. *communicatio* — спілкування) — це сучасні засоби дистанційної передачі інформації та інформаційних ресурсів: радіозв'язок, телевізійний, телефонний, телеграфний, телетайпний, супутниковий зв'язок; він здійснюється за допомогою сучасних комп'ютерних та оптоволоконних технологій.

ТЕЛЕКОНФЕРЕНЦІЇ (англ. *teleconference*) — сервіс, вид заходу, який призначений для колективних текстових комунікацій (масового інформування, спільного обговорення певної теми тощо). Види телеконференцій: *закриті* — доступ до всієї інформації і можливість відправки повідомлень дозволяється обмеженому колу зареєстрованих користувачів; телеконференції, якими керує модератор, який визначає права доступу всіх учасників до інформації, спілкування й відправки повідомлень (найчастіше ознайомлення з інформацією

— «читання» доступно всім); *відкриті*, що забезпечують повний доступ всім бажаючим приймати участь і висловлювати власну думку. Прикладами телеконференцій, які мають практичне впровадження у навчально-виховний процес ПТНЗ, є: поштові конференції (списки розсилання); електронні конференції (групи новин); чат (обмін миттєвими повідомленнями в режимі реального часу); аудіоконференції (трансляція звукового потоку); відеоконференції (трансляція відеозображення) тощо.

ТЕСТ — система прийомів і засобів для випробування та оцінювання окремих психічних рис і властивостей людини; завдання стандартної форми, виконання яких має виявити сформованість (розвиненість та ін.) певних знань, навичок, умінь, здібностей, здатностей та інших психологічних, психічних і соціально-психологічних характеристик. У психологічній діагностиці — стандартизований, часто обмежений у часі іспит, у системі освіти — система формалізованих завдань, призначених для встановлення відповідності, наприклад, освітнього (кваліфікаційного) рівня особи, яка вчиться, до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики. Тестові питання складаються із основ і альтернатив: основа містить в собі питання або формулювання завдання, а також (за необхідності) інформацію для надання правильної відповіді, а однією із альтернатив має бути недвозначна правильна відповідь. Решта альтернатив має бути неправильною.

ТЕСТОРІУМ (www.testorium.net) — сучасна електронна система для педагогів й учнів щодо створення тестів та проведення тестування. Основна мета створення — полегшити аналітичну роботу вчителя щодо оцінювання результатів педагогічної діяльності вчителя та навчальної діяльності учнів, надати учням можливість самостійно перевірити свої знання.

ТЕХНІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЗАСОБІВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ:

а) для синхронного телекомунікаційного зв'язку «комп'ютер-комп'ютер»: передавання й приймання інформації від партнера до партнера по взаємодії (з комп'ютера на комп'ютер); підготовка, редагування та опрацювання тексту; зберігання і систематизація інформації; завантаження інформації до мережі з локального диску та навпаки; синхронний обмін інформацією з партнером;

друкування інформації;

б) для електронної пошти: передавання повідомлень (файлів) водночас значній кількості абонентів; зберігання в пам'яті центрального комп'ютера інформації, що надходить готовою до передавання за запитом користувача; синхронний обмін інформацією з партнерами по взаємодії; відправлення інформації до електронної поштової скриньки центрального комп'ютера для її зберігання протягом певного часу; отримання автоматичного повідомлення про те, що інформацію прочитано або повернуто (не дійшла до адресата); підготовка і редагування текстів; перенесення інформації з мережі до локальних дисків (і навпаки); друкування текстів на принтері для подальшого обговорення; демонстрація текстів, графічної інформації на екрані дисплею, що забезпечує групову участь в обговоренні та інтерпретації інформації; забезпечення тих, хто вчиться, можливість використовувати сучасні інформаційні (інформаційно-комунікаційні) технології; підключення до будь-яких електронних банків і баз даних для отримання потрібної інформації;

в) для телеконференцій: передавання текстової, графічної, звукової інформації через систему телеконференцій безпосередньо на комп'ютер до будь-якого користувача, який є абонентом мережі, за допомогою якої проводиться конференція; приймання інформації від будь-якого партнера-учасника конференції; підготовка, редагування текстів, графічного матеріалу; оброблення та зберігання текстів, графіки; друкування текстів для подальшої роботи; забезпечення (за необхідністю) синхронної та асинхронної комунікації, що дозволяє учасникам конференції пересилати свою інформацію в систему в будь-який зручний для учасника час і в такий самий спосіб отримувати інформацію від інших учасників;

г) для електронної дошки оголошень: розміщення і зберігання власного повідомлення на дошці оголошень без точної вказівки адресата (всім-всім-всім); пошуку автора потрібної інформації, і вступу до контакту з володарем цієї інформації; пошуку партнера для спільної роботи; друкування інформації.

ТЕХНОЛОГІЯ (від гр. *techno* — майстерність, мистецтво, *logos* — знання, наука) — це: 1) комплекс наукових та інженерних знань, який реалізований у

матеріальних, технічних, трудових чинниках виробництва, способах їх поєднання для створення товарів і послуг з певними визначеними вимогами; 2) система методів і способів оброблення, зміни, побудови властивостей, форми сировини, матеріалу та напівфабрикату, а також способів виготовлення продукції у виробничому процесі; 3) сукупність методів оброблення, виготовлення, змінення стану, властивостей, форми сировини, матеріалу та напівфабрикату, що відбувається у процесі виробництва продукції.

ТЕХНОЛОГІЇ ВІДКРИТОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ:

неінтерактивні (надання навчально-методичних матеріалів у друкованому вигляді на аудіо- та візуальних носіях або CD-ROM) та інтерактивні (комп'ютерні), наприклад, відеоконференції, мультимедіа, електронна пошта, кейс-технологія, сітьова технологія, TV-технологія.

ТЕХНОЛОГІЯ «ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ» (Virtual Reality) — технологія неконтактної інформаційної інтерактивної взаємодії, яка реалізується за допомогою комплексного мультимедіа-операційного середовища і створює ілюзію безпосереднього входження і присутності в реальному часі в стереоскопічно представленому на екранному світі при забезпеченні тактильних відчуттів, при взаємодії користувача з об'єктами віртуального середовища. Завдяки цій технології користувачі екранних моделей оперують безпосередньо в реальному часі в віртуальному трьохвимірному просторі, що генерується спеціально розробленими програмно-апаратними засобами. Ці системи дозволяють користувачеві стати учасником дій в абстрактному просторі, в яких можна задавати віртуальні умови інформаційної взаємодії, створювати віртуальні об'єкти. Завдяки цьому створюються: інформаційна інфраструктура віртуального середовища, реальне відчуття тактильних взаємодій, вирішується проблема віддалення інтерфейсу між людиною і комп'ютером. Компоненти типової системи «Віртуальна реальність»: переліки й описи об'єктів, які формують віртуальний світ у підсистем створення й управління об'єктами; підсистема, яка розпізнає та оцінює стан об'єктів переліків і безперервно утворює картину місцезнаходження користувача; головний установочний дисплей (окуляри-

телемонітори), в якому безперервно змінюються картини подій віртуального світу; пристрій з ручним керуванням, реалізований у вигляді «інформаційної рукавички» або «спейс-болл», що визначає напрям переміщення користувача відносно об'єктів віртуального світу; пристрій створення і передачі звуку.

ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ — сукупність форм, методів, прийомів, засобів і засобів передавання майбутнім кваліфікованим робітникам соціального і професійного досвіду в навчально-виробничому процесі.

ТЕХНОЛОГІЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ — сукупність прийомів, методів, способів і засобів оброблення, інформаційного обміну, транспортування, транслювання інформації, яка представлена в будь-якому вигляді (символьна, текстова, графічна, аудіо-, відеоінформація) з використанням сучасних засобів зв'язку, які забезпечують інформаційну взаємодію користувачів як на локальному (рівні навчального закладу), так і на глобальному (Інтернет) рівнях.

TV-ТЕРМІНОЛОГІЯ дистанційного навчання базується на використанні телевізійних лекцій з консультаціями у викладачів-консультантів.

ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ — це ті різноманітні засоби, які необхідні для дистанційного навчання тих, хто вчиться: комп'ютерний клас; лінгафонний кабінет; мультимедійна техніка; аудіовізуальна техніка; модемний зв'язок (електронна пошта, Інтернет): технічне оснащення аудиторій (проектор, пластикова дошка, відеомагнітофон, екран); видавнича техніка; організаційна та копіювальна техніка тощо.

«ТЕОРІЯ ІНФОРМАЦІЇ» — це розділ математики, який досліджує процеси зберігання, перетворення і передачі інформації. Вона тісно пов'язана з такими розділами математики, як теорія ймовірностей і математична статистика, а також — з інформаційною ентропією, комунікаційними системами, криптографією, корекцією помилок та іншими важливими сферами. Виникнення теорії інформації, зазвичай, пов'язують із появою у 1948 р. фундаментальної праці К. Шеннона (його вважають «батьком» теорії інформації) «Математична теорія зв'язку».

ТИПИ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ (ІС): інформаційно-пошукові,

інформаційно-довідкові, інформаційно-управлінські (управлінські), інтелектуальні інформаційні системи та системи підтримки прийняття рішень. Інформаційно-пошукові системи (ІСП) орієнтовані на розв'язування задач, які пов'язані з пошуком інформації. Змістове оброблення інформації у таких системах відсутня. В інформаційно-довідкових системах (ІДС) за результатами пошуку обчислюють значення арифметичних функцій. Інформаційно-управлінські, або управлінські, системи (відомі у вітчизняній літературі під назвою «автоматизовані системи організаційного управління») — це організаційно-технічні системи, які забезпечують вироблення рішення на основі автоматизації інформаційних процесів у сфері управління.

ТОЧНІСТЬ ПОШУКУ — показник, який визначається співвідношенням між кількістю невиданих релевантних документів із загальною кількістю релевантних документів у інформаційно-пошуковому масиві.

ТЬЮТОР (англ. tutor) — домашній учитель, приватний педагог, репетитор, наставник, вихователь в університетах Великобританії — керівник групи студентів, у навчальних закладах США — молодший викладач.

-У-

УМІННЯ — спосіб виконання дій, який засвоєний суб'єктом учіння, початкової діяльності. Аналітичні уміння: *уміння виділяти головне* — визначати суть питання, головну думку, ідею; *уміння доводити* — підтверджувати будь-які положення фактами або доказами; *уміння класифікувати* — розподіляти будь-які об'єкти за класами, відділами, розрядами в залежності від їх загальних ознак; *уміння порівнювати* — встановлювати риси подібності (співставляти) та відмінності (протиставляти); *уміння проводити аналогії* — знаходити подібність у будь-якому відношенні між предметами, явищами або поняттями; *уміння узагальнювати* — виражати основні результати в загальному положенні, робити висновок, надавати загального значення будь-чому.

УМІННЯ, ЯКИМИ МАЄ ВОЛОДІТИ КЕРІВНІЦТВО ПТНЗ, ДЛЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ: *управлінські уміння* (коректне формулювання своїх інформаційних запитів; визначення потреб певного інформаційного ресурсу в процесі управління ПТНЗ; сприйняття та

активний пошук усіх різновидів і типів інформації; планування, організація і регулювання інформаційно-аналітичної діяльності; створення і забезпечення розвитку інформаційної системи ПТНЗ); *уміння інформаційного пошуку* (опанування загальною системою способів орієнтації в потоках інформації; знаходження інформації з різних джерел); *уміння оброблення інформації* (оброблення інформації, аналіз і синтезу інформації та її якісне перетворення і прогнозування для подальшого використання; перероблення великих масивів інформації з використанням інформаційних технологій та інтелектуальних нормалізованих методик; інтерпретація та систематизація інформації; алгоритмічна аналітико-синтетичне перероблення інформації); *уміння фіксації інформації* (представлення інформації в формальному вигляді; створення інформаційних об'єктів різних типів; встановлення зв'язків між інформаційними об'єктами; алгоритмічне перетворення інформації та її постійне поповнення та добудова своєї системи знань); *уміння практичного застосування інформації* (створення нової інформації та її зберігання і накопичення за допомогою баз даних; безпосереднє використання інформації для розв'язання управлінських завдань і прийняття рішень; проектування і конструювання об'єктів і дій, різних за будовою; використання інформації у відповідності з управлінськими, виробничими, педагогічними, фінансовими та іншими завданнями); *рефлексивно-оцінні уміння* (оцінювання результатів інформаційно-аналітичної діяльності та її корегування з урахуванням власних можливостей і здатностей, а також наявних управлінських завдань; творчий вибір критеріїв оцінювання інформації; об'єктивне оцінювання позитивних і негативних аспектів кожного компонента системи інформаційних ресурсів; інтерпретація різних підходів, створення «жорстких особистісних фільтрів» і «чітких способів відбору цінної інформації»; алгоритмізація вилучення, критичне оцінювання і використання отриманої інформації у контексті певної управлінської проблеми).

УНІФІКОВАНА СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА. Основні її компоненти: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, поведінково-діяльнісний, комунікативний і

суб'єктний; ця структура має динамічний характер, оскільки залежить від специфіки та особливостей функціонування кожного окремого ПТНЗ, індивідуального стилю управлінської діяльності конкретного керівника та культури його практичного – професійно-педагогічного та управлінського – мислення, а також від інших об'єктивних і суб'єктивних чинників функціонування ПТНЗ у конкретному регіоні.

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ — це система управлінських заходів, яка орієнтована на забезпечення її стійкого функціонування та реалізацію основних функцій. Для цього керівники ПТНЗ повинні мати системні знання щодо управління в системі освіти.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ — один з пріоритетних напрямів державної освітньої політики України, яка спрямована на забезпечення конституційного права громадян на рівний доступ до якісної освіти та представляє собою специфічний вид суспільної діяльності, що спрямована на підтримку та поліпшення якості й результативності функціонування освітньої галузі в державі. Воно відбувається за двома напрямками: забезпечення якості параметрів освітньої діяльності та підготовки випускника навчального закладу як кінцевого результату функціонування системи освіти; забезпечення максимально ефективного використання капіталовкладень і ресурсів в освіту та результативне функціонування системи освіти як соціальної системи.

УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА КЕРІВНИКІВ ПТНЗ — це їх інтегральне професійно-важливе утворення, яке характеризує особливості системи їх управлінських знань, навичок, умінь, здатностей й актуалізується в професійній свідомості, стилі управління, управлінській етиці та поведінці.

-Ф-

ФАКТОГРАФІЧНИЙ ПОШУК — пошук фактографічної інформації (фактичних даних) згідно з інформаційним запитом.

ФОРМАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ — представлення знань у формалізованій структурі засобами математичної логіки. Побудова логічних обчислень у математичній логіці, що дозволяє використовувати її засоби в формалізації цілих галузей

знань. При цьому знання, формалізовані засобами математичної логіки, набувають вид формальних систем.

ФОРМАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ — формальне представлення інформації в вигляді символічного запису і певної формалізованої структури, які адекватно віддзеркалюють властивості даної інформації з властивими тільки їх суттєвими ознаками.

ФОРМАЛІЗОВАНИЙ АНАЛІЗ І СИНТЕЗ — дотримання укладачем вторинного документа заданих формальних правил, що регламентують і алгоритмізують виконання процесів аналізу і синтезу інформації.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: самостійне навчання з використанням інформаційних навчальних засобів без підтримки педагога; самостійне навчання з консультуванням у педагога за допомогою засобів зв'язку без прямого контакту (синхронне); самостійне навчання з підтримкою педагога шляхом проведення занять і консультацій у центрі дистанційного навчання (асинхронне).

ФРЕЙМ — структура даних, що зберігається в комп'ютерній програмі та описує об'єкт чи поняття засобами атрибутів і числових значень.

ФУНКЦІЯ (лат. function — діяльність) — обов'язки, коло діяльності, призначення певної системи, суб'єкта, процесу тощо.

ФУНКЦІОНАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ представлена двома течіями: кібернетичною та антропоцентричною. Прихильники кібернетичної течії наголошують, що інформація (інформаційні процеси) присутні у всіх самокерованих (технічних, біологічних, соціальних) системах і формулюють принцип нерозривного зв'язку (єдності) інформації з управлінням. Ця концепція припускає, що процес управління в згаданих системах є процесом перероблення (перетворення) певним центральним пристроєм інформації, одержуваної від джерел первинної інформації (сенсорних рецепторів) і передачі її в ті ділянки системи, де вона сприймається її елементами як наказ для виконання тієї чи іншої дії. Після здійснення самої дії сенсорні рецептори готові до передачі інформації про ситуацію, що змінилася, для виконання

нового циклу управління. Так організується циклічний алгоритм управління та циркуляція інформації в системі. А антропоцентристська течія обмежує сферу існування інформації та інформаційних взаємодій винятково людським суспільством, свідомістю та самосвідомістю людини. Існування інформації в живий, а тим більше у неживій природі заперечується; вважається, що інформація з'явилась в ході антропосоціогенезу та оперувати нею можуть винятково соціалізовані індивіди, які володіють мовою, свідомістю та самосвідомістю.

-Ц-

ЦЕНТРИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ — це, згідно з Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні, центри, які створюються на базі вищих, професійно-технічних і середніх навчальних закладів дистанційної освіти та поділяються на регіональні, базові та локальні. Нині найбільш популярними такими центрами ті, які переважно створені на базі ВНЗ, що мають значні навчально-методичні та наукові напрацювання й здобутки за одним або декількома напрямками фахової підготовки майбутніх фахівців різного освітнього рівня щодо розроблення і впровадження технологій дистанційного навчання; доступ до телекомунікаційних мереж; сучасну комп'ютерну базу; підготовлений кадровий склад.

ЦИКЛ ПІДГОТОВКИ — сукупність складових змісту освітньої та професійної підготовки (змістові модулі, блоки змістових модулів), що поєднана за ознаками приналежності їх змісту до спільного освітнього та професійного напрямку.

ЦИФРОВА ТЕХНОЛОГІЯ — переведення інформації в біти за допомогою комп'ютерного коду, в результаті чого зникає різниця між інформаційними джерелами, такими як звукозапис, радіо, телебачення, фільм, відео, графіка або друкований текст. Біти інформації можуть передаватися лініями зв'язку з високою швидкістю.

-Ч-

ЧИННИКИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

КЕРІВНИКІВ ПТНЗ: історико-педагогічні: зміна цільових орієнтирів професійної освіти; динамічність і глобалізація освітніх процесів; соціокультурні: демократизація та децентралізація управління; відкритість і публічність ПНЗ; активна взаємодія з соціумом — соціальне партнерство; аналітичний, адаптаційний та інші підходи до управління ПНЗ; теоретико-методологічні: традиційні, гуманістичні, діяльнісні, суб'єктні, компетентнісні та інші теорії та методологічні підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців та управління ПНЗ; головне гасло сучасної парадигми освіти — освіта протягом всього життя; інформаційні: швидке старіння та оновлення інформації; інформатизація освітнього простору, створення єдиного професійно орієнтованого інформаційного простору в ПТНЗ; відкритість і доступність інформації про результати функціонування професійних освітніх систем; технологічні: впровадження в навчально-виробничий і управлінський процеси сучасних педагогічних, виробничих та управлінських технологій; інформаційно-комунікаційні: постійне оновлення сучасної мікропроцесорної техніки; застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному та управлінському процесах; діяльнісні: необхідність пошуку, збору, аналізу, синтезу та технічного опрацювання інформації, у тому числі з різних джерел; моніторинг нормативно-правової, наукової, виробничої, навчально-методичної та іншої інформації, яка стосується життєдіяльності колективу ПТНЗ і професійної підготовки випускників; здійснення експертного оцінювання отриманої інформації; підготовка матеріалів для публічної комунікації та міжособистісної взаємодії зі різними суб'єктами — педагогами, учнями, вищестоящими інстанціями, батьками учнів тощо; комунікативно-інформаційне та технологічне забезпечення проведення нарад, семінарів, інших заходів публічного та службового характеру.

-III-

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ — це властивість інтелектуальних системи, які створені на базі ЕОМ, імітувати процес розв'язання людиною складних творчих завдань.

ШКАЛЮВАННЯ — метод діагностування у процесі вимірювання певних психолого-педагогічних явищ щодо присвоєння балів або інших цифрових показників досліджуваним об'єктам та їхнім характеристикам, властивостям, рисам. Він сприяє одержанню кількісного вираження певних характеристик тих явищ, які діагностуються. Найбільш корисний для оцінювання, наприклад, сформованості професійно важливих якостей майбутнього кваліфікованого робітника у процесі професійної підготовки, коли необхідно написати характеристику на нього, виявляти його ставлення до майбутньої професійної діяльності.

-Ю-

ЮНІТА — освітньо-залікова одиниця навчального процесу в системі дистанційного навчання, яка розрахована на вивчення змісту розділу навчальної дисципліни упродовж 45 академічних годин (по 40 хв. кожна). Вона складається із дидактичних одиниць — основних юнітних тем.

-Я-

ЯКІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ — сукупність властивостей інформації, що забезпечують задоволення інформаційних потреб і вимог її споживачів.

ЯКІСТЬ ОСВІТИ — збалансована відповідність певного освітнього рівня численним потребам, цілям, умовам, передбаченими освітніми нормами і стандартами, що встановлюється для управління процесом забезпечення якості освіти згідно з державним замовленням, а також для своєчасного виявлення причин порушення цієї відповідності. Якість освіти є предметом вивчення філософії, психології, педагогіки, менеджменту освіти, політології, соціології, економіки та інших наук.

ЯКІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ — це системна інтегральна характеристика, яка зорієнтована на досягнення ефективних результатів (якісно підготовлені випускники) шляхом активізації всього потенціалу навчального закладу в відповідності прийнятим цілям і стандартами професійної освіти з орієнтацією на задоволення вимог роботодавців та особистості. Вона також встановлює критерії якості — сукупність показників, чинників, умов, ресурсів, що впливають на розвиток формування професійних знань, навичок і досвіду

учнів, а саме: зміст освіти, форми та методи навчання, обсяги фінансування, стан матеріально-технічної бази, рівень організації навчального процесу та кадрового потенціалу, навчально-методичне забезпечення навчального процесу та інноваційна діяльність, рівень підготовленості й мотивації учнів, інформаційне забезпечення тощо.

ІНДЕКС ТЕРМІНІВ І ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ВИРАЗІВ

А

АБСТРАГУВАННЯ

АДРЕСА ІР
АВТОМАТИЗОВАНА НАВЧАЛЬНА СИСТЕМА
АВТОМАТИЗОВАНЕ РОБОЧЕ МІСЦЕ
АКСІОМИ ТЕОРІЇ ІНФОРМАЦІЇ
АЛГОРИТМ
АЛГОРИТМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ
АНАЛІЗ
АНАЛІТИКА
АНАЛІТИКО-СИНТЕТИЧНА ПЕРЕРОБКА ІНФОРМАЦІЇ
АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА
АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ПТНЗ
АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СПЕЦІАЛІСТІВ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ СТРУКТУР
АНАЛІТИЧНИЙ ДОКУМЕНТ
АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД
АНКЕТА
АСІНХРОННЕ НАВЧАННЯ
АТЕСТАЦІЯ
АТРИБУТИВНА КОНЦЕПЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ
АУДІОГРАФІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
АУДІОКОНФЕРЕНЦІЯ

Б

БАНК ДАНИХ
БАЗА ДАНИХ
БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА
БІОАДЕКВАТНИЙ ПІДРУЧНИК
БЛОКИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
БЛОКУВАННЯ ДАНИХ
БРАНДМАУЕР
БУФЕР ОБМІНУ

В

ВАЛІДНІСТЬ
ВЕБ-СТОРІНКА
ВЕБ-ЗАНЯТТЯ
ВЕБ-ФОРУМ
ВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ
ВЕРИФІКАЦІЯ
ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЯ
ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЗВ'ЯЗОК
ВІДЕО-НАВЧАЛЬНІ ЗАСОБИ
ВІДКРИТИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР
ВІДКРИТИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДЧУТТЯ
ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ
ВІРТУАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІРТУАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ
ВІРТУАЛЬНІ СПІВТОВАРИСТВА
ВІРТУАЛЬНА ОСВІТА
ВИБІРКА
ВИБІРКА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА
ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ
ВИБІРКИ ОБСЯГ
ВИДИ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЙ
ВИДИ ІНФОРМАЦІЇ
ВИДИ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ
ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІОНОГО
НАВЧАННЯ
ВИМІРЮВАННЯ
ВИМОГИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ПТНЗ
ВИПЕРЕДЖУВАЛЬНА ОСВІТА
ВИРОБНИКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ
ВЛАСТИВОСТІ ІНФОРМАЦІЇ
ВЛАСТИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ УМІНЬ
ВНУТРІШНІЙ МОНІТОРИНГ ПТНЗ

Г

ГЕНЕЗА ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО»
ГЕНЕРАЛЬНА СУКУПНІСТЬ
ГЕОГРАФІЧНО-ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ
ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ГІПЕРТЕКСТ
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ
ГОТОВНІСТЬ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

-Д-

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ
ДІАГРАМА ЗВ'ЯЗКІВ
ДИСКУРСИВНЕ МИСЛЕННЯ
ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ
ДИСТРАКТОРИ
ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ В ОСВІТІ
ДІАГНОСТИКА ПЕДАГОГІЧНА
ДІАГНОСТУВАННЯ
ДІЯЛЬНІСТЬ
ДОМЕН
ДОМЕННА СИСТЕМА ІМЕН
ДОСТУПНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСВІТНЬОГО
ПРИЗНАЧЕННЯ ПТНЗ

-Е-

ЕКСПЕРИМЕНТ

ЕКСПЕРТ
ЕКСПЕРТНА НАВЧАЛЬНА СИСТЕМА
ЕКСПЕРТНІ СИСТЕМИ
ЕКСТЕРНАЛ
ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ
ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА
ЕЛЕКТРОННА ВІРТУАЛЬНА НАВЧАЛЬНА ЛАБОРАТОРІЯ
ЕЛЕКТРОННА КНИГА
ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ
ЕЛЕКТРОННІ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ ЕЛЕКТРОННІ НАВЧАЛЬНІ
РЕСУРСИ ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ
ЕЛЕКТРОННИЙ СЛОВНИК
ЕЛЕКТРОННА ПОШТА
ЕЛЕКТРОННІ ТЕСТИ
ЕЛЕКТРОННИЙ (КОМП'ЮТЕРИЗОВАНИЙ) ПІДРУЧНИК
(ПОСІБНИК)

ЕМОЦІЙНА ДЕПРІВАЦІЯ
ЕТАПИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПТНЗ

-Є-

ЄДИНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

-Ж-

ЖИТТЄВЕ КРЕДО

-З-

ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСЬ
ЗАГРОЗА ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЕЗПЕЦІ
ЗАКОНОМІРНІСТЬ
ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЙНИХ І КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЇ І КОМУНІКАЦІЇ ОСВІТНЬОГО
ПРИЗНАЧЕННЯ
ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ
ЗБІР ТА АНАЛІЗ ДАНИХ
ЗОВНІШНІЙ МОНІТОРИНГ

-І-

ІМІДЖ ВИКЛАДАЧА
ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ІНДИКАТОР
ІНДУКТИВНЕ МИСЛЕННЯ
ІНЖЕНЕРІЯ ЗНАНЬ
ІНІЦІЮВАННЯ МОНІТОРИНГУ В СИСТЕМІ ОСВІТИ
ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ
ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПТНЗ
ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ПТНЗ

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО
ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПТНЗ
ІНТЕЛЕКТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КОЕФІЦІЄНТ
ІНТЕРАКТИВНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
ІНТЕРВ'ЮВАННЯ
ІНТЕРІОРИЗАЦІЯ
ІНТРОСПЕКЦІЯ
ІНФОРМАТИЗАЦІЯ
ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ
ІНФОРМАТИЗОВАНЕ РОБОЧЕ МІСЦЕ ВИКЛАДАЧА
СПЕЦТЕХНОЛОГІЇ ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНА АНАЛІТИКА
ІНФОРМАЦІЙНА АНАЛІТИКА В СИСТЕМІ ПТО
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ОСОБИ
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА
ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ
ПТО
ІНФОРМАЦІЙНА НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ПТО
ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ІНФОРМАТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНА ПОСЛУГА
ІНФОРМАЦІЙНА ПОТРЕБА
ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНА СУКУПНІСТЬ
ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО
ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗАПИТ
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБМІН В СИСТЕМІ ПТО
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПІДХІД
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ПТО
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ІНФОРМАЦІЙНО-

КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБ'ЄКТ
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОТІК
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СИСТЕМІ ПТО
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ ДЛЯ СИСТЕМИ ПТО
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА
ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА
ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА
ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ЕТАПИ ІНФОРМАЦІЙНО-
АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ПТНЗ
ІНФОРМАЦІЯ
ІНФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ І МІСЦЕВОГО ТА
РЕГІОНАЛЬНОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСОБУ
ІНФОРМАЦІЯ ДОВІДКОВО-ЕНЦИКЛОПЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА В СИСТЕМІ ПТО
ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВА СИСТЕМА

-К-

КАТЕГОРІЯ
КВАЛІМЕТРІЯ
КВАНТИФІКАЦІЯ
КІБЕРПРОСТІР
КРИТЕРІЇ ДОСТОВІРНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ
КОМПЕТЕНТНІСТЬ
КОМПЕТЕНЦІЯ
КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЯ
КОМПЛЕЇ
КОМУНІКАЦІЯ
КОНТЕНТ
КОНЦЕПЦІЯ «TOTAL QUALITY MANAGEMENT»
КОНЦЕПЦІЯ
КООРДИНАТНЕ ІНДЕКСУВАННЯ
КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ
КОРИСТУВАЧ ІНФОРМАЦІЇ

КРЕАТИВНИЙ ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ ІНДИКАТОРІВ
КРИТЕРІЙ
КРИТЕРІЇ ДОСТОВІРНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ
КРИТЕРІЙ ОПТИМАЛЬНОСТІ
КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

-Л-

ЛІНІЇ ЗВ'ЯЗКУ
ЛОКАЛЬНА КОРПОРАТИВНА МЕРЕЖА

-М-

МАСИВ ДАНИХ
МАСОВА ІНФОРМАЦІЯ
МЕТА СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЮ ОСВІТОЮ
МЕДІАОСВІТА
МЕТОД ГРУПОВОГО ЕКСПЕРТНОГО ОЦІНЮВАННЯ
МЕТОДИКА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МЕТОД УПРАВЛІННЯ
МИСЛЕННЯ
МОБІЛЬНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ
МОЗКОВИЙ ШТУРМ
МОНІТОРИНГ У ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
МЕГАБАЙТ
МЕТАІНФОРМАЦІЯ
МОТИВАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПТНЗ ДО
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МУЛЬТИМЕДІА ТЕХНОЛОГІЇ

-Н-

НАВЧАЛЬНА БАЗА ДАНИХ
НАВЧАЛЬНА БАЗА ЗНАНЬ
НАВЧАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД
НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

-О-

ОБ'ЄКТИВНІСТЬ
ОГЛЯД
ОГЛЯДОВА ІНФОРМАЦІЯ
ОЗНАКА
ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ
ОБ'ЄКТ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ
ОБ'ЄКТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СИСТЕМІ ПТО
ОБРОБЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ
ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ ЗАВДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-
АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПТНЗ
ОПТИМАЛЬНЕ УПРАВЛІНСЬКЕ РІШЕННЯ

ОСВІТНІЙ МОНІТОРИНГ
ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПТНЗ
ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КЕРІВНИКА ПТНЗ
ОСНОВНІ ВИДИ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ОСНОВНІ ВИДИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ
ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-
АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ОСНОВНІ ФОРМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ПТНЗ

-II-

ПАМ'ЯТЬ
ПАРАМЕТР
ПРАВОВА ІНФОРМАЦІЯ
ПРОЦЕС ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УПРАВЛІННІ
ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ
ПЕДАГОГІЧНА ІНФОРМАЦІЯ
ПЕДАГОГІЧНА ПРОГНОСТИКА
ПЕДАГОГІЧНА УМОВА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОГРАМНИЙ ЗАСІБ
ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ
ПЕРВИННИЙ АНАЛІЗ (ЕКСПРЕС-АНАЛІЗ) І ВІДБІР РЕЛЕВАНТНОЇ
ІНФОРМАЦІЇ
ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД
ПКЛУВАЛЬНА РАДА
ПОКАЗНИК
ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА»
ПРЕДМЕТНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ
ПОРІВНЯННЯ
ПРИКЛАДНО-ДОСЛІДНИЦЬКІ ЗАВДАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ПТНЗ
ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ
ПРОВАЙДЕР ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ
ПРОГНОЗ
ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ПЕДАГОГА
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
ПРОВІДНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА
ПТНЗ
ПРОВІДНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ

КОМПЕТЕНТНОСТІ

ПРОДУКУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ПРОЦЕС ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

-Р-

РАНЖИРУВАННЯ
РЕГІОНАЛЬНІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ
РЕЗЕРВНЕ КОПІЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ
РЕЙТИНГ
РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА
РЕЛЕВАНТНІСТЬ
РЕСПОНДЕНТ
РІЗНОВИДИ ДОКУМЕНТІВ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ

ДІЯЛЬНОСТІ

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ОСОБИ
РОЗПОДІЛЕНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ОСВІТЬОГО

ПРИЗНАЧЕННЯ

-С-

САЙТ ПТНЗ
СИНТЕЗ
СИСТЕМА АВТОМАТИЗОВАНОГО ПРОЕКТУВАННЯ
СИНХРОННА ПЕРЕДАЧА ДАНИХ
СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОЇ ЗВІТНОСТІ
СИСТЕМА ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ
СИСТЕМА ТЕСТОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ,

УМІНЬ, НАВИЧОК І ВМІНЬ

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ БАЗАМИ ДАНИХ
СКЛАДАННЯ ОГЛЯДУ
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ
СПОЖИВЧІ ВЛАСТИВОСТІ
СПОЖИВАЧІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПРОФЕІЙНО-ТЕХНІЧНУ ОСВІТУ
СПОСОБИ КЛАСІФІКАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ

ПТНЗ

СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ
СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЮ ОСВІТОЮ
СУБ'ЄКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
СУБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ
СЦЕНАРІЙ ЕЛЕКТРОННОГО ВИДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО

ПРИЗНАЧЕННЯ

СХОВИЩА ДАНИХ

-Т-

ТАКСОНОМІЯ ЦІЛЕЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ
ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ
ТЕЛЕКОНФЕРЕНЦІЇ
ТЕСТ
ТЕСТОРІУМ
ТЕХНІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЗАСОБІВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ:

ТЕХНОЛОГІЯ
ТЕХНОЛОГІЇ ВІДКРИТОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
ТЕХНОЛОГІЯ «ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ»
ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ
ТЕХНОЛОГІЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ
TV-ТЕРМІНОЛОГІЯ
ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ
«ТЕОРІЯ ІНФОРМАЦІЇ»
ТИПИ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ
ТОЧНІСТЬ ПОШУКУ
ТЮТОР

-У-

УМІННЯ
УМІННЯ, ЯКИМИ МАЄ ВОЛОДІТИ КЕРІВНИЙ ПЕРСОНАЛ ПТНЗ
ДЛЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ
УНІФІКОВАНА СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-
АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА
УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ
УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ
УПРАВЛІНСЬКА КУЛЬТУРА КЕРІВНИКІВ ПТНЗ

-Ф-

ФАКТОГРАФІЧНИЙ ПОШУК
ФОРМАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ
ФОРМАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ
ФОРМАЛІЗОВАНИЙ АНАЛІЗ І СИНТЕЗ
ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
ФРЕЙМ
ФУНКЦІОНАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ

-Х-

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ УМІНЬ

-Ц-

ЦЕНТРИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ
ЦИКЛ ПІДГОТОВКИ
ЦИФРОВА ТЕХНОЛОГІЯ

-Ч-

ЧИННИКИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КЕРІВНИКІВ ПТНЗ

-Ш-

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ
ШКАЛЮВАННЯ

-Ю-

ЮНІТА

-Я-

ЯКІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ
ЯКІСТЬ ОСВІТИ
ЯКІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

ЛІТЕРАТУРА

1. Андриевский Б. М. Теоретические основы прогнозирования развития школьного образования (организационно-педагогический и социально-экономический аспекты) : автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Андриевский Б. М. – К., 1998. – 48 с.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – 3-е изд., стер. / О.С. Ахманова. – М.: УРСС, 2005. – 576 с.
3. Бачило И. Л. Информационное право : учебник / И. Л. Бачило, В. Н. Лопатин, М. А. Федотов ; ред. Б. Н. Топорнин. – 2-е изд., с изм. и доп. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2005. – 723 с.
4. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем / В. Ю. Биков, Ю. О. Жук // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр.– Вип. 1(5). – Харків : ХПІ, 2003. – С. 64-76.
5. Бойко Н. О. Дидактичні умови формування пізнавального інтересу у школярів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки» / Н. О. Бойко. – Харків, 1999. – 20 с.
6. Большой энциклопедический словарь / гл. ред. А.М. Прохоров. – изд. 2-е, перераб. и доп. – М. : Большая Российская энциклопедия; – СПб.: Норинт, 2004. – 1456 с.
7. Бородовська В. Й. Тлумачний словник психологічних термінів в українській мові: словник. – 2-ге видання / В. Й. Бородовська, І. П. Патрик, В. Я. Яблонко. – К. : ВД «Професіонал», 2005. – 224 с.
8. Бутко М. П. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування / М. П. Бутко // II міжнар. наук.-практ. конф. «Інформація, аналіз, прогноз – стратегічні важелі ефективного державного управління». – К., 2001. – С. 35-40.

9. Василюк А. Педагогічний словник-лексикон: Англ.-укр., укр.-англ. / Алла Василюк; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 2004. – С. 55
10. Васильев И.Б. Методологические основы системно-компетентного подхода в профобразовании / И.Б. Васильев. – Алматы: АГТУ, 2008. – 76 с.
11. Вдовичин Т.Я. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов для забезпечення навчального процесу майбутніх фахівців у педагогічному університеті / Вдовичин Т.Я. [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/1135/1>.
12. Вебінар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.fizmat.tnpu.edu.ua/index.php>.
13. Вебінар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iaf.kiev.ua/elearning/25-vebinary.html>.
14. Ведмеденко Б. Ф. Виховання інтересу: теорія, експеримент, методика занять: монографія / Б. Ф. Ведмеденко. – Київ-Чернівці : Либідь, 2002. – 468 с.
15. Венгер І. К. Досвід впровадження телемедицини у Тернопільській державній медичній академії ім. І. Я. Горбачевського / І. К. Венгер, О. Л. Ковальчук, А. Д. Беденюк // Медична освіта. – 2002. – № 2. – С. 12-17.
16. Видео и Вебконференции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.webmeetings.ru>.
17. Видеоконференция и видеоконференцсвязь : оборудование, технологии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.video-conference.net.ua>.
18. Ибрагимов Г. И. Компетентный подход в профессиональном образовании / Г. И. Ибрагимов // Электронный ресурс Режим доступа: http://ifets.ieee.org/russian/depository/v10_i3/html/3_Ibragimov.htm. — Загл. с экрана.
19. Гамезо М. В. Атлас по психологии : информ.-метод. материалы к курсу "Общ. психология": учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / М. В. Гамезо, И. А. Домашенко. – М. : Просвещение, 1986. – 272 с.

20. Головань Т. О. Розвиток інтересу учнів 8-9 класів до вивчення правознавства: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Т. О. Головань. – К., 2006. – 237 с.
21. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 375 с.
22. Гринберг А. С. Информационные технологии управления : учеб. пособие для вузов / А. С. Гринберг, Н. Н. Горбачев, А. С. Бондаренко. – М.: Юнити-Дана, 2004. – 479 с.
23. Губанова О.В. Управление, прогнозирование, информационные технологии в сервисной деятельности / О.В. Губанова, Т.Ю. Новгородцева, С.В. Чупров. – Иркутск: Изд-во ИГЭА, 2001. – 286 с.
24. Гуревич Р.С. Формування інформаційної культури майбутнього фахівця // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень: Зб. наук. праць / За ред. І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало. – К., 2003. – С. 355.
25. Даниленко Л. І. Соціально-педагогічні умови ефективного управління загальноосвітньою школою : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теория и методика профессионального образования» / Л. І. Даниленко. – К., 1994. – 23 с.
26. Данильчук Лариса. Сутність дефініції «інформація» / Лариса Данильчук // Педагогіка і психологія професійної освіти. – Львів, 2012. – № 5. – С. 18–26.
27. Дидактичні основи формування інформаційно-аналітичних умінь майбутніх учителів іноземних мов у процесі фахової підготовки : Навч.-метод. посіб. / за ред. І. В. Самойлюкевич. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 79 с.
28. Енциклопедія освіти / головний ред. В. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
29. Дистанційне навчання. Умови застосування : посібник / За ред. Кухаренка В. М. – Харків: ХПІ, 2001. – 282 с.

30. Додонов, О. Г. Урядова інформаційно-аналітична система з питань надзвичайних ситуацій / О. Г. Додонов // Системи підтримки прийняття рішень. Теорія і практика. – К. : Основи, 2007. – С. 29-32.

31. Древицька І. Ю. Інформаційне забезпечення органів регіонального управління в сучасних умовах : дис. ... канд. наук. з держ. упр. : 25.00.04 / Древицька Ірина Юріївна. – Донецьк, 2002. – 183 с.

32. Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті : монографія / О. П. Дубас. – К. : Генеза, 2004. – 208 с.

33. Дутка Г.Я. Педагогіка, математика, економіка : [Текст] : словник базових термінів / Г. Я. Дутка ; Нац. банк України, Ун-т банківської справи. – К. : УБС НБУ, 2009. – 360 с.

34. Е-боротьба в інформаційних війнах та інформаційне право : монографія / В. М. Брижко, В. С. Цимбалюк, М. Я. Швець та ін. ; за ред. М. Я. Швеця. – 2-е вид., доп. – К. : НДЦПІ АПрН України. – 2007. – 234 с.

35. Е-майбутнє та інформаційне право / В. М. Брижко, В. С. Цимбалюк, М. Я. Швець та ін. ; за ред. М. Я. Швеця. – 2-е вид., доп. – К. : НДЦПІ АПрН України. – 2006. – 302 с.

36. Електронне інформаційне суспільство України: погляд у сьогодення і майбутнє : монографія / В. М. Фурашев, Д. В. Ланде, О. М. Григор'єв, О. В. Фурашев. – К. : Інжиніринг, 2005. – 164 с.

37. Жук Ю. О. Теоретико-методологічні проблеми формування інформаційного освітнього простору України [Електронний ресурс] / Ю. О. Жук; Інститут інформаційних технологій і засобів навчання АПН України // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – № 2. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em3/content/07zuoeei.htm>

38. Закон України «Про доступ до публічної інформації» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314) Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

39. Закон України «Про інформацію»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

40. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/> – Загол. з екрану.

41. Захарова В.І. Основи інформаційно-аналітичної діяльності: навч. посіб. / В.І. Захарова, Л.Я. Філіпова – К.: «Центр учебной літератури», 2013. – 336 с.

42. Ильин М. В. Внедрение и использование образовательных стандартов профессионально-технического образования / М. В. Ильин // Профессиональное образование. Столица 1. — 2009. — № 9. — С. 26–28.

43. Информационная политика : учебник / под общ. ред. В. Д. Попова. – М. : Изд-во РАГС, 2003. – 463 с.

44. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навч.-метод. посібник / За заг. ред. О.М. Коберника, Г.В. Терещука. – Умань: СПД Жовтий, 2008. – 212 с.

45. Інформаційне суспільство. Дефініції: людина, її права, інформація, інформатика, інформатизація, телекомунікації, інтелектуальна власність, ліцензування, сертифікація... економіка, ринок, юриспруденція / В. М. Брижко, О. М. Гальченко, В. С. Цимбалюк та ін. ; за ред. Р. А. Калюжного, М. Я. Швеца. – К. : Інтеграл, 2002. – 220 с.

46. Інформаційні системи і технології в економіці : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. ; за ред. д.е.н., проф. В.С. Пономаренка. – К. : Академія, 2002. – 544 с.

47. Інформаційні технології в регіональному управлінні: навч. посіб. / Бутко М. П., Бутко І. М., Дітковська М. Ю. та ін. – К. : Знання України, 2006. – 282 с.

48. Інформаційно-аналітичне управління освітніми системами : посібник / В. В. Ягупов, Т. В. Волкова, Д. О. Закатнов та ін.; ред.: Т. В. Волкова; НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти. – К. : Пед. думка, 2012. – 175 с.

49. Карпенко, О. В. Удосконалення термінології у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління / О. В. Карпенко // Держ.

упр. та місц. самоврядування : тези ІХ Міжнар. наук. конгресу, 26-27 берез. 2009 р. – Х. : Магістр. – 2009. – С. 36-37.

50. Кастельс Мануель. Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура / Пер. з англ., під науч. ред. О.І. Шкаратана. – М., 2000. – С. 27.

51. Квиртия Л. Д. Методические вопросы теории и практики педагогической информации. Обзорная информация / Л. Д. Квиртия. – М.: НИИ ОПАН СССР, 1976. – 63 с.

52. Клаус Г. Кибернетика и философия / Г. Клаус. — М., 1963. — 262 с.

53. Короткий термінологічний словник з інноваційних педагогічних технологій. ІППО Чернівецької області НМЦ з координації діяльності РМК/ММК та менеджменту [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: <http://oblosvita.com/navigaciya/skrynka/zahody/6264-korotkij-terminologichnij-slovnik-innovacijnix-pedagogichnix-technologij.html> – Загол. з екрану.

54. Кравченко Л. М. Наукові основи підготовки менеджерів освіти у системі неперервної педагогічної освіти: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Кравченко Любов Миколаївна; Ін-т вищої освіти АПН України. – К., 2009. – 401 с.

55. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: навч. посіб. / за ред. В.М. Кухаренко, 3-є вид. / В.М. Кухаренко, О.В. Рибалко, Н.Г. Спротенко – Харків: НТУ«ХПШ», «Торсінг», 2002. – 320 с.

56. Ліпкан В. А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: навч. посіб. В. А. Ліпкан, Ю. Є. Максименко, В. М. Желіховський. — К.: КНТ, 2006. – 280 с.

57. Литвиненко О. В. Інформаційний простір як чинник забезпечення національних інтересів України : монографія / О. В. Литвиненко, І. Ф. Бінько, В. М. Потіха. – К. : ІМВ КУ ім. Т. Шевченка, 1998. – 47 с.

58. Литвинова С. Г. Формування on-line навчального середовища в загальноосвітніх навчальних закладах / С. Г. Литвинова // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2010. – № 8 – С. 25-27.

59. Маркелов, К. В. Аналитическое мышление специалиста по работе с информацией : лекция / К. В. Маркелов. – М. : Изд-во РАГС, 2007. – 18 с.
60. Матвеев, С. Е. Організація регіональних систем інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва : дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 / Матвеев Євгеній Едуардович. – Л., 2005. – 213 с.
61. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волощенко; За наук. ред. В. В. Різуна. – Київ: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.
62. Морзе Н. В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій / Н. В. Морзе. – К.: Видавнича група ВНУ, 2006. – 298 с.
63. Моніторинг розвитку професійно-технічної освіти: метод. реком. / Н.О. Величко, І.М. Савченко, В.В. Ягупов та ін. / За ред. Т.В. Волкової. – К.: Інститут ПТО НАПН України, 2011. – 196 с.
64. Назначило Е.В. Развитие информационно-аналитической компетентности преподавателя в процессе непрерывного педагогического образования : дис. ...канд. пед. наук: 13.00.08 / Назначило Елена Валерьевна ; Магнитогорский гос. ун-т. – Магнитогорск, 2003. – 193 с.
65. Наумова В.Ю. Технологія розробки тестів для педагогічних працівників: методичні рекомендації / В.Ю. Наумова. – К., 2006 – 120 с.
66. Нестеренко О. В. Основи побудови інформаційно-аналітичних систем органів державної влади / О. В. Нестеренко. – К. : Наук. думка, 2005. – 628 с.
67. Нестеренко О. В. Теоретичні та методологічні основи побудови автоматизованих інформаційно-аналітичних систем органів державної влади : дис. ... д-ра техн. наук : 05.13.06 / Нестеренко Олександр Васильович. – К., 2006. – 385 с.
68. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання : навч. посіб. / [А. М. Алексюк, А. А. Аюрзанайн, П. І. Підкасистий, В. А. Козаков та ін.]. – К. : ІСДО, 1993. – 336 с.
69. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ: [монографія] / Р. С. Гуревич, Г. Б. Гордійчук, Л. Л. Коношевський,

О. Л. Коношевський, О. В. Шестопал; за ред. Р. С. Гуревича. – Вінниця : ФОП Рогальська І. О., 2011. – 348 с.

70. Пархоменко, О. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу прийняття рішень в системі науково-технічної інформації : дис. ... канд. екон. наук : 08.02.02 / Пархоменко Олексій Володимирович. – К., 2006. – 211 с.

71. Педагогічний словник для молодих батьків / АПН України. Ін-т пробл. виховання, Держ. центр соц. служб для молоді; Авт. колектив: Т. Ф. Алексеєнко, Л.В. Артемова, Н. І. Баглаєва. – К., 2002. – С. 13.

72. Петренко Л.М. Морфологія інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів (емпіричні дані) / Л.М. Петренко – [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: <http://www.ipto.kiev.ua/files/upravlinnya/petrenko/> – Загол. з екрану.

73. Петренко Л. М. Теорія і методика розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів: дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.04 / Петренко Лариса Михайлівна; ІПТО НАПН України. – К., 2014. – 486 с.

74. Петренко Л.М. Теорія і методика розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів : автореф. ... дис. докт. пед. наук: 13.00.04 / Петренко Лариса Михайлівна: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. – К., 2014. – 36 с.

75. Плескач В.Л. Інформаційні системи і технології на підприємстві: підручник / Плескач В.Л., Затонацька Т.Г. – К.: Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, 2008. – 506 с.

76. Пожуєв В.І. Інформатизація як ресурс розвитку сучасного українського суспільства / В.І. Пожуєв // Гуманітарний вісник ЗДІА – 2009. – № 38. – С. 4-12 [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_38_1.pdf випуск 38. – Загол. з екрану;

77. Полонский В. М. Словарь по образованию и педагогике / В. М. Полонский. – М. : Высш. шк., 2004. – 512 с.

78. Полякова Л. П. Розробка інформаційно-аналітичної системи органа регіонального управління (на прикладі управління освітою) : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Полякова Лариса Петрівна. – Донецьк, 2004. – 189 с.
79. Практичні елементи інформаційно-аналітичної роботи : метод. реком. / уклад. : С. О. Телешун, О. Р. Титаренко, І. В. Рейтерович, С. І. Вировий ; за заг. ред. С. О. Телешуна. – К. : Вид-во НАДУ, 2007. – 60 с.
80. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657–ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>.
81. Ільєнко Є. В. Философская энциклопедия : интерес / Є. В. Ільєнко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/6198/ИНТЕРЕС
82. Професійна освіта : словник : навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко та ін., за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища шк., 2000. – 380 с.
83. Психология. Словарь / Под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
84. Психологічний словник / За ред. члена-кореспондента АПН СРСР В. І. Войтка. – К. : Вища школа, 1982. – 215 с.
85. Пушак Я. Я. Регіональні особливості формування інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку підприємництва : дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 / Пушак Ярослав Ярославович. – Л., 2001. – 183 с.
86. Ракитов А.И. Философия компьютерной революции / А.И. Ракитов. – М.: Политиздат, 1991.– 287 с.
87. Рафальська О.О. Технологія змішаного навчання як інновація дистанційної освіти /О.О. Рафальська // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. – 2013. – Випуск №11. – С. 128-133.
88. Роберт И.В. Теория и методика информатизации образования (психолого-педагогический и технологический аспекты). – 3-е изд. / И.В.Роберт. – М. : ИИО РАО, 2010. – 356 с.

89. Роберт И.В. Толкование слов и словосочетаний понятийного аппарата информатизации образования / И.В.Роберт // Информатика и образование. – 2004. –№6. – С. 63–70.

90. Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ: дефінітивна характеристика основних понять дослідження [Електронний ресурс] Ірина Савченко <http://lib.iitta.gov.ua/2938/1/%D0%>.– Загол. з екрану.

91. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии / С.Л. Рубинштейн – СПб.: Питер, 1999. – 720 с.

92. Савченко І.М. Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ: дефінітивна характеристика основних понять дослідження [Електронний ресурс] / І.М.Савченко; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/2938/1/%D0%94> – Загол. з екрану.

93. Скрипченко О. В. Довідник з педагогіки та психології : навч. посіб. для викладачів та студ. пед. навч. закл. / О. В. Скрипченко, Т. М. Лисянська, Л. О. Скрипченко; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2001. – 216 с.

94. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та словосполучень / [уклад.: Л.О. Пустовіт, О.І. Скопенко, Г.М. Сюта, Т.В. Цимбалюк]. – К. : Довіра, 2000. – 1018 с.

95. Словник-довідник термінів педагогічного маркетингу [Текст] / Н. М. Флегонтова ; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. - К. : Освіта України, 2008. – 80 с.

96. Смирнов В. И. Общая педагогика в тезисах, дефинициях, иллюстрациях [Текст] / В. И. Смирнов. – М. : Слово, 1999. – 232 с.

97. Социальная информатиология : словарь / сост. Л. И. Мухамедова ; под. общ. ред. В. Д. Попова. – Изд. 2-е. – М. : Изд-во РАГС, 2007. – 172 с.

98. Соціолого-педагогічний словник [Текст] / Уклад.: С. У. Гончаренко, В. В. Радул, М. М. Дубінка та ін.; За ред. В. В. Радула. – К., 2004. – 304 с.

99. Яровенко Т. С. Види інновацій в освіті та їх класифікація / Т. С. Яровенко [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vestnikdnu.com.ua/archive/201264/yarovenko.html>. – Загол. з екрану

100. Закон України «Про інноваційну діяльність». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.info.mesi.ru/program/g_4.html – Заголовок з екрану

101. Телекоммуникационные технологии на службе правосудия / М. Дальнов // Государственная служба. – 2005. – № 4. – С. 7.

102. Теоретичне і виробниче навчання у професійно-технічних навчальних закладах : короткий термінологічний словник / О.В. Аніщенко, Н.В. Смоляна. – К. : Ніжин: видавець ПП Лисенко М.М., 2012 – 103 с.

103. Теорія і практика глобального інформаційного суспільства. Українське інформаційне суспільство – [Електронний ресурс]. / Ковалевський В.О. // –2007–16–08– режим доступу до журн.: <http://kovalevsky.webs.com.ua/uis/uis.htm>.

104. Термінологічний словник з інформаційних технологій – [Електронний ресурс]. <http://moodle.udec.ntu-kpi.kiev.ua/moodle/mod/glossary/view.php?id=10314>

105. Тесторіум. Сайт для вчителів та учнів, де можна перевірити глибину своїх знань, [створити свої тести](#) або скористатися вже існуючими. – [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: www.testorium.net. – Загол. з екрану;

106. Електронні засоби навчання [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: <http://www.znanius.com/5520.html>.

107. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій: словник / Я.В. Крупський, В.М. Михалевич. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 72 с.

108. Тлумачний словник основних термінів системи дистанційного навчання – [Електронний ресурс] / – Режим доступу: / http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=241.

109. Толковый словарь слов и словосочетаний понятийного аппарата информатизации образования / Составители: И.В. Роберт, Т.А. Лавина. – М : ИИО РАО, 2006. – 224 с.

110. Тоффлер Е. Третья хвиля / Пер. з англ. А. Євси / Е. Тоффлер. – К.: Всесвіт, 2000. – 453 с.

111. Философская энциклопедия : В 5 т. / [науч. ред. Ф. В. Константинов]. – М. : Советская энциклопедия», 1964. –Т. 5. – 1964. – 740 с.

112. Философский энциклопедический словарь / [гл. ред. : Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов]. – М. : Сов. энцикл., 1983. – 840 с.

113. Философский энциклопедический словарь / Гл. ред. : Л. Ф. Ильичёв. – М. : Сов. Энциклопедия, 1988. – 860 с.

114. Философский энциклопедический словарь. – М. : «Советская энциклопедия», 1983. – 840 с.

115. Философский энциклопедический словарь. – М. : ИНФРА, 2006. – 576 с.

116. Черняк Ю.Д. Информация и управление / Ю.Д. Черняк. – М. : Наука, 1974. – 184 с.

117. Чижевський Б. Г. Організаційно-педагогічні умови становлення ліцеїв в Україні / Б. Г. Чижевський. – К. : Інститут педагогіки АПН України. – 1996. – 249 с.

118. Щукина Г. И. Педагогические проблемы формирования интересов учащихся / Г. И. Щукина. – М. : Педагогика, 1979. – 176 с.

119. Ягупов В.В. Інформаційно-аналітична діяльність педагогічних працівників в системі ПТО / В.В. Ягупов // Проблеми освіти. – 2015. – №82. – С. 298-304.

120. Ягупов В.В. Інформаційно-аналітична діяльність у системі ПТО / В.В. Ягупов // Матеріали зв. наук.-практ. конф. [“Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання”] (м. Київ, 26 берез. 2015 р.). / Ін-т

проф.-техн. освіти НАПН України: в 2 т. / за заг. ред. В.О. Радкевич. – К. : ІПТО НАПН України, 2015. – Т. 2. – С. 79-82.

121. Ягупов В.В. Информационно-аналитическая деятельность руководителей профессиональных учебных заведений / В.В. Ягупов // Модернізація професійної освіти і навчання: Зб. наук. пр. / [редкол. : В.О. Радкевич (голова) та ін.]. — К. : Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2013. — Вип. 3. – С. 152-165.

122. Ягупов В.В. Інформаційно-аналітична компетентність керівників професійно-технічних навчальних закладів: поняття, зміст і структура / В.В. Ягупов // Науковий вісник ІПТО НАПН України. – 2012. – № 3. – 2012. – С. 78-81.

123. Ягупов В.В. Інформаційно-аналітична компетентність керівників професійно-технічних навчальних закладів як суб'єктів управління / В.В. Ягупов // Професійна освіта: проблеми і перспективи : [зб. наук. пр. / гол. ред. В.О. Радкевич] / ІПТО НАПН України ; РВНЗ «КІПУ». — К. ; Сімферополь : НІЦ КІПУ, 2012. – №3. – С. 44-50.

124. Ягупов В.В. Методологія діагностування інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійних навчальних закладів / В.В. Ягупов // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова: зб. наук. пр. / за ред. Д.Е. Кільдерова. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2013. – Серія № 5: Педагогічні науки: перспективи та реалії. – С. 274-279.

125. Ягупов Василь. Методи діагностування інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійних навчальних закладів / Василь Ягупов, Валентина Свистун // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2014. – №2. – С. 217-226.

126. Ягупов В.В. Развитие информационной культуры руководителей профессионально-технических учебных заведений как проблема педагогической науки / А. Д. Гуменный, В. В. Ягупов // [Електронний ресурс] / Вестник Удмуртского университета. Серия 3: Философия. Социология. Психология. Педагогика: Электронный научный журнал: Учредитель и

издатель: ФГБОУ ВПО «Удмуртский государственный университет». – 2013. –
Выпуск 3. – С. 72-77. Режим доступа: http://vestnik.udsu.ru/2013/2013-033/vuu_13_033_11.pdf